

DET ER SGU VIGTIGT, AT DER ER NOGLE, DER HOLDER GANG I FÆLLESSKABET, NÅR DET ER SÅ LILLE ET SAMFUND!

EN KRITISK DISKURSANALYSE AF MOTIVATIONEN BAG
UNGES TIL- OG FRAVALG AF FRIVILLIGHED

MALENE HAACK ROSE OG CECILIE SJØRUP FISKE
AALBORG UNIVERSITET 2019

**DET ER SGU VIGTIGT, AT DER ER NOGLE, DER
HOLDER GANG I FÆLLESSKABET, NÅR DET
ER SÅ LILLE ET SAMFUND!**

**EN KRITISK DISKURSANALYSE AF MOTIVATIONEN BAG
UNGES TIL- OG FRAVALG AF FRIVILLIGHED**

Kommunikation
Kandidatspeciale
Aalborg Universitet

Vejleder: Janne Bang
Afleveringsdato: 3. juni 2019

Anslag: 293.702
Normalsider: 122,4

Malene Haack Rose
Cecilie Sjørup Fisker

FORORD

Dette speciale er udarbejdet i foråret 2019 på Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet, af Malene Haack Rose og Cecilie Sjørup Fisker.

Vi fik inspiration til specialets fokus under vores praktikophold hos Kulturmødet i efteråret 2018, hvor vi blandt andet koordinerede frivillige unge fra det lokale gymnasium. Disse unge imponerede os, og vi begyndte at undre os over, hvorfor netop disse elever var frivillige – og ikke deres kammerater. Denne undren blev grundlag for indeværende speciale, som er skabt gennem godt samarbejde, en god portion sved og en lille mængde tårer.

I den forbindelse vil vi først og fremmest takke Kulturmødet for samarbejdet, der inspirerede os til denne undersøgelse. Dernæst vil vi gerne rette en tak til de deltagende elever fra Morsø Gymnasium, som har gjort specialets undersøgelse mulig – både dem, vi kendte i forvejen og dem, der ville hjælpe uden at kende os. Derudover vil vi gerne takke Muskelsvindfonden, der villigt har bidraget med internt materiale, der har ladet os løfte specialets analyse højere, end det ellers havde været muligt.

En sidste – og meget stor – tak skal også lyde til vores vejleder, Janne Bang, der gennem hele perioden har grinet af og med os, beroliget os, når vi følte os små og uvidende og ikke mindst kyndigt har vejledt os gennem alle specialets faser.

God læselyst!

ABSTRACT

This paper examines the motivational prospects for volunteering among young people. In Denmark volunteering is a big part of our DNA. Older generations are the most active volunteers, whereas the younger generation is falling behind in numbers. Denmark plays host to a great number of gatherings in which people can discuss anything from national politics, natural resources and even culture, that are greatly depended on assistance from volunteers, as they would not exist without help.

The scientific point of view being mainly social constructivism and partly hermeneutic this paper uses critical discourse analysis to examine the motives amongst young people and how they could be encouraged to take part in volunteering activities. The youngsters contributing to this paper are part of a small community that is also greatly depended on volunteering contributions.

The paper finds that young people, who actively volunteer are greatly motivated by events or projects that contributes to uphold an active community. The paper also finds that young people, that have volunteered before are more likely to do so again, whereas those, who previously have not volunteered are less likely to do so.

Furthermore the paper has discovered a difference in the type of motivation between young volunteers and young non-volunteers as the active ones are mostly motivated by the outcome of the work and the non-volunteers are motivated by the reward they can obtain.

INDHOLDSFORTEGNELSE

KAPITEL I – INTRODUKTION	1
PROBLEMFELT	3
PROBLEMFORMULERING	4
OPSTILLEDE HYPOTESER	4
LÆSEVEJLEDNING	4
UNDERSØGELSESFELT	5
LITTERATURSØGNING	6
LITTERATURREVIEW	6
FRIVILLIGHED I DANMARK	7
UNGE OG SOCIALE NORMER	8
MOTIVATION OG ENGAGEMENT	11
UNGE FRIVILLIGE I FORENINGSLIVET	14
AFGRÆNSNING	15
KAPITEL II – VIDENSKABSTEORI, METODE & TEORI	17
VIDENSKABSTEORI	17
SOCIALKONSTRUKTIVISME	17
HERMENEUTIK	19
METODE	21
METODISKE OVERVEJELSER	21
DATAINDSAMLINGSTEKNIK	22
FOKUSGRUPPEINTERVIEW	23
UDVÆLGELSE AF INTERVIEWPERSONER	24
STRUKTURERING AF INTERVIEW SAMT MODERATORS POSITION	26
BEHANDLING AF DATA	28
KODNING	28
INTERVIEWOVERSIGT	29
TEORI	30
MOTIVATION	30
INDRE OG YDRE MOTIVATION	33
INDRE MOTIVATION	33
YDRE MOTIVATION	34
SOCIAL KAPITAL	37
MODERNITET OG SELVIDENTITET	39
KAPITEL III – ANALYSE & DISKUSSION	41
ANALYSEDESIGN	41
DISKURSANALYSE	41
DISKURS SOM BEGREB	42
KRITISK DISKURSANALYSE	43
DEN TREDIMENSIONELLE MODEL	46
TEKSTDIMENSIONEN	47
DISKURSIV PRAKSIS	48

SOCIAL PRAKSIS	51
ET KRITISK PERSPEKTIV	52
ANALYSE	53
TEKSTDIMENSIONEN	53
VIL DU GI' EN HÅND MED	54
BLIV FRIVILLIG PÅ GRØN.....	66
DELKONKLUSION	75
DISKURSIV PRAKSIS	76
RESULTATER FRA KODNINGEN AF FOKUSGRUPPEINTERVIEWS.....	77
ANALYSE AF MOTIVATION	79
MOTIVATION – DE FRIVILLIGE	79
KOMPARATIV ANALYSE AF DE FRIVILLIGE OG IKKE-FRIVILLIGE	96
IDENTIFICERING AF DISKURSER	106
MAGTFORHOLDET MELLEM DISKURSER.....	107
HÅNDBOG FRA MUSKELSVINDFONDEN	109
DELKONKLUSION	116
SOCIAL PRAKSIS	117
DELKONKLUSION	121
DISKUSSION	122
KAPITEL IV – KONKLUSION.....	126
LITTERATURLISTE	128

KAPITEL I – INTRODUKTION

Den danske festivaltradition er lang og stolt. En af de første og største – faktisk den største i Nordeuropa – er Roskilde Festival, der har eksisteret siden år 1971 (Roskilde Festival). I år 1980 kunne danskerne for første gang opleve musik i bøgeskoven på Smukfest (Smukfest), og siden da har flere og mere differentierede af slagsen meldt sig på banen. Jazzelskerne har jazzfestivaler i både Århus og København, metalelskerne har fået Copenhell og til dem, der elsker at opdage ny musik, er SPOT kommet til (Aarhus Jazz Festival; Copenhagen Jazz Festival; Copenhell; SPOT Festival). De mange nytilkomne festivaler har ikke haft negativ indflydelse på antallet af gæster på de etablerede festivaler, men derimod skabt et marked, der tiltrækker flere (DR, 2018). Det er desuden ikke udelukkende musik, der skaber omdrejningspunktet for festivalernes indhold længere – faktisk er det kun fantasien, der sætter grænser for de temaer, du kan møde i det danske festivalmiljø. På Food Festival kan landets madører fortabe sig i lokale råvarer og velsmagende gastronomi (Food Festival). Folkeuniversitetet har etableret Århundredets Festival, hvor videbegærlige danskere kan udforske forskellige aspekter af dansk historie (Folkeuniversitetet), og på Grobund Byggefestival giver en partoutbillet fri adgang til materialer og værktøj, så gæster kan gennemføre små eller store byggeprojekter (Grobund). Muskelsvindfonden har siden 1982 arrangeret Grøn Koncert, som er en turnerende dagsfestival. Hver dag spilles der koncerter i en ny by, og hver aften pilles festivalpladsen ned og sendes videre til den næste (Grøn, a). Der findes sågar en folkepolitisk festival, og selvom danskerne gerne vil tage æren for denne idé, må vi erkende, at det er vores naboer mod øst, der søsatte det politiske slagskib først.

I år 1968 talte den svenske politiker, Olof Palme, til en forsamling i Gotland. Dette blev startskuddet til en årlig tilbagevendende begivenhed, der går under navnet *Almedalsveckan* (på dansk: Almedalsugen), der sidste år fejrede sit halvtredsindstyvende jubilæum. I den svenske by Visby mødes politikere, erhvervsinteressenter og den almene svenske befolkning og diskuterer politiske problemstillinger i dagens Sverige. Alt sammen gratis for de, der ønsker at overvære debatter og diskussioner. Hvert parti i Riksdagen (det svenske Folketing) får tildelt en dag under Almedalsveckan, hvorfor længden på begivenheden afhænger af antallet af partier. Arrangørerne inviterer til møder og meningsudvekslinger mellem politikere og borgere i et uformelt miljø med ordene: *“Kanske kommer just du att stoppa en*

av våra partiledare och påverka henne/honom i den frågan som du brinner extra mycket för?” og *“Almedalsveckan är världens största demokratiska mötesplats för alla som vill diskutera samhällsfrågor”* (Almedalsveckan). Almedalsveckan er derfor et sted, hvor det er muligt at komme tæt på og diskutere med landets politikere, og for politikerne udgør det en mulighed for at møde befolkningen og høre deres meninger ansigt til ansigt (Almedalsveckan).

Denne *største demokratiske mødeplads* gav genlyd i Danmark; lokalpolitikere fra Bornholm og daværende folketingsmedlem Bertel Haarder besøgte hver især Almedalsveckan. Begejstringen herfor var stor, og med inspiration i den svenske politikeruge blev Folkemødet skabt som dansk pendant. Dette kulminerede i år 2011 i det første Folkemødet på Bornholm, som danner rammerne for aktuelle politiske – og i dette tilfælde danske – problemstillinger. Som sin svenske storebror er Folkemødet en åben, gratis begivenhed, der danner rammerne for befolkningens møde med landets politikere i en mere uformel kontekst (Folkemødet). Formålet med Folkemødet er overordnet set at bidrage til demokratisk dialog, at skabe rammerne for beslutningstagere og at gøre opmærksom på folkets indflydelse på samfundets rammer (Folkemødet).

Ligesom Folkemødet er inspireret af Almedalsveckan, findes der eksempler på danske begivenheder, der har ladet sig inspirere af Folkemødet. Kulturmødet, der udover at være inspireret af navnet, finder ligeledes sted på en dansk ø, nemlig Mors. Hvor både Almedalsveckan og Folkemødet kredser om politik, fokuserer Kulturmødet på kultur, men med samme rammesætning som de to politiske forgængere. Over 48 timer sættes der fokus på kunst og kultur gennem samtaler, kunst og oplevelser (Kulturmødet, a). Kulturmødet har eksisteret siden år 2013 og er siden blevet større og større hvert år (Have Kommunikation, 2018).

Lokale, besøgende, politikere og kunstnere hylder, skaber og debatterer kunst og kultur i løbet af tre dage. Ligesom Folkemødet er Kulturmødet gratis at deltage i, og begge begivenheder tilbyder interesserede mulighed for at engagere sig som frivillig (Kulturmødet, a). I forbindelse med et praktikophold på Kulturmødet i efteråret 2018, har vi haft kontakt med nogle af disse frivillige. Vi havde især kontakt med en gruppe elever fra det lokale

gymnasium, der var frivillige på et ungeområde på Kulturmødet. Kontakten og samarbejdet med disse elever gjorde os nysgerrige på dem og deres motivation for at tilvælge frivillighed i denne sammenhæng. Der findes utallige områder, hvor elever kan vælge at være frivillige, og desuden er det ikke en selvfølge at arbejde frivilligt. Det gjorde os derudover nysgerrige på, hvorfor netop disse elever og ikke deres skolekammerater valgte at være frivillige.

PROBLEMFELT

Der er mange i Danmark, der yder frivilligt arbejde (Hjære, Jørgensen & Sørensen, 2018, s. 24). En af de organisationer, der benytter frivillige, er Muskelsvindfonden. Fonden benytter frivillige til flere årlige arrangementer herunder Grøn Koncert og Cirkus Summarum. Muskelsvindfonden har desuden et frivilligt team, der blandt andet varetager sikkerhedsmæssige opgaver i forbindelse med diverse afviklinger. På Grøn Koncert er nogle af de frivillige oppe kl. 3.30 om morgenen for at forberede dagens plads til gæsterne. Faktisk har Grøn Koncert mere end 700 frivillige med rundt hvert år (Muskelsvindfonden, a). Ifølge en Frivilligrapport fra 2018, udarbejdet af Center for Frivilligt Socialt Arbejde, har hele 63 % af den danske befolkning udført frivilligt arbejde indenfor de sidste fem år (Hjære, Jørgensen & Sørensen, 2018, s. 24). Der er altså flere danskere, der har engageret sig i frivilligt arbejde end danskere, der aldrig har været frivillige (Hjære, Jørgensen & Sørensen, 2018, s. 24). Danskere på 70 år eller ældre udgør den gruppe, hvor den højeste andel frivillige findes, mens den mindst aktive er unge mellem 16 og 29 år (Hjære, Jørgensen & Sørensen, 2018, s. 25, 28). Flere unge, der har været frivillige for mere end 12 måneder siden, udviser interesse for at være frivillige igen, mens interessen hos de ældre er mindre. Motivationen for at engagere sig i frivilligt arbejde falder altså med alderen (Hjære, Jørgensen & Sørensen, 2018, s. 35). Rapporten konkluderer derfor, at der er et potentiale for at rekruttere nogle af dem, der ikke har udført frivilligt arbejde de seneste år, især den yngre generation (Hjære, Jørgensen & Sørensen, 2018, s. 36).

Med udgangspunkt i en undren over unges status som mindst frivilligt aktive, er det primære formål med dette speciale at undersøge, hvorfor dette gør sig gældende. Hvorfor vælger nogle unge at være frivillige, og hvorfor fravælger de fleste unge at være frivillige? Vi vil tage udgangspunkt i den gruppe af elever fra Morsø Gymnasium, der var frivillige på Kulturmødet under vores praktikophold samt en tilsvarende gruppe elever fra samme

gymnasium, der aldrig har udført frivilligt arbejde. Vores motivation herfor udspringer netop fra vores praktikophold, idet vi her har mødt en engageret gruppe unge, der aktivt har tilvalgt frivillighed og derigennem udbygge det fællesskab, som de i forvejen indgår i, i dagligdagen på deres gymnasium. Hvorfor er det netop disse unge mennesker, der har tilvalgt frivillighed – og ikke andre elever?

PROBLEMFORMULERING

Ovenstående undren har ført til følgende problemformulering:

Hvilken motivation ligger bag unges til- og fravalg af frivilligt arbejde, og hvordan kan flere unge motiveres frivillighed?

OPSTILLEDE HYPOTESER

For at undersøge og besvare ovenstående problemformulering har vi udarbejdet følgende hypoteser:

- Unge udfører udelukkende frivilligt arbejde, når der opnås konkret belønning
- Muligheden for at indgå i et fællesskab og/eller opbygge sociale relationer har betydning for unges til- eller fravalg af frivilligt arbejde
- Unge foretrækker at være frivillige i foreninger fremfor kulturelle sammenhænge
- Unge foretrækker at være frivillige i miljøer, som de allerede har kendskab til
- Unge opsøger ikke frivilligt arbejde

Disse opstillede hypoteser vil blive anvendt indledningsvist i forbindelse med dataindsamling og efterfølgende blive be- eller afkræftet gennem analyse af den indsamlede empiri. Hypoteserne vil derfor bidrage til at besvare ovenstående problemformulering.

LÆSEVEJLEDNING

Dette afsnit præsenterer indeværende speciales opbygning og fungerer derfor som læsevejledning.

I kapitel I, som denne læsevejledning er en del af, præsenteres specialets fokus: unges motivation for frivillighed. Udover dette vil vi belyse feltet frivillighed ved undersøge den eksisterende forskning på området i afsnittet, *Undersøgelsesfelt*.

I kapitel II, *Videnskabsteori, metode & teori*, belyses den udvalgte videnskabsteori, metode og teori og de overvejelser, som skal danne rammer for, hvordan vi vil besvare specialets problemformulering. Kapitlet indeholder specialets videnskabsteoretiske ståsted, socialkonstruktivisme og hermeneutik, og metodiske overvejelser samt en gennemgang af den indsamlede empiri. Derudover præsenteres det teoretiske grundlag for specialet.

I kapitel III, *Analyse og diskussion*, gennemgås specialets struktur, der er baseret på Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. Herefter følger specialets tre analysedele samt en diskussion af de fundne resultater.

Endelig vil kapitel IV, *Konklusion*, indeholde specialets konklusion, hvori specialets resultater opsummeres og problemformuleringen besvares.

Specialets bilag er samlet i et enkelt dokument, på nær to videofiler, der er uploadet hver for sig.

UNDERSØGELSESFELT

Formålet med dette afsnit er at afdække den allerede eksisterende litteratur og forskning ved at gennemføre en litteratursøgning og derefter en gennemgang af genstandsfeltet frivillighed. Afsnittet vil indledningsvist indeholde en redegørelse for vores fremgangsmåde for, hvordan vi søger litteratur. Herefter vil der være en gennemgang af resultaterne af vores søgninger, der skal belyse vores forståelse af den eksisterende forskning af frivillighed. Afslutningsvist vil vi beskrive, hvorledes vi placerer os i forhold til det undersøgte felt.

Frivillighed i Danmark har været under forandring de seneste år. Færre vælger at være frivillige i foreninger, men vælger i stedet frivillige indsatser på baggrund af konkrete indsatser (Information). Vi inddrager dog enkelte udenlandske studier i indeværende litteraturreview, idet undersøgelserne underbygger flere resultater fra de danske undersøgelser. Vi er dog opmærksom på, at frivillige indsatser i Danmark adskiller sig fra frivillighed i udlandet netop på baggrund af foreningstraditionen. På trods af forandringen i måden, hvorpå danskerne er frivillige, er antallet af frivillige stabil. Flere foreninger oplever dog udfordringer i rekrutteringen af nye frivillige (DGI).

LITTERATURSØGNING

For at sikre en systematisk søgning har vi taget udgangspunkt i tre trin. Vi indledte med at udvælge emner til litteratursøgningen (trin 1), hvorefter vi foretog søgninger møntet på de pågældende emner og løbende læste forskningsartiklernes abstracts (trin 2). Herefter gennemlæste vi de fundne litteratur for at indskrænke mængden til udelukkende at omfatte det mest relevante data (trin 3).

Indledningsvist har vi udvalgt, hvilke emner inden for frivillighed vi vil belyse. Vi vil på baggrund af specialets genstandsområde undersøge feltet inden for unge og frivillighed samt frivillige unge og motivation. For at kunne søge systematisk har vi opstillet en række søgeord og synonymer på både dansk og engelsk i et skema (bilag 1). Skemaet illustrerer desuden, at vi har valgt at optimere vores søgning ved at anvende tegn til at trunkere for at få alle bøjninger af vores søgeord med.

Vi har søgt på Aalborg Universitetsbiblioteks database, Primo, bibliotek.dk samt Den Danske Forskningsdatabase (bilag 1). På skemaet har vi noteret kombinationerne af ord, database samt mængden af data ved den givne søgning og antallet af mulige brugbare tekster. Endelig har vi begrænset vores søgninger, idet vi flere gange i Primo fik over 130.000 resultater. På skemaet har vi således noteret, når vi har afgrænset søgningen til blandt andet kun at indeholde de nyeste artikler. Vi udvalgte den mængden data, hvor abstracts indikerede at indeholde relevante emner. Hvis samme tekst er dukket op i flere søgninger, er den angivet under den første søgning.

Herefter har vi gennemlæst alle artikler og udvalgt de, der var brugbare i forbindelse med de opstillede emner. Den udvalgte litteratur vil blive præsenteret herunder.

LITTERATURREVIEW

For at strukturere den udvalgte litteratur inden for genstandsfeltet er den opdelt i tre kategorier: Første kategori omhandler frivillighed, som efterfølges af to kategorier, der fokuserer på henholdsvis unge og sociale normer i forbindelse med frivilligt arbejde samt motivation og engagement, mens den sidste kategori undersøger unges frivillige engagement i lokalforeninger.

FRIVILLIGHED I DANMARK

Fil.dr. Ulla Habermann undersøger i sin afhandling, hvorfor og hvordan folk udfører frivilligt arbejde. Habermann tager udgangspunkt i senmodernitetens bekymring herunder bekymringen for frivilligheden form i fremtiden. Hun er specielt optaget af paradokset i, at fællesskaber og solidaritet ikke længere er herskende, men at folk udfører mere frivilligt arbejde end nogensinde før. Gennem analyse af engagement i forskellige, frivillige foreninger undersøger hun blandt andet motiver, der ligger bag tilvalget af frivillighed (Habermann, 2007). De otte motiver er sag, læring, værdier, identitet, kammeratskab, sociale forventninger, indflydelse samt karriere og enhver frivillig vil altid have en eller flere af disse som motiv for frivilligt arbejde. Graden af de forskellige motivers indflydelse på valget kan variere (Habermann, 2007, s. 194). Habermann fokuserer desuden på forskellen mellem motivation og anledning, idet hun mener, at disse to ofte bliver forvekslet. Hvor motivation dækker over den individuelle frivilliges indre bevæggrunde for at udføre frivilligt arbejde — altså den personlige baggrund for at tilvælge frivillighed, dækker anledning derimod over de ydre omstændigheder, der påvirker og bevirker et tilvalg af frivillighed. Modsat motivation er det de omstændigheder, der muliggør en frivilligindsats og ikke grunden til valget om at gøre det (Habermann, 2007, s. 41).

Habermann slutter sin afhandling med at diskutere frivillighedens bæredygtighed og hvordan fremtidens frivillighed vil udvikle sig (Habermann, 2007). Hun påpeger, at borgeres engagement i frivillighed hverken er småt eller faldende, men gør samtidig opmærksom på, at frivilligorganisationer ikke alene må sætte deres lid til engagement (Habermann, 2007, s. 317). Hun konkluderer, at frivillighed er en ufravigelig del af foreningers anatomi, og at disse vil forsvinde, hvis det frivillige engagement forsvinder (Habermann, 2007, s. 318). Hun konkluderer dog også, at det frivillige engagement ikke er i fare for at forsvinde i nærmeste fremtid. Politiske stemmer hævder, at frivillighed er en borgerdyd og frivillige selv vil eje deres forening og disse to retninger er på nuværende tidspunkt let forenelige med hinanden (Habermann, 2007, s. 319).

Det næste studie er en afhandling af Dennis Jim Frederiksen, der undersøger forskellene på lønnet arbejde i offentlige organisationer og frivilligt arbejde i den tredje sektor. Han tager udgangspunkt i debatten om brug af frivillige i den offentlige sektor, da flere mener, at

denne sektor ikke er forenelig med frivilliges ønsker og krav til det frivillige engagement og adskiller sig markant fra "almindeligt" frivilligt arbejde. Frederiksen har gennemført et casestudie af en enkelt person, både i hendes professionelle og personlige virke i henholdsvis den offentlige og tredje sektor, hvorigennem han søger at opnå forståelse for forskellige handlemønstre i forskellige rammer. Gennem analyse af det sektorielle og organisatoriske niveau, det situationelle niveau og det relationelle og kommunikative niveau søger afhandlingen at forstå arbejdet som både observeret og beskrevet, men også som bestemte oplevelser. Afhandlingen stiller afslutningsvist tre hovedbidrag: 1) kvalitativ indsigt i forskellene på de to arbejdstyper, 2) potentielle forskelle mellem de to arbejdstyper præsenteret i hver sin ende af et kontinuum med henblik på en mere teoretisk forståelse og 3) fremhævelse af en analysepointe, hvori der fremhæves, at fokus i ligeværdige aktiviteter har forskellige fokus i henholdsvis den offentlige og tredje sektor. Frederiksen har opsummeret forskellene med følgende to sætninger: "vi er sammen om det her" (den tredje sektor) og "jeg er her for at hjælpe dig" (den offentlige sektor) (Frederiksen, 2019, s. 6).

Disse to artikler undersøger i frivillighed i Danmark. Motivationsfaktorerne har ændret sig og der udføres mere frivilligt arbejde end tidligere. Mennesker motiveres anderledes til frivillighed end til lønnet arbejde, hvilket betyder, at fællesskaberne, der opstår gennem frivillighed differentierer sig fra de, der opstår på baggrund af lønnet arbejde.

UNGE OG SOCIALE NORMER

Vi har fundet to relevante artikler, der begge belyser, hvordan unge er påvirket af sociale normer i deres frivillige arbejde.

Den første er af Lærke Bonnesen (2018), der påpeger, at unge, der udfører frivilligt arbejde, er et omdiskuteret emne blandt politikere, magthavere og akademikere. Det er efterhånden blevet tydeligt, at social ulighed afspejles i den demografiske repræsentation både blandt unge og voksne frivillige. Selvom forskere er opmærksomme på sociale uligheder i adgangen til frivilligt arbejde blandt den voksne befolkning, er dette ikke gældende for den yngre generation (Bonnesen, 2018, s. 160).

Der er sket et betydeligt fald fra 2004 til 2012 i antallet af unge, der yder frivilligt arbejde. Undersøgelser tyder dog på, at unge i dag ikke er mindre engagerede sammenlignet med ældre generationer, men tager del i samfundet på nye og mindre traditionelle måder

(Bonnesen, 2018, s. 160). Ligeledes viser studiet, at det ikke er tilfældet, at nogle individer engagerer sig mere i frivilligt arbejde end andre. Hidtil har undersøgelser om mulige uligheder mellem grupper af unge, der er frivillige, forsømt denne aldersgruppe. Tendensen omhandlende alder inden for frivilligt arbejde har i stedet været rettet mod teori om livsforløb, der henviser til bestemte stadier i en persons levetid, der giver anledning til frivilligt arbejde (Bonnesen, 2018, s. 161). En af disse typer studier er artiklen i forrige kategori et eksempel på.

Lærke Bonnesen undersøger, hvordan forskellige længerevarende karakteristika påvirker tendenser i frivillighed blandt unge. Disse karakteristika består af køn, social klasse og uddannelsesniveau og har, ifølge Bonnesen, stigende indflydelse på graden af frivilligt engagement blandt unge. Selvom unge omgås mere ligesindede og på tværs af disse, så udgør især uddannelsesniveau en essentiel faktor i adgangen til eller tilvalget af frivilligt arbejde, hvilket Bonnesen betegner som elitisme i frivillighed. Hun undersøger derfor det, hun betegner som *life-track perspective* – altså hvordan frivillighed er knyttet til fornævnte karakteristika, og hvordan disse gør sig gældende livet igennem (Bonnesen, 2018, s. 160).

Artiklen konkluderer, at unge både er forskellige fra voksne, hvad angår frivilligt arbejde, men også forskellige fra hinanden. En sådan forskellighed kan manifestere sig i sociale uligheder ved frivilligt arbejde. De større forskelle medfører en signifikant forskel i frivilligt engagement set i et socialt klasseperspektiv (Bonnesen, 2018, s. 170).

Unge med lavtuddannede forældre påvirkes af forældrenes baggrund. De unge møder således flere udfordringer end jævnaldrende med forældre med et højere uddannelsesniveau (Bonnesen, 2018, s. 170). Dette betyder, at ikke-akademiske unge i værste tilfælde udelukkes fra at yde en frivillig indsats i samfundet og fra flere individuelle fordele såsom øget sundhed og bredere sociale netværk (Bonnesen, 2018, s. 171).

Den næste påpeger ligeledes, at unge og frivilligt arbejde i længere tid har været genstand for politisk debat, idet unge herigennem kan tilegne sig mellem menneskelige, demokratiske og velfærdsstatslige kompetencer. Ifølge Ane Grubb (2016) findes der tendenser i organisatoriske, institutionelle og teknologiske kontekster, der taler for en anderledes tilgang til at fremme unges deltagelse i frivilligt arbejde. Disse tendenser taler for en løsere tilknytning til organisationen, der benytter frivilligt arbejde samt en anderledes tilrettelæggelse af det frivillige arbejde – herunder en stærkere strategi. Artiklen skelner

netop mellem det organisatoriske og det institutionelle, hvori førstnævnte oftest tilbyder frivillige unge et diplom for tidsbegrænset engagement, hvor institutioner fokuserer på det resultat, som de frivillige genererer. Den peger på, at en integration af social information- og kommunikationsteknologi kunne understøtte og udbygge disse tendenser, men at sådanne tiltag og eventuelle effekter endnu ikke er undersøgt tilstrækkeligt (Grubb, 2016, s. 6).

Problemet er, at unges begrundelse for tilvalg af frivilligt arbejde har ændret sig, hvilket udfordrer de, som benytter frivillig arbejdskraft. Størstedelen af de unge angiver strategiske begrundelser for at udføre frivilligt arbejde. Desuden udfører de fleste frivilligt arbejde i kontekster, hvor de ikke er medlemmer, hvilket vækker bekymring i det nordiske foreningsmiljø, som mener, at dette kan føre til en omstrukturering af civilsamfundet (Grubb, 2016, s. 6).

Grubb har undersøgt og analyseret disse tendenser hos Lektier Online, som er et offentligt forankret projekt, hvor unge på frivillig basis yder digital lektiehjælp til skoleelever bosat i socialt udsatte områder. Hun undersøger, hvordan frivillige, der ikke er medlemmer hos den arbejdsgivende organisation eller institution, er påvirket af netop dette faktum. Derudover fokuserer Grubb på de frivilliges oplevelser af konteksten og den konkrete interaktion med både elever og andre frivillige. Hun definerer denne form for frivillighed som aktivitetsbaseret arbejde og konkluderer, at kommunikationen mellem de frivillige lektiehjælpere og skoleeleverne adskiller sig fra interaktion, der foregår ansigt til ansigt, idet den er standardiseret, afgrænset og reguleret. De frivillige oplever denne form for frivillighed som mindre krævende og forpligtende, hvilket både efterspørges af lederen og de unge selv (Grubb, 2016, s. 6).

Disse to artikler skildrer, hvilke væsentlige udfordringer, som unge oplever i til- eller fravalget af frivilligt arbejde. Uligheden i unges engagement kan ikke kun blive en udfordring for de implicerede unge, men kan også forværre samfundets skel ved, at det hovedsageligt er børn af akademikere, der er frivillige, mens børn af lavtuddannede forældre kan påvirkes af denne baggrund.

MOTIVATION OG ENGAGEMENT

I denne kategori har vi i litteratursøgningen fundet fire artikler, der undersøger motivation og engagement blandt unge.

Den første artikel pointerer, at motivationsteori har påvirket forskning inden for sundhedsregi, uddannelse og psykologi, men der er begrænsede studier omhandlende arbejdsmarkedsintervention, der mere specifikt undersøger unges overgang til voksenalderen og arbejdsmarkedet. En af de få undersøgelser der er blevet udført er unges arbejdsmotivation gennem deltagelse i forskellige typer projekter rettet mod unge arbejdsløse. Formålet med undersøgelsen var gennem tre projekter at motivere unge mellem 16 og 25 år fra tre europæiske lande til at arbejde og/eller at studere (Hjelte, Stenling & Westerberg, 2018, s. 37). Projekterne undersøger således unges erfaringer i forhold til ændret motivation til arbejde, efter de har deltaget i et program med henblik på at øge deres motivation til at arbejde (Hjelte, Stenling & Westerberg, 2018, s. 48).

På trods af at projekterne havde forskellige tilgange, viste undersøgelsen to gældende drivkrafter for motivation: individuelle behov og interesser samt evnen til at opnå selvvalgte mål (Hjelte, Stenling & Westerberg, 2018, s. 37). I undersøgelsen henviser motivation til forskellige aspekter af aktivering og hensigter om retning eller vedholdenhed. Det er altså menneskets vilje til at udføre eller ikke udføre en specifik handling. Menneskelig motivation kan påvirkes af eksterne faktorer som straf eller belønninger samt subjektive behov og interessen for at opnå ens egne resultater. Derudover sonder undersøgelsen mellem tre typer af motivation. Autonom motivation, en iboende og identificeret regulering er kendetegnet ved at engagere sig i aktiviteter med egne valg og af vilje, mens kontrolleret motivation, en ekstern regulering, fordrer pres og efterspørgsel mod specifikke resultater fra andre. Demotivation afspejler manglende intention om at handle. Artikler påpeger, at arbejdsmæssig motivation i dag er en udfordring blandt unge. Det er en udfordring at tiltrække og motivere unge, eftersom det ikke er de samme motivationsfaktorer som ved tidligere generationer (Hjelte, Stenling & Westerberg, 2018, s. 38).

Resultatet af undersøgelsen viser, at 18 ud af 20 respondenter på baggrund af deres ungdomsjob havde øget deres motivation til at arbejde indenfor det givne fagområde (Hjelte, Stenling & Westerberg, 2018, s. 42). Ud fra resultaterne tyder det på, at unge arbejdsløse ikke kan karakteriseres som en homogen gruppe, idet de har hver sin motivationsprofil (Hjelte, Stenling & Westerberg, 2018, s. 49).

Den anden artikel påpeger, at forskning indenfor frivillighed især har omhandlet, hvad der får mennesker til at arbejde frivilligt, og hvad der får dem til at stoppe (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 76). Formålet med artiklen er at undersøge, hvilke faktorer der gør sig gældende for, om et menneske engagerer sig i frivilligt arbejde eller ej (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 75-76). Ifølge studiet er der tre forklaringer på mobilitet af frivillige: normforklaringer, netværksforklaringer og ressourceforklaringer.

Normforklaringer peger på betydningen af individuelle normer og værdier. Man anser, at bestemte normer opnået gennem ens opvækst eller erfaring med en frivillig indsats er medvirkende til, hvorfor nogle er frivillige fremfor andre (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 76-77). Spørgsmålet om hvorfor man forlader frivilligt arbejde skyldes ud fra normforklaringer, at ens normer ændrer sig (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 78).

Netværksforklaringer peger på, at sociale netværk har betydning for frivilligt engagement (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 76). Dette kan være tilfældet, hvis man allerede har været frivillig, da det vil have en positiv indvirkning på, om man engagerer sig i frivilligt arbejde andre steder. Frederiksen og Møberg underbygger denne forklaring med teoretikeren Robert Putnam, hvis teori om social kapital bygger på, at netværksrelationer gennem frivilligt arbejde er en medvirkende årsag til, at frivillige bliver frivillige igen i andre sammenhænge (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 78). Dem der ikke længere er frivillige, har med dette perspektiv bevæget sig til en ny livsfase, hvorfor ens netværk ligeledes ændrer sig (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 79). Artiklen konkluderer, at netværksforklaringen især gør sig gældende inden for kultur, idræt og fritidsaktiviteter, idet indsatsen knytter sig til en livsfase (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 80).

Ressourceforklaringer henviser til betydningen af de individuelle ressourcer og kompetencer, som gør denne gruppe efterspurgt i rekrutteringen af frivillige (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 76). Her betegnes frivilligt arbejde for den enkelte, som en ressource der styrker ens udvikling i andre sammenhænge (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 79). Endelig er tid en væsentlig ressource i forhold til, om man er frivillig eller ej (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 80).

Artiklen konkluderer altså, at netværk tilknyttet forskellige livsfaser er en af årsagerne til mobilitet af frivillige (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 75). Derudover har tradition for

frivilligt arbejde i familien væsentlig betydning for, om det videregives til næste generation. Det kunne derfor tyde på, at frivillighed går i arv (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 90). Derudover påpeger den, at geografisk mobilitet har indflydende på engagementet. På landet falder aktiviteten, men den stiger, hvis man er tilflytter til byen. Om man bliver frivillig afhænger ifølge artiklen blandet andet af de tilbud, der opfordrer en til at blive frivillig. Det tyder derfor på, at der er flere anledninger til at yde frivilligt arbejde og derfor er mere udbredt i byer (Frederiksen & Møberg, 2015, s. 91).

Den tredje artikel, af Guro Ødegård (2009), er norsk og beskæftiger sig med et mere specifikt engagement; nemlig unges engagement for politik. Formålet er at undersøge, om politisk aktive teenagere fortsat er engagerede eller bliver passive samfundsborgere som voksne (Ødegård, 2009, s. 257). Undersøgelsen bygger på deltagere fra to fokusgruppeinterviews samt skriftlige tilbagemeldinger fem år senere, som viser, at deltagernes engagement er dalende. Flere mister, som tiden går, troen på egen indflydelse og føler sig passive, mens andre har en aktiv, politisk karriere (Ødegård, 2009, s. 133, 257). Forklaringen bag den lavere grad af engagement beror på sociale netværk og socialiseringsfaktorer herunder forældres socioøkonomiske eller kulturelle status (Ødegård, 2009, s. 135).

Undersøgelsen viste, at alle deltagere efter fem år fortsat var medlem af en ungdomsorganisation, men engagementet var forandret. En gruppe af deltagere var blevet passive, mens andre stadig var politisk aktiv (Ødegård, 2009, s. 141-142).

Den fjerde artikel i denne kategori belyser, hvordan et individualistisk samfund påvirker unges interesser og værdier. Den unge generation er mest berørt af politiske forandringer på uddannelses- og arbejdsmarkedsområdet, hvilket ifølge Carolina Jardim og Sofia Marques da Silva (2018) bidrager til at øge uligheden de unge imellem. De unge vælger derfor at engagere sig frivilligt, idet de ser frivillighed som en måde at overvinde udfordringer som arbejdsløshed (Jardim & Silva, 2018, s. 1). Generelt set er der en overbevisning om, at frivillighed er under forandring grundet individualisering. Dertil hævder artiklen, at frivilliges engagement er afhængig af individuelle ønsker. I forlængelse heraf er frivillige sjældent interesserede i tilbyde hjælp uden personlig gevinst, hvorimod motivation tidligere udsprunget af uselviske værdier. De traditionelle motivationsfaktorer er derved blevet

udfordret af moderne motivationer såsom karriereudvikling, bredere netværk og forbedrede færdigheder (Jardim & Silva, 2018, s. 2).

Artiklens formål er således at belyse, hvordan det individualiserede og individualistiske samfund samt uddannelses- og arbejdsmarkedet påvirker unges interesser og værdier (Jardim & Silva, 2018, s. 8). Samfundet er præget af en individualistisk kultur, der opfordrer individet til at få mest muligt ud af deres fordele (Jardim & Silva, 2018, s. 6).

Disse fire artikler giver et billede af, hvordan motivation blandt unge har ændret sig. De traditionelle motivationsfaktorer, der tidligere har været gældende, er udfordret af nye mere individualistiske motiver. I dag er det en udfordring at tiltrække og motivere unge til at arbejde frivilligt.

UNGE FRIVILLIGE I FORENINGSLIVET

I denne sidste kategori er fokus på, hvordan unge i dag er tilknyttet foreningslivet; om de er mere end mindre engagerede end tidligere, og om de helt fravælger foreningslivet.

Første artikel omhandler således unges hektiske hverdage, hvor der skal være plads til både uddannelse, fritidsaktivitet, fritidsjob, familie og venner. Torben Fridberg og Klaus Levinsen (2008) undersøger derfor, hvordan unge er knyttet til foreningslivet og deres indsats på frivillighedsområdet, herunder graden af engagement sammenlignet med tidligere generationer, og om unge foretrækker foreningslivet eller mere individualistiske fritidsaktiviteter (Fridberg & Levinsen, 2008, s. 19).

Foreningslivet har traditionelt set været bindeled mellem borger og civilsamfund (Fridberg & Levinsen, 2008, s. 19-20) Dette betyder, at man som frivillig knytter bånd til andre og bygger bro i sociale fællesskaber (Fridberg & Levinsen, 2008, s. 20). Unges frivillige øger altså deres sociale netværk gennem frivilligt engagement i foreningslivet.

Unges præmisser for at deltage i foreningslivet er anderledes end ældre generationer (Fridberg & Levinsen, 2008, s. 21). En gennemgang viser, at antallet af unge medlemmer af en forening fra år 1975 til 1998 har været faldende sammenlignet med andre aldersgrupper og generelt set er unge oftest tilknyttet idrætsforeninger (Fridberg & Levinsen, 2008, s. 24, 22). Der findes dog generationsbetingede forandringer og unge kan derfor stadig kategoriseres som engagerede på trods af et faldende medlemstal (Fridberg & Levinsen, 2008, s. 24-30).

Anden artikel forholder sig til, hvorfor der er nogle unge, der helt fravælger at deltage i frivilligt arbejde og foreningslivet. Modsat Fridberg og Levinsen (2008), der fokuserer på frivillige generelt, undersøger Jens Christian Nielsen (2008) den enkelte frivilliges oplevelse. Nielsen kategoriserer unge som selvcentrerede, hvilket betyder, at foreninger må afsætte mange ressourcer for at rekruttere unge (Nielsen, 2008, s. 33). Flere fravælger frivilligt arbejde, men de fleste, der engagerer sig, forbliver dog loyale. De deltager, fordi de kan stå inde for det og føler, det er meningsfuld (Nielsen, 2008, s. 43). Unge er fællesskabssøgende og meget individualistiske, men uden at være egoistiske. Det enkelte individ vil derfor gøre, hvad der er bedst for ham eller hende ved at være tro mod sig selv. Den manglende mulighed for at udtrykke personlige holdninger i frivilligt arbejde kan være en af grundene til fravalg eller manglede fastholdelse af engagement. For foreningers vedkommende kræver det derfor en aktiv indsats for at få gjort det tydeligt, hvilken betydning deres deltagelse har og samtidig gøre den meningsfuld for unge (Nielsen, 2008, s. 43).

Tidligere artikler har konkluderet, at unge motiveres af mere individualistiske motivationsfaktorer. De to ovenstående artikler i denne kategori undersøger i forlængelse heraf, hvorfor unge fravælger foreningslivet. Unge i dag vælger frivilligt arbejde til, hvis de finder det meningsfuldt og dermed er tro mod sig selv. I frivilligt arbejde i dag skal der således være mulighed for at give sin personlige mening tilkende.

AFGRÆNSNING

På baggrund af ovenstående gennemgang af frivillighed kan vi konkludere, at både forskningsfelt og forskningens fokus er begrænsede. Ud fra flere artikler kan vi konstatere, at flere undersøgelser belyser samme område – fx undersøgelse unges manglende motivation til frivilligt arbejde – og ligeledes relativt enslydende resultater. Bestemte faser og normer er medvirkende til, om man er frivillig eller ej. En anden tendens er, at den yngre generation i dag er mere individualistiske end tidligere, hvorfor de frivilliges krav har ændret sig. Som flere artikler konkluderer, så hænger frivillighed og motivation uløseligt sammen. Vi vil i indeværende speciale undersøge unges motivation til frivilligt arbejde, særligt i kulturelle sammenhænge som Kulturmødet, men vil også undersøge motivation rettet mod frivillighed i andre kontekster. Flere har fx undersøgt frivilliges engagement i

idrætsforeninger. I specialet vil vi både inddrage frivillige og ikke-frivillige unge, idet målet er at identificere motivation eller mangel på samme og på den baggrund stille forslag til Kulturmødets hvervning af unge i frivilligt arbejde.

KAPITEL II – VIDENSKABSTEORI, METODE & TEORI

Dette kapitel vil indeholde en gennemgang af specialets videnskabelige ståsted og metode herunder overvejelser og begrundelse for valg af disse. Dertil vil kapitlet præsentere det udvalgte teoretiske grundlag i besvarelsen af specialets problemformulering.

VIDENSKABSTEORI

Dette afsnit indeholder en gennemgang af socialkonstruktivisme og hermeneutik samt vores forståelse for disse videnskabsteorier, og hvorledes vi gennem indeværende projekt vil benytte disse.

Specialet tager udgangspunkt i socialkonstruktivisme, hvortil vi inddrager elementer fra hermeneutik. Vi ønsker at undersøge to grupperinger: en gruppe gymnasieelever, der har erfaring med frivilligt arbejde og en gruppe gymnasieelever, der ikke har erfaring med frivilligt arbejde. Vi tager udgangspunkt i socialkonstruktivisme, idet vi anskuer disse to grupperinger som helheder, og en socialkonstruktivistisk tilgang tillader os at identificere og undersøge de respektive gruppers konstruerede virkelighed som henholdsvis frivillig og ikke-frivillig (Rasborg, 2013). Vi vælger desuden at inddrage et hermeneutisk perspektiv, da et af analysens elementer er en tekstanalyse, og vi dermed kan inddrage den som en del af helheden, hvori den befinder sig (Gadamer, 2007). Vi sætter desuden vores egne forforståelser i spil under afviklingen og analyse af fokusgruppeinterviews.

Ved at kombinere socialkonstruktivisme og hermeneutik vil dette speciale både opnå forståelse for eleverne som individer i en helhed og som en konventionel gruppering. Dette skaber et solidt fundament for specialets mulighed for at undersøge motivation, der ligger til grund for unges til- eller fravalg af frivilligt arbejde.

SOCIALKONSTRUKTIVISME

Overordnet mener socialkonstruktivismen, at virkeligheden er subjektiv, og at virkeligheden erkendes gennem de sociale konstruktioner, som vi indgår i. Virkeligheden formes og ændrer sig i takt med, at de historiske og sociale processer forandrer konstruktioner, hvilket medfører, at virkeligheden er foranderlig (Rasborg, 2013, s. 404). I indeværende speciale fokuserer vi på frivillighed, og hvorfor unge indgår som en del af denne konstruktion eller ej. Specialet beskæftiger sig med fokusgruppernes virkelighed og deres opfattelse heraf,

hvorfor deltagernes erkendelse af frivillighed bliver genstand for undersøgelsen. Den fælles virkelighed, som deltagerne italesætter under de to fokusgruppeinterviews, består derfor som en konstrueret virkelighed (Rasborg, 2013, s. 407). Da vi tager udgangspunkt i deltagernes sociale virkelighed – som i dette speciale består af elevernes dagligdag på Morsø Gymnasium – beskæftiger specialet sig med den samfundsmæssige, menneskelige virkelighed og den dagligdagsviden om frivillighed som konstruktion, som deltagerne erkender herigennem (Rasborg, 2013, s. 405). Vi vil gennem de to fokusgruppeinterviews opnå viden om samme genstand – frivillighed – men med udspring i to forskellige virkeligheder, idet de respektive grupper har forskellige udgangspunkter for erkendelse.

Vi tager udgangspunkt i en ontologisk forståelse, der siger at *selve virkeligheden* er socialt konstrueret (Rasborg, 2013, s. 407). Selve virkeligheden består i specialet af de frivillige og ikke-frivilliges virkelighed. I de to interviews vil deltagerne med andre ord italesætte deres viden om enten det at være frivillig eller ikke-frivillig (Rasborg, 2013, s. 408). Idet virkeligheden er socialt konstrueret, er det nødvendigt at gennemføre fokusgruppeinterviewene for at få adgang til denne virkelighed. Selve virkeligheden er konstitueret af de frivillige og ikke-frivillige gennem kollektiv konsensus (Rasborg, 2013, s. 407). Det er denne konsensus, som specialet søger at afdække. Denne tilgang til socialkonstruktionisme betyder for dette speciale, at vi vil forsøge at forstå, hvordan de frivillige og ikke-frivillige motiveres og herunder, hvordan de kollektivt udtrykker og fastlægger kendsgerninger om deres forståelse af frivillighed.

Socialkonstruktivismen påstår, at den virkelighed, som vi forsøger at erkende, ikke er identisk med den virkelige virkelighed, men den kan tværtimod betegnes som en fortolket virkelighed. Erkendelse af virkeligheden afspejler derfor ikke fortolkninger af bestemte perspektiver, idet vi selv præger den med udgangspunkt i den virkelighed, som vi selv befinder os i (Rasborg, 2013, s. 404). Frivillige og ikke-frivilliges fortolkninger af virkeligheden vil derfor ikke afspejle den virkelige virkelighed, men vil præges af de perspektiver, som deltagerne bidrager med. Vi vil supplere med hermeneutik, hvilket vil blive uddybet nedenfor.

HERMENEUTIK

I specialet benytter vi Gadammers filosofiske tilgang til hermeneutik, som beskæftiger sig med en forståelseshorisont, der udgøres af *forforståelse* og *fordomme* (Rasborg, 2013, s. 302). I forhold til specialets fokus – frivillighed – har vi en forforståelse for genstandsfeltet, da vi under vores praktikophold på Kulturmødet beskæftigede os med frivillighed. Dermed har vi også en forforståelse i forhold til Kulturmødet som afsender på en af analysens tekster. Den anden teksts afsender, Muskelsvindfonden, er også påvirket af forforståelser, idet specialets ene forfatter har haft projektansættelser hos organisationen. Vi vil desuden kunne drage nytte af vores individuelle forståelseshorisonter, idet vi hver især kan bidrage med en forforståelse for henholdsvis frivillige og ikke-frivillige.

Den hermeneutiske tilgang beskæftiger sig med at forstå mennesket, men gør sig desuden gældende for forståelsen af en tekst. En tekst er et produkt af et menneskes aktivitet og indeholder derfor en bestemt forståelse af en indre verden eller personlighed og af en ydre verden (Pahuus, 2014, s. 271). Dette betyder, at når vi skal forstå en tekst, som i specialet består af tekster fra henholdsvis Kulturmødets og Muskelsvindfondens formidling til frivillige, må vi trække på egne forståelser af personlighed og verdenen. Det er derfor kun muligt at forstå de givne tekster, hvis der er overlap mellem den pågældende teksts forståelseshorisont og vores egne. Idet vi besidder en forforståelse for frivillighed, har vi med udgangspunkt i denne betragtning valgt at benytte hermeneutik som en del af det videnskabsteoretiske fundament i indeværende speciale. I arbejdet med frivillige har vi opnået en forståelse for rammerne for de frivillige samt en indsigt i vigtigheden af de frivilliges hjælp for en organisation som Kulturmødet. Hensigten med at anvende hermeneutik er derfor, at vi vil kunne benytte vores forståelseshorisont for frivillige og ikke-frivillige i tilrettelæggelse af specialets dataindsamling.

I tolkningen af en tekst kan man opsætte en hypotese og efterfølgende efterprøve den ud fra den gældende empiri (Pahuus, 2014, s. 266-267). Det har vi – som nævnt – gjort, da vi har opstillet fem hypoteser, som løbende vil blive be- eller afkræftet gennem analysen af de frivillige og ikke-frivillige forståelse af frivillighed.

Ved hjælp af *den hermeneutiske cirkel* vil vi undersøge, hvorvidt specialets hypoteser er gældende eller ej. Med udgangspunkt i de opstillede hypoteser sætter vi vores forforståelse

for frivillige og ikke-frivillige i spil og søger dermed at opnå en ny forståelse for de unges bagvedliggende motivation for at udføre eller ikke at udføre frivilligt arbejde. De nye forforståelser vil derefter blive udfordret gennem specialet til vi har opnået en tilfredsstillende konklusion (Rasborg, 2013, s. 292).

Den filosofiske tilgang til hermeneutik deler sammen med den traditionelle og metodiske tilgang grundprincippet om den hermeneutiske cirkel. Den hermeneutiske cirkel illustrerer den vekselvirkning, der sker mellem del og helhed. Delene kan med andre ord kun forstås, hvis helheden medtages, og omvendt kan helheden kun forstås på grund af delene (Gadamer, 2007, s. 277). Dette betyder, at sammenhængen mellem delene og helheden er meningsskabende; altså relationen mellem de enkelte dele og helheden gør det muligt at forstå og fortolke, indtil vi tilvejebringer en dækkende og modsigelsesfri tekst (Gadamer, 2007, s. 256). I indeværende speciale betyder det, at vi i analysen af en given tekst vil – udover at forholde os til det tekstuelle – vil se teksterne i den sammenhæng, de indgår i. Det betyder, at vi desuden vil undersøge teksternes budskab og afsender i analysen heraf.

I dette speciale er vores hensigt at opnå en forståelse af de unges virkelighed hver for sig gennem interviews og fortolkning af denne virkelighed i en samlet kontekst. Den enkeltes forståelse af verden påvirkes dog af en interageren med andre deltagende unge og ligeledes, hvordan vedkommendes forståelse af samtalen er baseret på forståelsen af den sociale verden. Dette betyder, at vores fortolkning bliver påvirket gennem interviewene, idet deltagerne subjektivt bliver påvirket af, hvordan de enkelte forstår og fortolker deres virkelighed, hvorfor det også vil præge vores fortolkning (Rasborg, 2013, s. 292).

Forståelsen af den hermeneutiske cirkel afhænger af tilgangen. Den traditionelle, den metodiske og den filosofiske hermeneutik er forskellige i forhold til det givne objekt og om, hvad fokuset er i vekselvirkningen mellem del og helhed. Den filosofiske hermeneutik undersøger ved hjælp af cirkelbevægelser forholdet mellem fortolkeren og teksten (Rasborg, 2013, s. 293). Ifølge Gadamer er det (...) *ikke muligt at fortolke en tekst uafhængigt af den begrebsverden, man fortolker og forstår på baggrund af* (Rasborg, 2013, s. 293). Der er desuden flere forudsætninger, der bevidst eller ubevidst former udlægningen, hvilket betyder, at fortolkeren spiller en aktiv rolle i fortolkningsprocessen (Rasborg, 2013, s. 293). Netop fortolkerens tilstedeværelse er væsentlig i vores tilfælde. Argumentet for også at benytte den filosofiske tilgang er, at vi med vores forforståelser for

tekstens forfattere – henholdsvis Kulturmødet og Muskelsvindfonden – uagtet vil præge forståelsen herfor. Når vi forsøger at forstå teksterne i konteksten, kan det ifølge Gadamer ikke undgås, at vores forforståelse og fordomme påvirker forståelsen i betydningsudlægningen af verden (Gadamer, 2007, s. 257). Vi er derfor opmærksomme på den indflydelse, vi har på fortolkning og forståelse af både tekster samt frivillige og ikke-frivillige.

Med en socialkonstruktivist ramme og et hermeneutisk islæt vil vi undersøge frivillige og ikke-frivilliges bevæggrunde for til- og fravalg af frivilligt arbejde. Socialkonstruktivismen sætter rammerne for at forstå frivillige i et samfundsmæssigt og socialt perspektiv, mens hermeneutikken bidrager med muligheden for at undersøge frivilligorganisationers påvirkning af frivilliges motivation.

METODE

Indeværende speciale benytter fokusgruppeinterviews som empirisk udgangspunkt. Følgende afsnit indeholder en præsentation af specialets metodiske overvejelser, dataindsamlingsteknik og dennes udvælgelsesproces samt en præsentation af det empiriske grundlag.

METODISKE OVERVEJELSER

For at kunne undersøge og besvare indeværende speciales problemformulering vil vi udføre to fokusgruppeinterviews med unge fra Mors; nærmere betegnet elever fra Morsø Gymnasium, da de i år 2018 har været frivillige på Kulturmødet. Hensigten er, at disse elever skal give indblik i og italesætte, hvilken motivation der ligger bag deres tilvalg af frivilligt arbejde. Vi vil desuden inddrage elever som aldrig har været frivillige for at undersøge, hvordan de kan motiveres til at vælge frivillighed til; altså hvorfor de aldrig har været frivillige, og hvordan dette adskiller sig fra de frivillige. Med to forskelligartede grupper af elever er vores forventning, at deres forskellige perspektiver vil afspejle deres forståelser og perspektiver på unges til- og fravalg af frivilligt arbejde og derved give et mere nuanceret billede end ved at medtage en enkelt gruppe. Vi har ligeledes bedre forudsætninger for at

undersøge, hvordan flere unge kan motiveres til frivillighed ved at inddrage begge perspektiver.

Vi vil undersøge elevernes motivation ud fra fire teorier. De to første beskæftiger sig begge med motivationsteori af henholdsvis Ulla Habermann (2007) og Richard Ryan og Edward Deci (2000). Ud fra disse teorier har vi mulighed for at undersøge, hvilke faktorer der gør sig gældende i elevernes til- og fravalg af frivilligt arbejde. Derudover vil vi anvende Robert Putnam (2000), der opererer med begrebet social kapital. Formålet med social kapital er at undersøge de relationelle faktorer i frivillighed. Den sidste teori, som vi vil benytte os af, omhandler individets og samfundets gensidige påvirkning af Anthony Giddens (1996), hvis hensigt er at kunne undersøge de frivillige og ikke-frivillige elevers motivation i et større perspektiv.

I specialets analyse vil vi udarbejde med udgangspunkt i Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse, som vil blive præsenteret i afsnittet, analysedesign. Ved at anvende Faircloughs kritiske diskursanalyse giver det mulighed for at undersøge elevernes perspektiv på frivillighed, da vi inddrager Faircloughs tre dimensioner, hvori elevernes motivation kan analyseres og fortolkes.

For at kunne undersøge hvilke faktorer der gør sig gældende i unges motivation, vælger vi at analysere tre tekster; henholdsvis én fra Kulturmødet og to fra Muskelsvinden. Vi vil herigennem belyse, hvordan Kulturmødet og Muskelsvindfonden kommunikerer til deres potentielle frivillige. Vi tager, som nævnt udgangspunkt i Kulturmødet og supplerer med Muskelsvindfonden, idet denne organisation modsat Kulturmødet har flere års erfaring med at formidle til og hverve frivillige. Vi vil derfor sammenligne disse tekster med det formål at undersøge, om og hvordan Kulturmødet kan motivere unge til frivillighed.

DATAINDSAMLINGSTEKNIK

For at undersøge hvorfor nogle unge er mere motiverede til at arbejde frivilligt end andre, vil vi som dataindsamlingsteknik anvende den kvalitative metode, fokusgruppeinterview, med udgangspunkt i Bente Halkiers (2016) værk *Fokusgrupper* samt hendes kapitel i bogen *Kvalitative Metoder* af Svend Brinkmann og Lene Tanggaard (2010). Vi opstiller to fokusgrupper med henholdsvis ni og ti elever fra Morsø Gymnasium, hvilket bliver

præsenteret i følgende afsnit. Herefter følger udvælgelsesprocessen af interviewpersoner, struktureringen af interviewet og herunder moderators position samt transskribering.

FOKUSGRUPPEINTERVIEW

Specialet benytter den kvalitative interviewform, fokusgruppeinterviews, som dataindsamlingsteknik, da et gruppeinterview med *“en ordveksling ansigt til ansigt, hvor en person, interviewer, forsøger at fremskaffe information eller udtryk for meninger eller antagelser fra en eller flere andre personer”* ikke er hensigten (Brinkmann, 2014, s. 15). Dette skydes, at frivillighed ikke er en del af et stort forskningsfelt, og derfor benyttes fokusgruppeinterviews, da de:

“(...) er velegnede til eksplorative undersøgelser på relativt uudforskede områder (...) [og] fordi det dynamiske sociale samspil, der er resultatet, kan tilvejebringe mere spontane udtryk end ved anvendelse af individuelle interview” (Brinkmann, 2014, s. 46).

Vi benytter derfor fokusgruppeinterview fremfor gruppeinterview, idet førstnævnte i høj grad består af få spørgsmål samt høj grad af interaktion mellem interviewpersonerne, hvorimod et gruppeinterview består af mange direkte spørgsmål og svar og hermed interaktion mellem interviewer og interviewpersoner (Halkier, 2016, s. 9). Netop interaktionen mellem deltagerne er den primære grund til, hvorfor vi har valgt fokusgruppeinterview som metode. Vi har en forventning om, at interviewpersonerne kan fastholde fokus og drive diskussionen, hvortil vi kan stille opfølgende spørgsmål (Halkier, 2016, s. 45). Formålet med at indsamle empiri via fokusgruppeinterviews er således at undersøge interviewpersonernes perspektiv på frivillighed, samt hvad der henholdsvis motiverer eller demotiverer til frivilligt arbejde. Vi benytter derfor en *dialogisk* tilgang, hvilket betyder, at vi forstår deltagerne som borgere og *som aktive medskabere af forståelsen af samfundsmæssige problemer* (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 28). I indeværende speciale betyder det konkret, at vi fokuserer på dialogen og interaktionen mellem deltagerne, hvor de sammen skaber en forståelse for frivillighed, hvilket netop er det, vi ønsker at undersøge og afdække.

Et fokusgruppeinterview har ifølge Halkier potentiale til *at producere data om sociale gruppers fortolkninger, interaktioner og normer* (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 123),

hvorfor fokus på individet ikke er relevant. Halkier fremhæver, at en deltager i et fokusgruppeinterview får sagt mindre end i et individuelt interview (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 123), men dette ser vi ikke som et problem, da vi har fokus på den fælles forståelse for frivillighed, der opstår mellem interviewpersonerne og ikke deres individuelle forståelse af frivillighed.

Den sociale interaktion i et fokusgruppeinterview betegner Halkier som *kilden til data* (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 123). Vi antager, at deltagerne vil sammenligne individuelle erfaringer og forståelser og derudfra producere viden om motivationen bag unges til- og fravalg af frivilligt arbejde (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 123). Med et socialkonstruktivistisk perspektiv kan interaktionen mellem deltagerne forstås som performative, hvilket Halkier uddyber som: *"det at tale sammen er at gøre noget i sig selv, og at det at tale sammen har eller får praktiske konsekvenser"* (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 127). Dette underbygger den sociale interaktions – og dermed fokusgruppeinterview som dataindsamlings teknik – tilstedeværelse i dette speciale, eftersom deltagelsen af flere interviewpersoner muliggør en undersøgelse af individuelle vurderinger og meninger om frivillighed og en eventuel accept heraf i gruppen (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 127). Ud fra deres individuelle svar i en fælles kontekst får vi dermed mulighed for at kategorisere empiriske mønstre og analysere svar og de fælles forståelser, som interviewpersonerne har argumenteret og diskuteret sig frem til.

UDVÆLGELSE AF INTERVIEWPERSONER

Som det fremgår af problemformuleringen fokuserer indeværende speciale på den yngre generation. Rammerne for de specifikke interviewdeltagere er derfor udarbejdet på baggrund af selektiv udvælgelse for at få problemformuleringens karakteristika repræsenteret (Halkier, 2016, s. 30). Vi vælger at udføre to fokusgruppeinterviews med deltagelse af ca. 10 gymnasieelever i hver gruppe og er opmærksomme på ikke at have for store grupper, idet der i større grupper kan opstå sideløbende dialoger fremfor en fælles dialog (Halkier, 2016, s. 37). Vi opdeler deltagerne i henholdsvis tidligere eller nuværende frivillige (gruppe 1) samt ikke-frivillige elever (gruppe 2). Denne opdeling sker på baggrund af en formodning om at få to forholdsvis forskellige perspektiver på henholdsvis frivillighed generelt samt det at udføre frivilligt arbejde (Halkier, 2016, s. 39). Dette er blevet prioriteret

frem for miksede grupper – altså grupper, bestående af både frivillige og ikke-frivillige elever – idet vi ønsker hver grupperings syn på frivillighed. I en mikset sammensætning ville den modsatte grupperings holdninger og meninger kunne influere de svar, der bliver afgivet, og vi vil dermed gå glip af den virkelighed, der ligger til baggrund for de unges til- eller fravalg af frivilligt arbejde. Vi har desuden opdelt deltagerne i disse to grupper og ikke samlet dem i en enkelt fokusgruppe, idet det skaber en tryghed i et fælles udgangspunkt og dermed grundlag for et koncentreret fokus med forskellige vinkler på til- og fravalg af frivillighed. Den forskel, der er på de to gruppers erfaringsgrundlag i forhold til frivilligt arbejde, kan have betydning for den enkelte deltagers villighed til at dele erfaringer. Vi har derfor segmenteret deltagerne homogent og skabt grupper med henholdsvis frivillige og ikke-frivillige elever (Halkier, 2016, s. 31).

Interviewdeltagerne i indeværende speciale består af elever fra Morsø Gymnasium. Disse har relevans, da eleverne både har en relation til Kulturmødet og er en del af den aldersgruppe, som vi ønsker at undersøge. Den første fokusgruppe består udelukkende af elever, der har været frivillige på Kulturmødet sidste år, og den anden fokusgruppe består af elever, der ikke tidligere har udført frivilligt arbejde.

Vi har valgt deltagerne i den anden fokusgruppe med udgangspunkt i et ønske om fælles forudsætninger med deltagerne i første fokusgruppe, hvorfor det var en naturlig konsekvens at vælge ikke-frivillige deltagere fra Morsø Gymnasium. Dermed har fokusgrupperne det til fælles, at de begge udgøres af elever fra gymnasiet, mens forskellen består i erfaring med frivilligt arbejde eller mangel på samme. De to fokusgrupper vil være sammensatte, hvilket vil sige, at begge grupper hver især er differentierede i forhold til køn, alder, klassetrin og social baggrund (Halkier, 2016, s. 30). Dette ser vi som en fordel, da eleverne ikke omgås hinanden dagligt og dermed heller ikke har indflydelse på hinandens til- og fravalg af frivillighed. Omgås eleverne hinanden hver dag, er der risiko for, at de mere eller mindre bevidst, har "smittet" hinanden med holdninger til givne emner, såsom frivillighed. Fokusgruppen bestående af frivillige er fastlagt fra begyndelsen, idet denne gruppe består af frivillige fra sidste års Kulturmøde. Denne gruppering kan derfor betegnes som værende homogen, mens gruppen med ikke-frivillige elever er blevet sammensat af skolens elevrådsformand. Vores intention har været at få deltagere fra alle klassetrin, idet dette vil afspejle sammensætningen i gruppen med frivillige. Da eleverne alle er fra Morsø

Gymnasium, som har omkring 300 elever i alt, er det praktisk talt umuligt at sammensætte en gruppe, hvor ingen eller kun få har kendskab til hinanden. Det kan derfor diskuteres, hvorvidt grupperne har risiko for at fremstå for homogene, eftersom elever, der kender hinanden på forhånd, benytter en allerede etableret social interaktion (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 124). Dette kan dog også være en fordel, da deltagerne befinder sig i et velkendt miljø og kender den gængse måde at kommunikere med hinanden på (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 125). Der kan ligeledes argumenteres for, at de ikke-frivillige vil bidrage med et andet perspektiv end fokusgruppen bestående af frivillige, idet de ikke-frivillige debatterer et emne, hvori deres fællesgrundlag udgøres af manglen på samme. Vi forventer derfor større diversitet i individuelle holdninger til frivillighed hos de ikke-frivillige, end vi gør hos de frivillige. Det kan derfor være gruppernes homogene islæt, der bidrager til at fremhæve de forskelligheder, som specialet søger at identificere.

Deltagerne fra den frivillige gruppe har vi selv etableret kontakt til i kraft af vores relation til dem fra sidste års Kulturmøde. Denne fokusgruppe vil sandsynligvis være mere homogen end heterogen, da de alle kender hinanden i forbindelse med Kulturmødet. Her kan deltagerne føle sig trygge, da de som minimum kender hinanden fra arbejdet som frivillige på Kulturmødet. Idet vi selv har etableret kontakten til deltagerne, kan det ifølge Halkier være vanskeligt at afvikle et fokusgruppeinterview. Halkier er dog af den opfattelse, at dele af den kommunikation, der kan være underforstået, netop er dét, som man gerne vil belyse i en fokusgruppe. Specialets interesse er derved *”at undersøge de selvfølkelige forståelser”* (Halkier, 2016, s. 36). Vi forventer, at deltagerne bidrager med indforståede syn og perspektiver – altså deres umiddelbare tanker.

For at påvirke deltagerne mindst muligt er interviewene blevet afholdt et emnerelevant sted; i et lokale stillet til rådighed på Morsø Gymnasium (Halkier, 2016, s. 41). Dette muliggør at flere kan deltage og er – for deltagerne – et velkendt miljø, da alle deltagere er elever på gymnasiet (Halkier, 2016, s. 40).

STRUKTURERING AF INTERVIEW SAMT MODERATORS POSITION

Vi har valgt at anvende *den blandede tragtmodel* til at strukturere de to fokusgruppeinterviews. Tragtmodellen er en kombination af to andre modeller – *den løse* og

den stramme – hvori elementer fra begge modeller indgår. De første startspørgsmål i de to fokusgruppeinterviews er brede og åbne og bliver herefter gradvist mere specifikke (Halkier, 2016, s. 44). De to interviews faciliteres af en moderator (Brinkmann, 2014, s. 45) og observeres af en anden person.

Med udgangspunkt i tragtmodellen har vi udarbejdet en moderatorguide (bilag 2) med indledningsvist åbne og beskrivende startspørgsmål og øvelser omhandlende frivillighed, som deltagerne kan diskutere deres erfaringer udfra. Herefter følger flere startspørgsmål samt øvelser, som bliver mere og mere specifikke mod unges motivation til at udføre frivilligt arbejde (Halkier, 2016, s. 45). Det er netop disse svar, som er relevante for indeværende speciale, idet de unge her vil uddybe baggrunden for deres motivation. Startspørgsmålene er udarbejdet på baggrund af de opstillede hypoteser. Eleverne vil således blive konfronteret med hypoteserne i form af udsagn, som de skal erklære sig enig eller uenig i. Hypoteserne vil derfor blive be- eller afkræftet og lede til nye. Moderatorguiden er som udgangspunkt ens for begge fokusgrupper med undtagelse af det sidste udsagn i den sidste øvelse – som udelukkende er rettet mod de ikke-frivillige.

Under de to interviews fungerer en af os som moderator – altså intervieweren – mens den anden observerer og tager noter. Vi sætter rammerne for emnet, opstiller startspørgsmål og øvelser samt stiller opklarende spørgsmål. Vi benytter moderatorrollen fremfor almindelig interviewer, da den mere omfattende sociale interaktion i fokusgruppeinterview kræver, at man som moderator lytter og skaber et åbent rum for interaktion, da *“[f]ormålet [ikke er] at nå til enighed om de diskuterende spørgsmål, men at få artikuleret forskellige synspunkter på et problem”* (Brinkmann, 2014, s. 46). Moderatoren er derfor bevidst om at opfordre til social interaktion og ikke at kontrollere den (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 127). Vi vil dermed skabe en dialog, der primært foregår deltagerne imellem, men med opklarende eller uddybende spørgsmål fra moderatoren, hvormed vi kan sikre at specialets udsagn bliver uddybet og udtømt.

Grupperne vil inden selve fokusgruppeinterviewet blive introduceret til interviewets forløb og formålet (bilag 3). Introduktionerne er differentieret, da vi i forvejen har en relation til de frivillige, modsat de ikke-frivillige, hvorfor sidstnævnte får en mere fyldestgørende

præsentation af os. Udover dette vil vores roller som moderator og observatør ligeledes blive forklaret. Herefter vil vi gennemføre en præsentationsrunde med de ikke-frivillige, som dog ikke vil være relevant for gruppen med de frivillige i kraft af vores relation til disse (Brinkmann & Tanggaard, 2010, s. 128).

BEHANDLING AF DATA

For at kunne anvende den indsamlede empiri i specialets analyse benytter vi os af transskribering. Transskribering af de to interviews muliggør en tekstlig repræsentation af specialets data (Halkier, 2016, s. 72). Da de to interviews skal analyseres med fokus på indhold og ikke sprogbrug, gør vi brug af en forenklet transskriberingsteknik (Halkier, 2016, s. 73). Vi vil derfor benytte os af Halkiers forenkledede transskriberingsregler, hvor der fx ikke er nogen interesse i antallet af sekunder for en pause (Halkier, 2016, s. 74).

Transskriberingsregler

- NEJ markerer høje udbrud
 - [latter] markerer øvrige mundtlige udtryk, fx [latter], [grin] eller [hvisken]
 - markerer kortere pauser
 - [pause] markerer længere pauser
- (Halkier, 2016, s. 74).

I processen med at transskribere hvert fokusgruppeinterview gør vi brug af de videoer, vi optog under afvikling af de to interviews. Vi har valgt video- fremfor lydoptagelser, da vi med førstnævnte kan se, hvem der udtaler sig.

KODNING

Efter transskriberingen vil vi anvende tre redskaber til at bearbejde indholdet. Formålet med disse redskaber er således en måde for os at danne et overblik over empiriens indholdsmæssige emner. Vi vil benytte *kodning* til at sammenfatte den indsamlede datamængde gennem tildeling af tematiske hovedoverskrifter (Halkier, 2016, s. 75). Vi er derfor opmærksomme på, at vi med disse redskaber påbegynder analysen under kodningen, idet vi forholder os til indholdet og tildeler overskrifter.

Efter kodning benytter vi *kategorisering*, hvor vi inddeler de forskellige koder i forhold til hinanden med henblik på at undersøge, om nogle koder hænger sammen, står i modsætning til eller har konsekvenser for hinanden (Halkier, 2016, s. 77). Vores tilgang til kategorisering er empiridrevet og tager derfor afsæt i de eksisterende koder og kombinationer af de koder, som vi har tildelt datamængden (Halkier, 2016, s. 77-78).

Det tredje redskab, vi vil benytte til at få overblik over specialets empiri, er *begrebsliggørelse* (Halkier, 2016, s. 78). Vi vil med begrebsliggørelse stille kategorier i forhold til empirien igen og med udgangspunkt i teorien tilføje begrebsmæssige kategorier til datamaterialet. Dette giver således mulighed for at underordne det mere specifikke fra datamængden til mere generelle begreber fra specialets teoretiske grundlag. Med begrebsliggørelse kan vi lokalisere temaer, gentagelse og mønstre på tværs af de to fokusgrupper. Derudover er det muligt at lede efter variationer, kontraster, brud og paradokser i forhold til de opstillede hypoteser og dermed belyse eventuelle nye hypoteser (Halkier, 2016, s. 78). Vi er bevidste om, at dette er en del af specialets analyse.

INTERVIEWOVERSIGT

Nedenstående tabel indeholder oplysninger om interviewpersonerne, stedet for fokusgruppeinterviewene, varigheden heraf samt information om, hvor videofilerne og transskribering af de to interviews findes i bilag.

Interviewpersoner	Sted	Varighed	Videofil (bilag)	Transkribering (bilag)
Gruppe 1 (frivillige el. tid. frivillige unge)	Morsø Gymnasium	51 min. og 3 sek.	3	5
Gruppe 2 (ikke-frivillige unge)	Morsø Gymnasium	1 t. 5 min. og 23 sek.	4	6

TEORI

Efter at have belyst specialets metodiske og videnskabelige afsæt samt analytiske tilgang vil dette kapitel belyse analysens teoretiske fundament. Vi analyserer os frem til de frivilliges motivation til at udføre eller ikke udføre frivilligt arbejde. Vores teorier er derfor valgt på baggrund af at kunne undersøge dette gennem de to fokusgruppeinterviews. Teorien vil tage udgangspunkt i motivationsteori og Ulla Habermann (2007) ud fra hendes værk *En postmoderne helgen – om motiver til frivillighed*. Vi supplerer med artiklen *Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions* af Ryan og Deci (2000), der også beskæftiger sig med motivation, men med et andet perspektiv herpå. Derudover benytter vi social kapital af Robert Putnam (2000), og endelig benytter vi Anthony Giddens' (1996) teori om sammenhængen mellem individet og samfundet præsenteres i *Modernitet og selvidentitet*. Vi vil undersøge unge frivilliges motivationsgrundlag til at udføre eller ikke udføre frivilligt arbejde.

MOTIVATION

Vi har fra specialets begyndelse, udover unge frivillige, haft motivation som interessefaktor, idet vi er interesserede i at undersøge, hvad der ligger til grund for denne motivation til at levere en frivillig indsats – eller ikke gør, med tanke på de unge som aldrig har været frivillige (jf. indtroduktion). For at kunne undersøge deltagernes motivation og motiver for frivillighed vil vi anvende Habermann (2007), som undersøger netop frivilligheden i Danmark og den bagvedliggende motivation for en frivillig indsats. Vi vil helt konkret benytte otte motiver bag frivilligt arbejde, som Habermann via sin undersøgelse har identificeret som de væsentligste (Habermann, 2007, s. 194).

Habermanns otte motiver til frivillighed er resultatet af tre spørgeskemaundersøgelser med frivillige fra henholdsvis idrætsforeninger, sociale foreninger samt patientforeninger (Habermann, 2007, s. 193-194). Dette adskiller sig fra Kulturmødet, da frivillige udelukkende benyttes i en afgrænset periode en gang om året. Vi vil undersøge, om de samme motiver gør sig gældende for de frivillige og ikke-frivillige, idet motiverne har haft betydning for Habermanns deltagere. Det vil altså være de otte motiver, som vil indgå som en del af det teoretiske afsæt i analysen og ikke Habermanns egne resultater. De otte motivdimensioner

er: *sag, læring, værdier, identitet, kammeratskab, sociale forventninger, indflydelse* og *karriere* (Habermann, 2007, s. 194). Disse dimensioner har vi ikke anvendt i opbygningen af fokusgruppeinterviewene, da vi vil undersøge, om de og eventuelt andre opstår, uden vi har nævnt disse otte motiver for deltagerne. Der er dog flere ligheder mellem flere af de otte motiver og de motivationsfaktorer, som deltagerne skal diskutere. Flere af motiverne er i interviewet nævnt med andre betegnelser som eksempelvis fællesskab, der i Habermanns undersøgelse kan svare til kammeratskab.

Sag som motiv defineres af Habermann som den overordnede idé om fx at have mulighed for at handle og engagere sig i en sag. *Læring* henviser til forståelse for andres liv end ens eget og om at møde nye mennesker og omgås dem (Habermann, 2007, s. 195). Derudover henviser læringsdimensionen til menneskets tolerance over for andre, at mennesket udvikler sig og generelt til at lære inden for den pågældende sag, som er essentielle grunde for at engagere sig i frivilligt arbejde. *Læring* handler derfor ikke udelukkende om uddannelse, men om meninger og udvikling (Habermann, 2007, s. 195-196). Motivet *værdier* definerer Habermann som *idemæssig baggrund* samt *medmenneskelig forståelse og medfølelse* (Habermann, 2007, s. 196). Det er de normative motiver, der ligger bag værdier. Det er den frivillige hjælp, der vægtes og ikke den enkelte frivilliges egne behov. I forbindelse med frivilligt arbejde refererer motivet *identitet* til menneskets mulighed for at definere sig selv som værende nyttig, aktiv og at blive anerkendt. Disse egenskaber kan frivillig indsats være medvirkende til (Habermann, 2007, s. 196). Kammeratskab anses af Habermann som essentielt for frivillige og henviser til de sociale relationer, der opstår mellem frivillige. Disse relationer kan ifølge Habermann være medvirkende til, at frivillige yder en større indsats (Habermann, 2007, s. 197). *Indflydelse* som motiv handler om det medansvar, som frivillige kan få. Det giver status og magt i et lokalsamfund at være frivillig. Det næstsidste motiv er *sociale forventninger*. Det omhandler de forventninger og normer, som de frivillige føler sig underlagt fra deres omgivelser, når de tilmelder sig som frivillig. Det kan både være pres fra en arbejdsgiver eller opfordring fra familie og venner. Habermann påpeger, at dette motiv højst sandsynligt ikke er et af de primære motiver, idet det frie valg om at udføre frivilligt arbejde gør sig gældende (Habermann, 2007, s. 198). Det sidste motiv, *karriere*, henviser til de erfaringer, som frivillige kan opnå gennem frivilligt arbejde, og som kan videreføres til

arbejdsmarkedet. Dertil kan der fra en arbejdsgivers side være en forventning til, at ansatte er engagerede og aktive, hvis man er frivillig i sin fritid (Habermann, 2007, s. 199).

Habermann har desuden en påstand om, at den yngre generation af frivillige har en mere optimistisk tilgang til de at vælge frivillighed modsat den ældre generation. Unge er ikke af den mening – modsat ældre – at en frivillig indsats tager for meget tid, som de kunne have brugt på fx andre aktiviteter. De har ifølge Habermann lyst til at udgøre et arbejde (Habermann, 2007, s. 190).

Udover disse otte motiver beskriver Habermann desuden motivation gennem begreberne *motiv* og *anledning* (Habermann, 2007, s. 41). Habermann gør i sin opfattelse af motivation opmærksom på motiv og anledning, da de ofte forveksles med hinanden, hvorfor vi også finder det væsentligt at fastlægge forståelserne af disse i dette speciale. Anledning er ifølge Habermann den aktuelle situation eller *ydre* bevæggrund, der fører til, at man handler; altså vil indgå i frivilligt arbejde. Habermanns forståelse af motiv er derimod en *indre* – men ikke ubevidst – bevæggrund til at være en del af frivilligt arbejde. Det betyder, at en persons motiv for at deltage i frivilligt arbejde er mere end en anledning; det skal give mening. Spørgsmålet, om hvorfor mennesker engagerer sig i frivilligt arbejde, relaterer sig således både til ydre anledninger og indre motiver (Habermann, 2007, s. 41). Habermann uddyber ydre anledninger og indre motiver herunder:

(...) ydre anledninger [er] den aktuelle og ofte tilfældige situation, nødvendigheden samt ikke mindst opfordringen og de indre motiver, som bunder i traditioner, tro og overbevisning og i selvforståelsen og livsstrategi. De to motiver væves ind i hinanden og bliver til et samlet livsmønster (Habermann, 2007, s. 41).

Anledning og motiv er derfor et samlet livsmønster, der både kan forstås som ét mønster og hver for sig som en ydre og indre motivationsfaktor for at yde frivilligt arbejde (Habermann, 2007, s. 41).

INDRE OG YDRE MOTIVATION

Habermanns anledning og motiv omhandler, som nævnt, indre og ydre motivation, men idet teorien hovedsageligt fokuserer på de otte motivdimensioner vælger vi at inddrage artiklen *Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions* af Ryan og Deci (2000), der omhandler netop indre og ydre motivation.

Ryan og Deci betegner motivation som “(...) *to be moved to do something*” (Ryan & Deci, 2000, s. 54). Hvis en person ikke føler sig inspireret til at handle, vil vedkommende således være umotiveret. Motivation handler om de underliggende tanker og mål, der giver anledning til at handle. Begrebet belyser dermed, hvorfor vi handler. I kraft af at mennesker er forskellige, er deres motivation det ligeledes. Motivation varierer derved ikke kun i grad, men også i hvilken type af motivation, der gør sig gældende (Ryan & Deci, 2000, s. 54). Ryan og Deci skelner – ligesom Habermann – mellem to typer af motivation, hvilket de betegner som *indre* og *ydre motivation*. Disse begreber differentierer sig fra hinanden ved, at indre motivation henviser til at gøre noget på grund af iboende grunde og interesse, mens ydre motivation henviser til at gøre noget, fordi det medfører et resultat (Ryan & Deci, 2000, s. 55).

INDRE MOTIVATION

Indre motivation er en vigtig egenskab for mennesket, eftersom den afspejler den naturlige, menneskelige lyst til at lære (Ryan & Deci, 2000, s. 54). Fra fødslen er mennesket aktivt, nysgerrigt og legende, der gerne vil lære og udforske uden andet end lysten som motivationsfaktor. Dette understreges af menneskets interesse i måden, hvorpå det handler, da det er gennem denne, at man bliver mere rig på viden og tilegner sig færdigheder. Denne interesse er derfor et væsentlig træk ved den menneskelige natur, idet den påvirker præstationer, vedholdenhed og trivsel i livet. Ryan og Deci definerer denne type motivation som “(...) *an activity for its inherent satisfactions rather than for some separable consequence*” (Ryan & Deci, 2000, s. 56). Denne tilfredsstillelse finder sted, idet et individ vælger at handle for fornøjelsens skyld, eller på baggrund af en udfordring, fremfor et ydre pres eller udsigt til belønning (Ryan & Deci, 2000, s. 56).

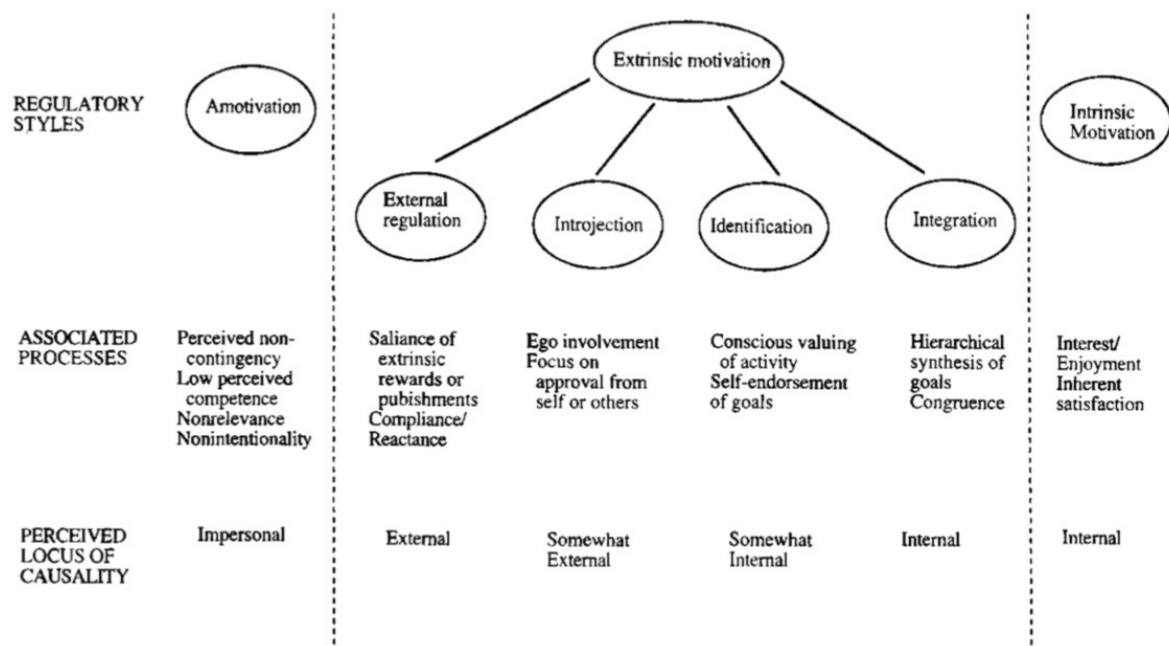
Indre motivation eksisterer ikke kun for individer. Der findes ligeledes en form for indre motivation i forholdet mellem individer og aktiviteter. Nogle mennesker har en iboende

motivation for bestemte aktiviteter, mens det for andre gælder andre aktiviteter (Ryan & Deci, 2000, s. 56). Ryan og Deci har en psykologisk tilgang til dette, der fokuserer på medfødte behov for kompetence og tilknytning (Ryan & Deci, 2000, s. 57). Belønning, kommunikation og feedback, der fører til *feelings of competence* under en handling, kan øge den indre motivation for den pågældende handling, da de tilfredsstiller det psykologiske behov for kompetence (Ryan & Deci, 2000, s. 58). I forhold til belønning støtter Ryan og Deci sig til en undersøgelse, der viser, at en forventet, konkret belønning, der er knyttet til en opgave, underminerer den indre motivation. Man kan underbygge den indre motivation ved at støtte valget om at imødegå behovet for yderligere kompetencer. Dog vil den indre motivation udelukkende være til stede ved aktivitet, hvor den enkelte person selv har interesser herfor (Ryan & Deci, 2000, s. 58-59).

YDRE MOTIVATION

Som nævnt er den indre motivation den vigtigste type, men flere af de aktiviteter som mennesket udfører, sker ikke på baggrund af den iboende motivation. Idet frihed til at handle på sin indre motivation bliver begrænset af sociale krav og roller, må individet påtage sig ansvar for aktiviteter og opgaver, der findes uinteressante. Ydre motivation kommer derfor til udtryk, når en aktivitet er udført og et resultat er opnået, og som står i modsætning til den indre motivation, hvor der handles til glæde for aktiviteten. Derudover kan individets ydre motivation variere i grad af *selvstyre*. Dette kan være en elev, der enten laver lektier af frygt for sine forældres straf eller af personlige årsager for at fremme sin karriere. Begge situationer er et eksempel på ydre motivation, hvor målet er en instrumental værdi – og ikke en interessepræget – men er forskellige typer af ydre motivation grundet forskellig selvstyre (Ryan & Deci, 2000, s. 60). Her afspejles ydre motivation således både som kontrol fra andre og som ægte selvregulering (Ryan & Deci, 2000, s. 54).

Ryan og Deci har, for at klarlægge de forskellige former for ydre motivation, udarbejdet en klassifikation af menneskelig motivation, hvor indre motivation således også fremgår (Ryan & Deci, 2000, s. 56). Figuren angiver i hvilket omfang motivationen for ens adfærd kommer fra ens selv (se figur 1). En figur der skal forstås fra venstre mod højre (Ryan & Deci, 2000, s. 61).

Figur 1. Ryan og Decis klassificering af menneskelig motivation (Ryan & Deci, 2000, s. 61)

Kategorien i midten illustrerer de mindst selvstyrende former for ydre motivation. Herunder findes *ekstern regulering*. En sådan adfærd henviser til et individ, der udfører en handling for at tilfredsstille andre end en selv eller for at få en andens belønning (Ryan & Deci, 2000, s. 61). Individer oplever derfor ekstern regulering som kontrolleret og fremmedgjort (Ryan & Deci, 2000, s. 62).

En anden form for ydre motivation er *indarbejdet regulering*, der er kontrollerende, da handlinger udføres med følelsen af pres for at undgå skyld eller angst eller for at forbedre ens selvværd eller følelse af selvværd (Ryan & Deci, 2000, s. 62).

Den næste form, *regulering gennem identifikation*, er en mere selvstyrende form for ydre motivation (Ryan & Deci, 2000, s. 62). Et individ accepterer sin egen adfærd som selvvalgt, hvorfor denne adfærd får personlig værdi; fx et barn der husker, hvordan man staver til specifikke ord for at kunne lære at skrive og dermed identificerer sig med værdien af læringsaktiviteten (Ryan & Deci, 2000, s. 62).

Den sidste form er den mest selvstyrende. *Integreret regulering* finder sted, når et individ accepterer nye regler og sætter dem i relation til individets allerede eksisterende værdier og behov (Ryan & Deci, 2000, s. 62). Det vil sige, at jo bedre man forstår årsagerne til en

handling og tilpasser dem til sig selv, des bedre kan ens ydre, motiverede handlinger siges at være selvstyrende. Denne form for ydre motivation deler mange af de samme karakteristika med indre motivation ved både at være selvstyrende og uden konflikter. Integreret regulering tilhører imidlertid den ydre motivationstype, idet et individs adfærd her er udført på grund af instrumentelle værdier fordret af eksterne forhold, selvom det er selvstændigt betinget (Ryan & Deci, 2000, s. 62). Grundet den ydre motivation ikke bygger på iboende interesse, er den primære årsag til, at mennesket udfører de givne aktiviteter, at man bliver værdsat af andre, som man føler eller vil føle sig knyttet til – uanset om det er familie, venner eller et samfund (Ryan & Deci, 2000, s. 64).

Længst til højre i figuren er den indre motivation skildret og individets egen motivation bliver mere og mere selvbestemt, jo længere mod højre klassificeringen aflæses (Ryan & Deci, 2000, s. 63). Udover indre og ydre motivation viser figuren også *demotivation*, der henviser til en tilstand med manglende intention om at handle. Et individ mangler her et mål at sigte mod, personlig lyst og forventning til værdien af en given aktivitet. Demotivation resulterer altså i, at individet ikke føler sig kompetent til at vurdere og udføre en opgave eller ikke mener, at aktivitet vil udmønte sig i et ønsket resultat (Ryan & Deci, 2000, s. 61).

Indre motivation bliver altså styret af interesser og iboende egenskaber. Denne type stræber således efter at tilfredsstille det medfødte psykologiske behov for at tilegne sig kompetencer og at være selvstyrende. Ydre motivation er kendetegnet ved, at mennesker udfører en handling, fordi andre kræver det eller med hensigt om at nå et senere ønsket mål. De forskellige former inden for ydre motivation viser graden af selvstyre (Ryan & Deci, 2000, s. 65). Ved at inddrage dette mere uddybende perspektiv på indre og ydre motivation kan vi identificere den bagvedliggende motivation for til- og fravalg af frivilligt arbejde blandt de unge fokusgruppedeltagere.

Indre og ydre motivation som begreber kan ses som en uddybning af eller mere dybdegående end Habermanns begreber anledning og motivation. Vi vælger derfor at kombinere de to, så der i analysen kun benyttes Ryan og Decis formuleringer, indre og ydre motivation, men hvori Habermanns begreber også vil være repræsenterede. Indre

motivation dækker således også Habermanns motiv, hvor ydre motivation også dækker anledning.

SOCIAL KAPITAL

Robert Putnam, der er politolog og ansat ved Harvard University, har formuleret en teori, der beskæftiger sig med det, han betegner som *social kapital* (Putnam, 2000). Social kapital er ikke et ungt begreb, idet det tidligere er blevet brugt af mindst seks forskellige teoretikere før Putnam, men i hvert eneste tilfælde har betegnelsen dækket over et nyt begreb uden forbindelse til foregående (Putnam, 2000, s. 19). Modsat fysisk og menneskelig kapital, der beskæftiger sig med henholdsvis fysiske objekter og individuelle karaktertræk, beskæftiger social kapital sig med mellemmenneskelige forbindelser, såsom sociale fællesskaber og normerne forbundet hertil samt den tillid og troværdighed, der opstår heraf (Putnam, 2000, s. 19).

Putnam betegner *generalized reciprocity* – generaliseret gensidighed – som hjørnestenen i social kapital. Generaliseret gensidighed dækker over en forståelse for eller tro på, at det, man giver andre, kommer igen. Ikke nødvendigvis med det samme og muligvis fra en anden end den eller de, man selv har ydet gerning overfor (Putnam, 2000, s. 134). Efterleves tankegangen, opfylder man det, Putnam beskriver som *self-interest* – sin egen interesse (Putnam, 2000, s. 135). Det betyder, at i det man hjælper andre, vil man også opnå den hjælp, man selv har behov for, men modsat betyder det, at fællesskaber eller samfund, der ikke efterlever de gældende strukturer i social kapital, vil opleve tab i en eller anden form (Putnam, 2000, s. 135). Sådanne mistroiske fællesskaber opnår ikke samme sociale ballast, da alle regnskaber, økonomiske som sociale, gøres op umiddelbart efter de er stiftet. Der opstår ikke samhørighed og dermed modarbejdes den sociale del af fællesskabet (Putnam, 2000, s. 21).

Social kapital's fællesskaber kan manifestere sig i utallige former og sammenhænge. Faktisk kan begrebet knyttes til ethvert fællesskab, der efterlever den socialkapitalistiske tankegang. Familiære relationer, skolekammerater, rumboer, onlinefællesskaber og endda dem, der pendler på samme rute og samme afgang (Putnam, 2000, s. 21). Dette betyder desuden, at social kapital både varetager individuelle og kollektive behov. Dækningen af

fællesskabets kollektive behov opstår som naturlig konsekvens af opfyldelse af individuelle behov. Idet et individ får opfyldt sin self-interest, vil det søge at opfylde større behov, altså fællesskabets. Det betyder desuden, at individer, der efterlever social kapital og samtidig, er en del af et samfund eller et fællesskab, der efterlever social kapital, vil have både større og flere muligheder for at opnå resultater (Putnam, 2000, s. 20).

To vigtige begreber inden for social kapital er *bridging* og *bonding*, som i forhold til fællesskabet er henholdsvis inkluderende og ekskluderende (Putnam, 2000, s. 22). Hvor inkluderende fællesskaber fremstår heterogene, tenderer ekskluderende fællesskaber til at etablere et indadvendt fokus, hvilket medfører homogene grupperinger (Putnam, 2000, s. 22). Disse grupperinger har den fordel, at de mobiliserer og understøtter solidaritet fx ideologisk, hvor de inkluderende grupperinger hjælper til at etablere forbindelser til andre grupperinger, som kan bidrage til det eksisterende fællesskab (Putnam, 2000, s. 22). Inkluderende fællesskaber kan medføre bred identitetsforståelse og gensidighed, hvor ekskluderende fællesskaber forholder sig til vores egen selvforståelse (Putnam, 2000, s. 23).

Social kapital fungerer som en form for vekselvirkning mellem en altruistisk, frivilligbaseret og filantropisk tilgang til verden, idet social kapital er ikke at gøre godt for andre mennesker, men derimod at gøre noget med andre mennesker. Dette betyder, at det der bidrages med bliver returneret på en eller anden måde, på et eller andet tidspunkt, og at formålet med at bidrage ikke er at få noget retur, men alligevel troen på, at dette er virkningen (Putnam, 2000 s. 116-117).

Social kapital er et vigtig element i et stort udsnit af frivilligt arbejde, da frivilligt arbejde oftest indebærer at gøre noget for andre uden konkret belønning. Frivilligt arbejde er desuden et konkret eksempel på social kapitalers vekselvirkning, idet unge, der arbejder frivilligt, også tenderer til at gøre det senere i livet, hvor det modsatte gør sig gældende ved unge ikke-frivillige. Desuden bidrager personer, der har modtaget hjælp, i højere grad end de, der ikke har (Putnam, 2000, s. 121-122).

MODERNITET OG SELVIDENTITET

Som en del af det teoretiske grundlag benytter vi Anthony Giddens' teori om modernitet og selvidentitet. Giddens er britisk sociolog og har siden 1980'erne været anerkendt som en af de førende indenfor sit felt. Han har gennem sit virke bidraget med egne fortolkninger af klassiske sociologiske teorier (O'Brien, 2002, s. 9). Vi tager udgangspunkt i Giddens' (1996) litterære værk *Modernitet og selvidentitet*. Teorien kredser om det moderne individ som reflektivt, konstant lærende og i stand til at opsætte ny viden til erfaringer. Individet – som Giddens også betegner som *selvet* – er under konstant påvirkning af det omkringværende samfund, betegnet som *senmoderniteten*. Samfundet er samtidig et produkt af dets iboende individer, som tilsammen skaber samfundets systemer (Giddens, 1996).

Vi benytter os af de af Giddens' betragtninger, der sammenholder individet med en større social sammenhæng, som enten udgøres af det omkringværende lokalmiljø eller samfund (Giddens, 1996, s. 9). Det betyder, at vi betragter individet som enten en helhed eller individer i en helhed – altså specialets fokusgrupper og individerne som en del af en frivillig gruppering eller en ikke-frivillig gruppering. Når vi bruger betegnelsen individ, henviser vi således til en af disse forståelser.

Giddens mener, at individet og samfundet er uløseligt forbundne og gensidigt påvirker hinanden (Giddens, 1996, s. 13). Han siger blandt andet:

"Den forvandling, som moderne institutioner fører med sig, fletter sig imidlertid direkte sammen med individets tilværelse og derfor med selvet. En af modernitetens særlige træk er faktisk en stadig stærkere gensidig forbindelse mellem de to "ekstremer" (...): Globale påvirkninger på den ene side og personlige dispositioner på den anden" (Giddens, 1996, s. 9).

Dette betyder, at deltagerne i specialets fokusgrupper både påvirkes af det omkringværende samfunds regler og normer, men eftersom deltagerne eksisterer som individer i samme, påvirkes samfundet også af deltagerne og deres selvidentitet. Det vil betyde, at der kan identificeres forbindelser mellem deltagernes udsagn og tendenser i samfundet, som er opstået i gensidig påvirkning af hinanden. Giddens siger, at dagligdagslivet "(...) rekonstitueres på baggrund af det dialektiske samspil mellem det lokale og det globale" og

at “(...) [s]elvets refleksive proces (...) finder sted i en kontekst af mangfoldige valgmuligheder, der filtreres gennem abstrakte systemer” (Giddens, 1996, s. 14). Dette betyder deltagernes holdninger til frivillighed kan være både forskellige og identiske, men også at identiske holdninger ikke nødvendigvis er opstået på baggrund af identiske motiver og motivation.

Giddens siger desuden, at samfundets individer reflekterer i ekstrem grad, hvorfor der ikke udelukkende findes én forventning til fremtiden – der findes flere mulige fremtider, som hver især afhænger af den viden, et individ reflekterer over (Giddens, 1996, s. 42). Derfor siger Giddens også, at man *lever* en biografi, hvor daglige beslutninger om tøj etc. besvares gennem refleksion over iboende viden (Giddens, 1996, s. 26). Den givne viden består således af erfaringer fra et givent miljø, hvilket vi vil benytte til at identificere den fremtid, som de frivillige og ikke-frivillige reflekterer sig til på baggrund af deres konkrete viden om frivillighed (Giddens, 1996, s. 42).

KAPITEL III – ANALYSE & DISKUSSION

I dette kapitel indeholder specialets analysedesign, analyse samt diskussion.

ANALYSEDESIGN

I dette afsnit vil vi gennemgå specialets analysedesign, der er baseret på Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. Endvidere vil vi præsentere vores forståelse af tilgangen, samt hvordan vi vil benytte dens analytiske forståelse til at undersøge specialets empiri i analysen. Afsnittet indledes af en kort præsentation af diskursanalyse samt diskurs som begreb. Herefter følger en præsentation af kritisk diskursanalyse, dens formål samt vores forståelse og brug heraf.

DISKURSANALYSE

Diskursanalyse er i dens tidlige fase udelukkende blevet betragtet som en tilgang med et sprogligt fokus (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 8). Fairclough (1992) omtaler i sit værk, *Discourse and Social Change*, at flere analytikere ikke forholder sig til det sociale aspekt i en diskursanalyse (Fairclough, 1992, s. 12-13). I et nutidigt perspektiv er dette dog ikke den eneste forståelse af den diskursanalytiske tilgang, eftersom *betydningsdannelse og konstruktion af sociale menings-universer* også indgår som en uundgåelig del af analysen (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 8). Dette er imidlertid ikke et udtryk for, at sproget har fået en mindre betydning. Det primære fokus – på enten betydningsdannelse eller sproget – afhænger således af den specifikke situation, kommunikationsform eller praksis, herunder hvilke modaliteter som udsagns- og udtryksformer, der er mest dominerende, og som derfor bør have størst fokus i analysen (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 8). Det er blevet vanskeligt at skelne mellem de to tilgange til diskursanalyse, da flere analytikere benytter sig af både den oprindelige og den nye (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 11). Vi vil i indeværende speciale lade os inspirere af begge tilgange, idet vi både vil undersøge det tekstuelle niveau i tre udvalgte tekster fra henholdsvis Kulturmødet og Muskelsvindfonden samt inddrage fokusgruppedeltagernes udsagn for at kunne identificere de gældende diskurser og desuden forholde disse til den samfundsmæssige virkelighed, som denne er en del af. En yderligere præsentation af disse tekster, og hvordan denne data vil blive anvendt, uddybes løbende.

De fleste diskursanalytiske tilgange har fællestræk; nemlig forståelsen for sprog og subjekt, målsætning om kritisk forskning samt normative perspektiver, der kan føre til social forandring. De fleste tilgange tager udgangspunkt i socialkonstruktivisme samt en fælles individforståelse (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 11).

Diskursbegrebet er uløseligt forbundet med den teoretiske og metodiske rammesætning. Det betyder, at diskurs – på trods af sin almengyldighed i relation til undersøgelsesfelt – ikke kan implementeres i enhver teoretisk ramme. Det, der adskiller de fleste diskursive tilgange fra hinanden, er filosofiske og teoretiske præmisser, der medfører særegne metoder, empirisk fokus og analysens formål. Der opstår uenighed tilgangene imellem, når det diskuteres, om diskurs er fuldt konstituerende, eller om den i sig selv er konstitueret af sociale aspekter. Desuden adskiller tilgangene sig i analysens fokus. Nogle beskæftiger sig med konkret social interaktion, hvor andre undersøger de mere abstrakte strukturer i samfundet (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 12). Flere diskursanalytikere har kombineret elementer fra flere tilgange og dermed skabt krydsfelter af metode og teori (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 11).

DISKURS SOM BEGREB

Diskurs er ifølge Fairclough et vanskeligt begreb at definere, da der er formuleret mange modstridende og overlappende definitioner (Fairclough, 1991, s. 3). Begrebet afhænger blandt andet af videnskabelig position og videnskabelig tilgang, hvorfor både diskurs og især diskursanalyse kan og skal forstås på flere måder. Ifølge Jørgensen & Phillips er diskurs en *"(...) bestemt måde at tale om og forstå verden (eller et udsnit af verden) på* (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 9). Diskurs dækker altså over den måde, vi italesætter og agerer i verden ved hjælp af forskellige, strukturelle sproglige mønstre (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 9).

Horsbøl og Raudaskoski mener, ligesom Jørgensen og Phillips, at diskurs er et mangfoldigt begreb (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 13). De mener dog også, at diskurs som begreb har udviklet sig betydeligt, siden Jørgensen og Phillips formulerede deres syn på begrebet. Desuden er metoder, metodologier og analyser blevet udfordret af både brug og nytænkende anvendelse (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 7). De mener desuden – ligesom

Jørgensen og Phillips – at diskurs beskæftiger sig med betydningsdannelse gennem tegn og sprog samt tegnbrug i tekster og interaktioner (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 13).

Fairclough har mere end en definition af diskurs, eftersom han skelner mellem diskurs som en abstrakt størrelse, som dækker over *sprogbrug som social praksis* i bred forstand samt diskurs som en snæver størrelse, der refererer til *en måde at give betydning erfaring fra et bestemt perspektiv* (Fairclough, 2008, s. 10). Han forstår diskurs som et dialektisk perspektiv, hvor diskurs både er “(...) *konstituerende, eller formende, og konstitueret (formet) af det sociale*” (Fairclough, 2008, s. 10-11). Diskurs er med andre ord en essentiel social praksis, der både konstituerer den sociale verden og konstitueres af andre sociale praksisser modsat andre tilgange, hvor diskurs kun opfattes som konstituerende – og ikke også bliver konstitueret (Fairclough, 2008, s. 11).

Vi er, i indeværende speciale, enige i Faircloughs dialektiske perspektiv og forstår derfor deltagerne som både konstitueret af og konstituerende i forhold til diskursen frivillighed. Idet begge fokusgrupper er blevet instrueret i at italesætte frivillighed, bidrager de både til at skabe den overordnede ramme, og samtidig præsenterer de deres egen placering inden for diskursen. I forlængelse heraf lægger vi os desuden op ad Jørgensen og Phillips’ – samt Horsbøl og Raudaskoskis – syn på diskurs, eftersom vi anser diskurs som værende en bestemt måde at forstå og italesætte verden på. Vi er derudover enige i og opmærksomme på, at diskurs er et vanskeligt begreb at beskæftige sig med, idet der findes utallige måder at anskue og benytte det på.

KRITISK DISKURSANALYSE

Kritisk diskursanalyse er – ligesom diskursbegrebet – vanskelig at definere og konkretisere. Kritisk diskursanalyse er udtænkt af Fairclough (Fowler, 1995, s. 421) og fokuserer på koblinger mellem sproglig tekstanalyse og samfundsmæssige eller sociale problemstillinger (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 61). Hvor andre diskursanalytiske tilgange udelukkende fokuserer på det, som Fairclough betegner som tekst, giver kritisk diskursanalyse mulighed for at se teksten som konstitueret i en større sammenhæng (Fairclough, 2008, s. 10). Fairclough (1992) har derfor videreudviklet den kritiske tradition.

Faircloughs forståelse for diskurs indeholder desuden udelukkende lingvistiske elementer, hvorfor hans tilgang består af tekstorienteret analyse i bogstavelig forstand (Jørgensen & Phillipsen, 1999, s. 104). Fairclough forstår sprogbrug som værende en form for social praksis og ikke en individuel aktivitet. Denne definition medfører, at diskurs både er “(...) *en måde at handle på, en form, hvori folk kan agere i forhold til verden (...) og en måde at repræsentere verden på*” (Fairclough, 2008, s. 17). Ifølge Fairclough skal det sociale ikke udelukkende forstås som diskurs, idet der eksisterer en virkelighed af sociale praksisser, *der rækker ud over det diskursive* (Fairclough, 2008, s. 10). Med denne tilgang er det derved muligt at kombinere og undersøge et bredere felt, der både indeholder et sprogligt og et socialt betinget fokus.

Kritisk diskursanalyse betegnes forskelligt alt afhængig af analytikeren og er både blevet beskrevet som teori, metode og skole. Den gældende term afhænger derfor af den konkrete analytiker og det givne formål, der ønskes besvaret. Dette betyder, at kritisk diskursanalyse ikke konkret angiver, hvorledes ens datamængde skal genereres og analyseres (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 61).

I forlængelse af de vanskelige skel har Fairclough opstillet tre karakteristika for at afgrænse sin forståelse. Kritisk diskursanalyse undersøger ifølge Fairclough 1) diskurs som social proces ikke udelukkende tegn eller tekst 2) systematisk tekstanalyse samt 3) har et normativt sigte (Fairclough, 2010, s. 10-11). For at realisere et kritisk-normativt sigte er tekstanalysen uundgåelig (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 63). Alle disse tre centrale fordringer skal ikke nødvendigvis følges, men kan fungere som retningsvisende for Faircloughs opfattelse og anvendelse af kritisk diskursanalyse (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 62).

Kritisk diskursanalyse er *kritisk*, da analysen undersøger den meningsdannelse, der eksisterer i anvendelsen af sproget. Fairclough orienterer sig som nævnt udelukkende mod et lingvistisk fokus. Vi vil derfor inddrage et billedligt fokus af Gunther Kress og Theo van Leeuwen (2006), idet disse analytikere opererer med analytiske begreber til at analysere et billede og derved medtager andre tegnsystemer. Denne tilgang er derved møntet på, at kritisk diskursanalyse ikke alene skal forbindes med analyse af sproget; den er ligeledes

brugbar som en *multimodal* kritisk diskursanalyse, hvor andre tegnsystemer også er integreret (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 62-63). Denne udvikling er sket på baggrund af, at sproget aldrig anvendes alene; ligesom det ikke er tilstrækkeligt at opnå en fuld forståelse ved kun at analysere og fortolke tekster (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 63). Gennem analysen vil billeder fra specialets empiri blive inddraget, eftersom vi er af den mening, at billeder ligesom tekst påvirker en modtagers forståelse af et givent budskab.

En kritisk diskursanalyse indeholder flere facetter end en indholdsanalyse, idet det normative sigte og den detaljerede, systematiske analyse forenes i én samlet analyse (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 63). Tekstanalyse er ifølge Fairclough ikke tilstrækkelig som diskursanalyse, da *“(...) den ikke belyser forbindelserne mellem teksterne og de samfundsmæssige og kulturelle processer (...)”* (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 78). Det vil sige, at man med et tværfagligt perspektiv kan kombinere tekstanalyse og socialanalyse (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 78).

Ud fra fokusgruppeinterviews ønsker vi at undersøge unges perspektiv på frivillighed med udgangspunkt i den kritiske diskursanalyse for *“(...) empirisk at undersøge relationerne mellem diskursiv praksis og sociale og kulturelle udviklinger i forskellige sociale sammenhænge”* (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 72). Vi kan med denne metode derved klarlægge den diskursive dimension i de respektive fokusgruppers forhold til frivillighed. Vi benytter altså ikke kritisk diskursanalyse til at identificere en bagvedliggende diskurs ud fra fokusgruppedeltagernes sprogbrug. Vi ønsker derimod at identificere mønstre i deltagernes udsagn og herfra undersøge, hvordan forskellige fremstillinger af virkeligheden påvirker den sociale praksis. Faircloughs kritiske diskursanalyse giver således mulighed for at undersøge relationen mellem den gældende diskursive praksis og sociale praksis.

Det sociale skal ikke udelukkende forstås som diskurs, idet der eksisterer en virkelighed af sociale praksisser, *der rækker ud over det diskursive* (Fairclough, 2008, s. 10). Dette er årsagen til, at Fairclough kan beskæftige sig med skellet mellem *diskursiv* og *social praksis* i den tredimensionelle diskursmodel. Hvor andre diskursanalytiske tilgange udelukkende fokuserer på det, som Fairclough betegner som tekst, giver kritisk diskursanalyse mulighed for at se teksten som konstitueret i en større sammenhæng (Fairclough, 2008, s. 10). Den

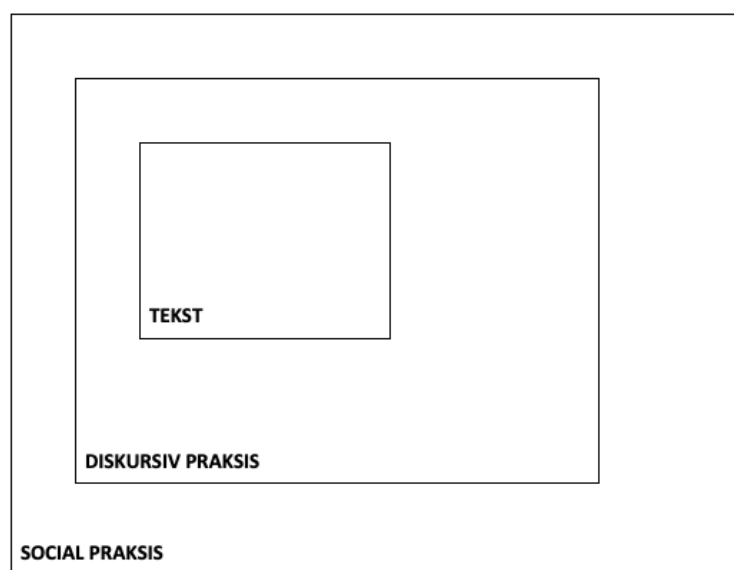
kritiske diskursanalyse kombinerer den sproglige betydning med en samfundsanalyse af social forandring med henblik på at undersøge, hvordan social og kulturel forandring bliver en realitet (Madsen, 1994, s. 119).

DEN TREDIMENSIONELLE MODEL

Som nævnt opererer Fairclough med diskursiv og social praksis i den tredimensionelle diskursmodel (se figur 2). Diskurs illustreres i modellen med det formål at forene tre analytiske traditioner (Fairclough, 2008, s. 28). De tre traditioner er:

- detaljeret *tekstanalyse*
- analyse af *diskursiv praksis*
- analyse af *social praksis* (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 78, 80).

Denne model fokuserer således på at forstå, hvordan medlemmer af sociale fællesskaber producerer deres 'ordnede' eller 'forklarlige' verdener (Fairclough, 2008, s. 28). Den del af diskursanalysen, der omhandler tekstanalyse, kan karakteriseres som beskrivende, mens både diskursiv og social praksis kan betegnes som fortolkende (Fairclough, 2008, s. 29). De er fortolkende som en erkendelse af, at analytikere altid vil have sine egne fortolkninger. De analysedele skal mere forstås som indlejret i hinanden end som tre adskilte niveauer (Madsen, 1994, s. 18)

Figur 2. Faircloughs tredimensionelle model (Fairclough, 2008, s. 29)

De tre dimensioner må alle nødvendigvis inddrages, når modellen benyttes som analytisk ramme i forskning, idet de afhænger af hinanden (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 80-81). I indeværende speciale betyder det, at vi som det første vil undersøge specialets empiri i form af to rekrutteringstekster fra henholdsvis Kulturmødet og Muskelsvindfonden, herefter teksterne i relation til den diskursive praksis, hvori empiri fra de to fokusgruppeinterviews indgår samt en frivillighåndbog fra Muskelsvindfonden og afslutningsvis sættes de fundne perspektiver og resultat fra den tekstuelle analyse og diskursive praksis ind i en større samfundsmæssig kontekst i den sidste dimension, social praksis.

TEKSTDIMENSIONEN

Tekstdimensionen består af en minutiøs analyse af sprog, tekst, interaktion og multimodalitet, hvor indholdet analyseres gennem tekstens formelle træk (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 66). Der fokuseres på forfatterens til- og fravalg af ord og relationen mellem, da dette påvirker betydningsdannelsen og dermed budskabet til modtageren. I forlængelse heraf analyseres tekstens grammatiske elementer for at undersøge det, Fairclough betegner som *simple sentence* og *clause* (Fairclough, 1992, s. 75-76). Kombinationen og samspillet mellem disse har til formål at identificere sammenhængen mellem tekstens vokabular (Fairclough, 1992, s. 75-77). Denne sammenhæng rækker ind i modellens anden dimension, diskursiv praksis, idet de identificerede elementer repræsenterer netop den diskursive praksis. Det betyder, at selvom de tre dimensioner i modellen er præsenteret adskilte fra hinanden, findes der en sammenhæng. Tekstdimensionen hænger sammen med diskursiv praksis, da man gennem tekstanalysen naturligt vil beskæftige sig med produktions- og konsumptionsprocesserne, som er en del af diskursiv praksis. Rent praktisk betyder det, at tekstanalysens resultater benyttes til at identificere de eksisterende diskurser og genrer indenfor frivillighed (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 80-81).

På trods af den stærke sammenhæng mellem de to dimensioner tager vi udgangspunkt i modellen og dens opdeling af de to. Fokus i tekstdimensionen er derfor tekstens formelle træk (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 82). I indeværende speciale betyder det, at vi vil analysere to af de tekster fra henholdsvis Kulturmødet og Muskelsvindfonden. Vi vil

identificere de grammatiske og sproglige nuancer, som vil danne grundlag for den videre analyse i diskursiv praksis.

Vi vil desuden analysere de to tilhørende billeder fra henholdsvis Kulturmødets og Muskelsvindfondens rekrutteringstekster. Her tager vi som nævnt udgangspunkt i Kress og van Leeuwens begreber, der muliggør analyse af et billedes egenskaber på samme måde som en grammatisk analyse af en tekst. Vi vælger at supplere med dette, da et billede formidler budskaber til modtager i lige så høj grad som en skreven tekst og for at muliggøre en sammenligning og sammenhæng mellem netop billede og tekst.

DISKURSIV PRAKSIS

Den diskursive praksis refererer til, hvordan man som tekstforfatter skaber en tekst på baggrund af allerede eksisterende genrer og diskurser, og hvordan modtageren på samme måde benytter genrer og diskurser til at fortolke tekstens budskab (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 81). Med udgangspunkt i de to fokusgruppeinterviews vil vi i indeværende speciale analysere os frem til de anvendte diskurser og hermed identificere de unges diskursive praksis. Dette betyder, at den diskursive praksis omhandler de måder, som en tekst *fremstilles, formidles og fortolkes* på (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 71).

Tekstdimension og diskursiv praksis adskiller sig fra hinanden, idet diskursiv praksis indeholder produktionsprocesser, distributionsprocesser og konsumptionsprocesser (Fairclough, 2008, s. 35). Tekstdimensionens singulære fokus er teksten i sig selv, hvor diskursiv praksis involverer konteksten, hvori teksten er produceret (Fairclough, 2008, s. 35). En teksts budskab ændrer sig afhængigt af forskellige sociale kontekster og forståelsen kan være både individuel eller kollektiv. Vi tager udgangspunkt i en kollektiv forståelse, idet specialets empiri består af to fokusgruppeinterviews (Fairclough, 2008, s. 36). Diskursiv praksis kommer til udtryk i sproglig form, som Fairclough betegner som en tekst i bred betydning, eftersom tekst både skal forstås som mundtligt og skriftligt sprog (Fairclough, 2008, s. 26). Vi tager her udgangspunkt i motivationsteorierne af Habermann samt Ryan og Deci, som vi benytter til at identificere de bagvedliggende motiver hos de frivillige og ikke-frivillige. Derudover vil vi anvende Putnams begreb social kapital for at belyse de relationelle forhold.

Den diskursive praksis fungerer som det medierende element mellem tekstdimensionen og social praksis, da det er de identificerede diskurser, som danner grundlag for en videre socialkontekstuel analyse (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 81). Idet indeværende speciale undersøger motivation til frivillighed er netop frivillighed den gældende diskursorden,

Fairclough anvender i analysen af den diskursive praksis fire begreber, som alle er møntet på tekster. Begreberne udgør *udsagnskraft*, *kohærens*, *intertekstualitet* samt *interdiskursivitet*. Sammen med begreberne, i tekstdimension, udgør disse en ramme for analyse af tekster, der dækker aspekter af deres produktion og fortolkning samt formelle egenskaber ved en tekst (Fairclough, 1992, s. 75). Disse begreber vil blive præsenterede løbende i analysen af den diskursive praksis. Vi vil anvende disse begreber for at identificere de bagvedliggende diskurser ved frivillighed i de to fokusgruppeinterviews med de frivillige og ikke-frivillige.

I en tekst udgør udsagnskraft talehandlinger. Udsagnskraften kommer således til udtryk ved forespørgsler, løfter eller trusler (Fairclough, 1992, s. 75). Med en analyse af udsagnskraften er det derved muligt at undersøge den del af en tekst, der indeholder talehandling med interpersonel betydning afsender og modtager imellem. Den undersøger altså, hvilke talehandlinger der gør sig gældende for at udføre en social handling (Fairclough, 1992, s. 82).

Udsagnskraften i en tekst kan i nogle tilfælde betegnes som ambivalent, idet et udtryk kan have flere betydninger. Eksempelvis kan et spørgsmål både kan være en klage eller en forespørgsel og kan karakteriseres som enten direkte og indirekte. Dog forskellen kan være besværlig at afgøre (Fairclough, 1992, s. 82).

Kohærens er, udover at være knyttet til tekst- og billedanalyse, et brugbart analyseværktøj i den diskursive praksis. En tekst, der har karakter af være kohærent, har meningsfulde sætninger. Teksten er således sammenhængende på trods af få, formelle kendetegn, hvilket vil sige, at de er relativt lidt eksplicit kohærente (Fairclough, 1992, s. 83). Måden, hvorpå en kohærent tekst forstås, afhænger således af modtagers fortolkning (Fairclough, 1992, s. 84).

Intertekstualitet betyder, at en tekst består af elementer fra andre tekster, som denne kan reagere på ved enten at modsige, være enig med eller tilpasse sig (Fairclough, 1992, s. 84-85). Dele af en tekst bygger således altid på eksisterende tekster, hvorfor sprogbrugen også knytter sig til tidligere betydninger. En teksts intertektualist kommer dermed til udtryk ved, at den indeholder elementer og træk fra tidligere tekster og derved kan tekster betragtes som en del af intertekstuel kæde, hvilket bidrager til historisk forandring og udvikling (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 84-85). Det muligt at trække på og udnytte eksisterende diskurser på nye måder med det formål at skabe forandring. Dog begrænses disse muligheder for forandring af magtrelationer, eftersom de begrænser aktøreres adgang til forskellige diskurser (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 85).

Interdiskursivitet omhandler artikuleringen af forskellige diskurser, der er til stede i diskursordener og grænserne mellem disse. Grænserne inden for diskursordenen og forskellige diskursordener kan skifte, hvis de artikuleres på nye måder. Disse nye måder, hvorpå diskurser sammensættes kreativt, medvirker til en sociokulturel forandring. Derimod opretholdes den dominerende diskursorden, når diskursordener sammensættes konventionelt. Diskursiv reproduktion undersøges gennem analyse af relationernes forskellige diskurser imellem (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 84).

Magtforhold

I kritisk diskursanalyse herunder diskursiv praksis undersøges – udover ovenstående begreber – ligeledes forholdet mellem sprog og magt (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 61). Der eksisterer en forståelse af, at sproget ikke er *uskyldigt*, men er præget af *magtforhold* (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 63). Dette betyder, at bestemte former for sprogbrug bør anses som ideologiske, idet interesser understøttes gennem forståelser for begreber, udtryksmåder og repræsentationer (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 63). I og med kritisk diskursanalyse er møntet på flere genrer og sociale felter, er magten i sproget heller ikke tiltænkt et bestemt område af samfundet eller tilværelsen. Ligeledes afhænger brugen af magtbegrebet af, hvilke områder man beskæftiger sig med. Der er således nogle områder, som politisk kommunikation, hvor magt kan betegnes som mere dominerende end i andre undersøgelser (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 63). Diskurserne og forbindelsen til ideologi og magt er ikke tydeligt afgrænset, og derfor ofte ikke identificerbare for de, som er en del

af diskursen. Det betyder, at sociale praksisser og de hertil knyttede konsekvenser ikke nødvendigvis udgør en del af de involveredes bevidsthed (Fairclough, 2008, s. 151). Idet diskursive praksisser klarlægges gennem analyse vil også de *ideologiske effekter* blive blottet, da disse er en uundgåelig følgevirkning af ulige magtforhold, som skabes og opretholdes af netop diskurser (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 75).

I forhold til indeværende speciale vil magtforholdene være tilstedeværende i form af unges til- og fravalg af frivillighed og de diskurser, som denne er i konkurrence med. Et af de magtforhold som vil blive belyst i analysen er, hvorvidt der blandt eleverne vil være enighed om frivillighed herunder at undersøge, hvilke magtrelationer der gør sig gældende. I indeværende speciale betyder det, at vi undersøger, hvilken diskurs, der er herskende, når frivillighed italesættes.

SOCIAL PRAKSIS

Social praksis fokuserer på at placere resultaterne fra tekstdimensionen og diskursiv praksis i en større sammenhæng, som både kan være betinget af situationen, organisatorisk eller samfundsmæssigt. I denne dimension går analysen fra tekst som *semiotisk produkt* og som proces til *tekst som social handling* (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 71). Forståelsen af social handling er her en konkret handling i en specifik samfundsmæssig virkelighed eller bredere samfundsmæssige udviklinger (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 72-73). I den sociale praksis kombineres tekstanalysen derfor med sociale normer, organisatoriske processer og samfundsmæssige udviklinger på baggrund af teori og empirisk funderet viden fra eksempelvis sociologien (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 73). Desuden skelnes der mellem diskursiv praksis som reproducerende eller omstrukturerende i forhold til den allerede eksisterende diskurs samt hvilke(n) betydning(er) det har i den sociale praksis (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 82).

I dette speciale inddrager vi Giddens' sociologiske perspektiv på modernitet og selvidentitet, idet fokuset i denne teori udgøres af netop sammenhængen mellem menneskers ageren og det samfund, de er en del af (Giddens, 1996). Vi vil dermed kunne forholde modellens tidligere resultater med den virkelighed, den eksisterer i. Denne virkelighed består her i fokusgruppedeltagernes dagligdag på Mors.

ET KRITISK PERSPEKTIV

Der findes flere kritisable aspekter, når det kommer til kritisk diskursanalyse. Jørgensen og Phillips (1999) fremhæver blandt andet, at skellet mellem analyse af diskursiv og social praksis ikke er tydelig. Det er derfor analytikerens ansvar at definere, hvori dette skel består i en given analyse (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 101). Desuden mangler Faircloughs tilgang retningslinjer for et passende omfang af analyse i social praksis. Her er det igen analytikerens ansvar at bedømme, hvornår en analyse er fyldestgørende, og dermed kan afsluttes. Dertil lægges, at Fairclough ikke bidrager med bud på teori, der kan benyttes i analysen af den sociale praksis (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 101)

Et andet kritikpunkt er, at der ikke er nogen tydelig fremgangsmåde på, hvordan man kombinerer tekstdimensionen og social praksis, og hvordan vi benytter de diskursive analyseresultater til konklusioner om social praksis (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 65). Vi er derfor opmærksomme på at tydeliggøre, hvordan vi metodisk kobler dimensionerne og deres resultater gennem analysen. I forlængelse heraf kan et kritikpunkt også være, hvorvidt det udelukkende konteksten for tekst, som man undersøger, hvorfor vi benytter Giddens' (1996) samfundsteori til at belyse de omkringliggende faktorer.

Overordnet set kan Faircloughs tredimensionelle model anses som et forsøg på at forene en sproglig eller multimodal tekstanalyse med en analyse af social praksis. Dog er Horsbøl og Raudaskoski (2016) af den mening, at dimensionerne om diskursiv praksis og social praksis er mangelfulde sammenlignet med tekstdimensionen, som i forhold til de andre er velskrevet, selvom det er de to sidste dimensioner, der er mest uklare (Horsbøl & Raudaskoski, 2016, s. 73). Med disse kritiske perspektiver in mente er vi derfor opmærksomme på selvstændigt at forholde os til, forstå og fortolke teorien. Analysen vil derfor blive formet efter Faircloughs tilgang til kritisk diskursanalyse, vores forståelse for diskurs som begreb og med forbehold for de diffuse elementer, der måtte findes i denne proces.

ANALYSE

Projektets analyse vil være opbygget ud fra Faircloughs kritiske diskursanalyse. De tre dimensioner, tekst, diskursiv praksis og social praksis, vil således udgøre analysen. Analysens overordnede formål er at undersøge, hvilken motivation der ligger bag unges til- og fravalg af frivillighed, og hvordan flere unge kan motiveres til frivilligt arbejde. For at kunne undersøge disse motiver vil tekstdimensionen belyse to organisationers kommunikation til potentielle frivillige med den hensigt at identificere, hvilke forskelle der gør sig gældende.

I den diskursive praksis analyseres den indsamlede empiri fra fokusgruppeinterviewene, der består af to separate fokusgruppeinterview med elever fra Morsø Gymnasium. En gruppe bestående af elever, der tidligere har været frivillige på Kulturmødet og en anden gruppe bestående af elever, der aldrig har udført frivilligt arbejde. Formålet med disse interviews er at undersøge, hvilken motivation der ligger bag både unges til- og fravalg af frivilligt arbejde. Derefter følger en analyse af Muskelsvindfondens frivillighåndbog, der er rettet mod frivillige på Grøn, med henblik på at identificere dens styrker, som herefter sammenlignes med Kulturmødets formidling til potentielle frivillige. Afslutningsvis vil den diskursive praksis identificere, hvilke diskurser der er gældende samt afdække den, der er bred enighed om.

I den sociale praksis analyseres resultaterne fra diskursiv praksis med henblik på at identificere sammenhænge mellem elevernes diskursive praksis og en samfundsmæssig kontekst og på baggrund heraf stille forslag til, hvordan Kulturmødet kan motivere flere unge til frivillighed.

TEKSTDIMENSIONEN

I dette første analytiske afsnit vil vi ved hjælp af tekstdimensionen belyse en del af den udvalgte empiriske data. Empirien udgøres i tekstdimensionen af to tekster omhandlende frivillige fra henholdsvis Kulturmødet og Muskelsvindfonden for undersøge og sammenligne, hvordan de to organisationer formidler deres budskab om frivillighed til potentielle frivillige. Vi vælger både at analysere tekster og de visuelle udtryk, da vi – jævnfør gennemgangen af den kritiske diskursanalyse – vil opnå en fuld forståelse af teksterne. Ved at medtage de tilhørende billeder er det således muligt at undersøge, hvordan et billede kan påvirke et budskab til modtager, idet et billede er en del af en tekst. Den tekstuelle analyse vil fokusere

på sproglige nuancer herunder ordvalg og modalitet, mens analysen af billedanalysen blandt andet vil omhandle visuelle begreber, som løbende vil blive præsenteret.

I kraft af at den empiriske data udgøres af to organisationer vil tekstdimensionen være opdelt i to analyser af henholdsvis Kulturmødet og Muskelsvindfonden.

VIL DU GI' EN HÅND MED

Den tekstuelle analyse indledes med en analyse af Kulturmødets skriftlige tekst med overskriften, *Vil du gi' en hånd med*, hvorefter det dertilhørende billede analyseres. Tekst og billede findes på undersiden "Frivillig" på Kulturmødets hjemmeside (Kulturmødet, b). Faircloughs analysebegreber benyttes løbende og teksten analyseres derfor ikke fra start til slut, men med udgangspunkt i begreberne.

ANALYSE AF ORDVALG OG NØGLEORD

Analysen af Kulturmødets tekst tager udgangspunkt i *ordvalg* og *nøgleord*, som i tekstdimensionen udgør to ud af seks udvalgte begreber til at analysere teksten på (Fairclough, 1992, s. 75, 236-237). Vi vil i analysen af ordvalg og nøgleord identificere og belyse de paradigmatisk valg, som afsender af teksten har foretaget sig og ligeledes undersøge, hvilken betydning disse valg har for modtager.

Ordvalg omhandler valg af enkelte ord, der er foretaget i konstruering af en sætning og ordenes betydning. Dette betyder, at afsender foretager valg af et specifikt ord fremfor et andet (Fairclough, 1992, s. 75). Afsender – altså Kulturmødet – har udvalgt en række ord og derved fravalgt andre. Kulturmødet henvender sig direkte til modtageren allerede i overskriften, idet det personlige pronomen *du* anvendes (se tekst 1).

HAR DU LYST TIL AT VÆRE MED I FÆLLESSKABET, DER SKABER OG UDVIKLER KULTURMØDET

Som frivillig er du med til at få Kulturmødet til at lykkes og sætter dit personlige præg på begivenheden med dit smil, din hjælpende hånd og din erfaring. Du kan være blandt andet være velkomstvært, hjælpe med håndtering af kunstnere og aktører, håndtere kø til arrangementer eller være med til at bygge pladsen op og holde den pæn.

Ønsker du at blive en del af holdet, så skriv eller ring til Susanne Jørgensen på sj@morsoe.dk eller telefon [29 67 32 02](tel:29673202)

Tekst 1. Vil du gi' en hånd med (Kulturmødet, b).

Det personlige pronomen henvender sig direkte til modtager, hvilket gør, at man som potentiel frivillig allerede bliver opmærksom på afsenders henvendelse om et budskab. Dette betyder, at teksten bliver en tydelig invitation til at deltage som frivillig på Kulturmødet. Dette underbygges yderligere af, at afsender har valgt at anvende pronomenet i hver sætning. Afsenders hensigt med denne tekst er derfor at vække modtagers interesse ved personliggørelse. Afsender tydeliggør ved brugen af "du", at Kulturmødet mangler *lige præcis* dig som frivillig.

Det næste ord er valget af *fællesskabet* i underoverskriften. Afsenderen kunne have valgt et ord som sammenhold eller samhørighed, der er beslægtede med det udvalgte ord. Ordet fællesskab dækker over to eller flere personer, der deler fx en forståelse, en overbevisning eller en passion, hvilket danner grundlag for et sammenhold. Der kan argumenteres for, at valget af "fællesskabet" understøtter det faktum, at hele teksten er henvendt til frivillige og potentielle frivillige. Med brugen af ordet "fællesskab" gør afsender det tydeligt, at man som frivillig på Kulturmødet vil blive en del af netop et fællesskab som Kulturmødets. Afsender inviterer til og oplyser om det frivillige fællesskab, der eksisterer på Kulturmødet, hvorigennem modtager bliver opmærksom på det, Kulturmødet tilbyder.

Desuden indikerer den bestemte bøjningen af ordet, at der ikke er tale om et hvilket som helst fællesskab, men derimod et der allerede er etableret. Hvis ikke der allerede var etableret et fællesskab, ville der således have været tale om et ikke-specificeret fællesskab i ubestemt form – altså “et fællesskab” – og dermed et, der skulle opbygges på ny. Modtager skal altså ikke være med til at skabe et nyt fællesskab, men bliver inviteret ind i et allerede eksisterende. Dette understøttes desuden af brugen af ordet *holdet* i tekstens sidste sætning, hvor afsender kunne have valgt beslægtede ord som “team” eller “gruppe”. Idet forfatteren benytter sig af ordet “holdet”, understreger afsender endnu engang, at dét at være frivillig på Kulturmødet indbærer at være fælles om noget. Modtager bliver således opmærksom på, at der på Kulturmødet er et etableret, frivilligt fællesskab, som man kan blive en del af.

Et andet valg af ord er det bøjede verbum *lyst* i underoverskriften. Ved at benytte ordet “lyst” flyttes fokus fra afsender til modtager. Der kan argumenteres for, at afsender benytter patos (Jørgensen, 2009, s. 14-15) og bevidst taler til modtagers følelser for at overbevise modtager om, at vedkommende bør melde sig som frivillig. Teksten er formuleret således, at modtager ikke skal føle sig forpligtet til at blive frivillig, men samtidig tydeliggøres det, at Kulturmødet ikke vil kunne finde sted uden hjælp. Afsender forsøger således at aktivere modtagers ansvarsfølelse og medejerskab af Kulturmødet, og dermed aktivere frivillige til begivenheden. Derudover påtaler afsender også, at man som frivillig kan påvirke begivenheden. Dette ses i brugen af de tre verber *skaber*, *udvikler* og *præg*, der illustrerer, at afsenders hensigt med dette er at gøre opmærksom på, at frivillige har stor indflydelse. Modtager kan altså både sætte sit “personlige præg” og “være med i fællesskabet, der skaber og udvikler Kulturmødet”.

I forlængelse af ordvalg undersøges tekstens nøgleord, idet begreberne lægger sig op ad hinanden, men dog bør analyseres uafhængigt af hinanden. Dette skyldes, at ordvalg fokuserer på valgte og fravalgte ord, mens nøgleord er de eneste ord, der kan formidle tekstens budskab (Fairclough, 1992, s. 190-191, 236-237). Faircloughs beskæftiger sig altså både med ords betydning samt ords nødvendighed (Fairclough, 1992, s. 191). Alle nøgleord kan betegnes som ordvalg, men ikke alle ordvalg kan betegnes som nøgleord. Ordet “fællesskabet” kunne fx fravælges til fordel for “sammenhold” uden, at meningen vil ændre

sig radikalt, idet "sammenhold" stadig vil indikere en betydning af en kreds af mennesker. Et eksempel på et ordvalg, der uden videre kunne udskiftes er et relativt pronomen som "der", da det kan vælges fremfor et andet relativt pronomen som "som". Ordvalg kan derfor relativt nemt udskiftes med et synonym, uden der sker en væsentlig betydningsændring. Nøgleord er altså de ord, der ikke kan udskiftes uden teksten ændrer betydning. I Kulturmødets tekst er der to nøgleord. Det første er *Kulturmødet*, som nævnes to gange. Organisationens navn er meningsbærende og kan derfor ikke udskiftes. Tekstens andet nøgleord er *frivillig*. Selvom dette ord er essentielt for tekstens budskab, indgår det kun en enkelt gang, hvilket er påfaldende, idet teksten har til formål at rekruttere netop frivillige.

Det næste ordvalg er *lykkedes*. For at få begivenheden kan finde sted, understreger afsender, at dette kræver hjælp fra frivillige. Som frivillig kan man være med til at få Kulturmødet til at lykkes. Dette understreger, hvor stor en betydning frivillige har for Kulturmødet, og i hvor stor grad organisationen er afhængig af frivillig hjælp.

Udover de nævnte ordvalg rettes fokus desuden mod afsenders foretrukne valg af *dit smil*, *din hjælpende hånd* og *din erfaring*. Dette rosende ordvalg og den konsekvente gentagelse af "din" understreger, at afsender retter henvendelse direkte til modtager. Modtager skal derfor tage til stilling, om vedkommende har lyst til at bidrage med sit smil, sin hånd og sin erfaring. Selvom hensigten må være at henvende sig til alle potentielle frivillige, udgør de valgte ord dog et paradigme, der henvender sig til ældre mennesker.

ANALYSE AF GRAMMATIK

Den grammatiske analyse fokuserer også på verbet "lykkedes" (Fairclough, 1992, s. 75-76). Afsender har overset flere grammatiske fejl, fx det omtalte "lykkedes", der er bøjet i præteritum og ikke i infinitiv. Det samme gør sig gældende for *sætter* i den første sætning i brødteksten, hvor verbet er bøjet, selvom det skal stå i infinitiv. Derudover indeholder efterfølgende sætning et ord for meget, idet *være* indgår to gange – i stedet for en. Disse fejl er medvirkende til, at modtager oplever afsender som mindre pålidelig og til dels mindre professionel.

Der mangler desuden spørgsmålstejn efter overskriften og underoverskriften samt et punktum efter den sidste sætningen. De manglende spørgsmålstejn kan dog fra afsenders side være et bevidst valg. Ved at udelade spørgsmålstejn efter en spørgende sætning, kan

afsender antyde, at svaret nærmest er angivet på forhånd. Sætningen kan således minde om et retorisk spørgsmål. Afsenders hensigt kan altså være at give et implicit svar på, at modtager bør tilmelde sig som frivillig med det formål at styrke incitamentet. Ved at benytte *gi'* i overskriften har afsender foretaget et tydeligt valg ved at benytte en accent fremfor ordets egentlige endelse. Ved at anvende accent bliver udtalen på skrift mere lig den mundtlige. På denne måde bliver henvendelsen således personliggjort på trods af, at den er skriftlig. Fejlene eller de bevidste valg kan både have en negativ og positiv effekt afhængig af modtagers opfattelse.

Overordnet set kredser de grammatiske nuancer af sproget om, hvordan ord er kombineret i sætninger. Fairclough undersøger en teksts grammatik gennem tre elementer: *transitivitet*, *præsuppositioner* og *modalitet* (Fairclough, 1992, s. 75-76).

Transitivitet undersøger, i en hovedsætning, hvilke processer og elementer der er i en tekst. Fairclough skelner herunder mellem to former for processer: *relationelle processer* samt *handlingsprocesser*. Førstnævnte henviser til et verbum, der markerer et forhold mellem elementerne, mens sidstnævnte betegner en proces, hvor agens i hovedsætningen handler for at opnå et specifikt mål (Fairclough, 1992, s. 178).

Som tidligere nævnt har forfatteren i Kulturmødets tekst benyttet det personlige pronomen, "du", til at henvende sig direkte til modtager i alle sætninger. Verberne i disse sætninger er: *vil*, *har*, *er*, *kan* og *ønsker*. I kraft af at "du" er agens, markerer dette, at modtager bør handle for et nå et bestemt mål. "Vil", "har", "kan" og "ønsker" adskiller sig fra "er", da modtager ved de fire nævnte har et valg om at være frivillig, at være en del af et fællesskab og endelig at have et ønske om at være frivillig. Hvis man som modtager gerne vil være frivillig, skal man selv være aktivt opsøgende, idet der ingen nem måde er at tilmelde sig via fx en formular, som man skal udfylde. Der er derimod oplyst mail og telefonnummer på en kontaktperson, hvorfor modtager selv aktivt skal opsøge fællesskabet og skabe kontakt. Denne måde kan derfor hverken betegnes som værende en fordel for afsender og modtager, da modtager skal yde en stor indsats og Kulturmødet derved kan miste potentielle frivillige i processen. De potentielle frivillige får måske ikke sendt en mail eller ringet til Kulturmødet, hvilket får konsekvenser for organisationen, idet mange mulige

kandidater går tabt allerede før kontakt. Denne tvivlende kontaktform – og de tidligere opridsede fejl i teksten – giver indtryk af, at den frivillige underside udelukkende er oprettet på baggrund af nødvendighed og derfor ikke fremstår gennemtænkt. De mange fejl kunne være en konsekvens af, at Kulturmødet har underprioriteret undersiden og dermed – uhensigtsmæssigt – formidler en ligegyldighed overfor frivillige. Den fremstår mangelfuld og langt fra gennemført. Formålet med en sådan underside burde vække en interesse hos modtager og opfordre til at give en hjælpende hånd til Kulturmødet.

Verbet, “er”, illustrerer modsat de fire andre information om, hvilke muligheder man har som frivillig på Kulturmødet. Med transitivitet er det således muligt at identificere om forhold eller personer er fremhævet i teksten. (Fairclough, 1992, s. 236). Ved at undersøge Kulturmødets tekst analyseres det dermed, hvilken betydning dette har for forståelsen af teksten. I og med der ingen relationelle processer er i sætningerne, er det tydeligt, at afsender ikke er direkte tilstede. Med sætninger præget af handlingsprocesser kan der argumenteres for, at afsender bevidst lader det være op til den enkelte modtager, om vedkommende har lyst til at deltage i frivilligt arbejde. Hvis Kulturmødet fremgik som pronomenet “vi” i teksten, ville det yderligere medvirke til at fremstår mere personlig.

Et andet begreb under grammatik, præsuppositioner, beskæftiger sig med forhåndsantagelser. Præsuppositionerne identificeres, i det viden om afsenders forhåndsantagelser bidrager med en forståelse for afsenders forståelse for modtager, hvilket implicit giver viden om tekstens målgruppe (Fairclough, 1992, s. 120). Det er dét i en tekst, som afsender antager, at modtager har kendskab til (Fairclough, 1995, s. 14). I Kulturmødets tekst er der en enkelt præsupposition; nemlig *Kulturmødet* i den indledende del af den første del af sætningen i brødteksten. Kulturmødet kan betegnes som en præsupposition, fordi den af afsender forudsætter et kendskab, der af afsender betragtes som viden, som modtageren har fra en anden kontekst eller fra et andet sted i teksten (Fairclough, 1992, s. 120-121). Afsender antager, at modtager har kendskab til Kulturmødet. Det fremgår af samme sætning, at det er en begivenhed, men dette er ikke yderligere uddybet. En tekst med en eller flere præsuppositioner er en tekst med implicitte betydninger, som ikke bliver italesat, hvorfor modtager skal forstå dem som antagelser forstået på forhånd. I en tekst med præsuppositioner opnås dermed både forståelse for de

implicitte og eksplicitte budskaber i en tekst (Fairclough, 1995, s. 106). Som modtager kan de implicitte budskaber være en udfordring, hvis afsender ikke kender sin modtager tilstrækkeligt ved at udelade væsentlig information, som modtager behøver for at for budskabet. Afsender antager således, at modtager ved, hvad Kulturmødet reelt repræsenterer. Der må dog tages forbehold for, at afsender læser teksten på Kulturmødets hjemmeside, hvilket underbygger, at modtager sandsynligvis har kendskab til organisationen. Det allerede-eksisterende kendskab – og derved præsupposition som begreb – er derfor et effektivt virkemiddel til at overbevise en modtager (Fairclough, 1992, s. 120-121). Det er således tydeligt, at forfatteren har en forståelse for og viden om dens modtager. Ud fra brugen af præsuppositionen antages det, at afsenders primære hensigt er at henvende sig til frivillige med kendskab til Kulturmødet. Dette underbygges af, at der generelt er få informationer eksemplificeret ved, at der heller ikke er oplyst om begivenhedens varighed. Afsender kunne med fordel have gjort tydeliggjort, hvor vigtig lokal opbakning er for Kulturmødet – og Mors. Ved at undlade et sådant budskab understreges det igen, at teksten fremstår indforstået og kan være skrevet af en, der ikke er kender af Morsø's lokalsamfund. Afsender er derfor ikke opmærksom på at formidle til modtager, hvilken betydning Kulturmødet har for Mors, og hvorfor potentielle frivillige bør tilmelde sig som frivillige. Teksten er mangelfuld og en modtager uden kendskab til Mors og Kulturmødet vil ikke føle sig opfordret til at give en hjælpende hånd. En lokal afsender fra Kulturmødet vil have al information, men videreformidler det ikke.

Det næste grammatiske element er modalitet, som undersøger, hvordan en forfatter gennem sit sprog illustrerer en forpligtigelse til et udsagn, og hvilken konsekvens dette har for modtager. Med modalitet er det muligt at belyse forfatterens mening om en bestemt handling og undersøge værdien af sandhed. For at gøre dette opererer Fairclough her med fire grammatiske begreber: *modalverber*, *tidsangivelser*, *modaladverbier* samt *forbehold* (Fairclough, 1992, s. 158-159), hvoraf det udelukkende er de to første, der er repræsenteret i Kulturmødets tekst. Modalverber består af ord, som indikerer nødvendighed for en given handling – og som derfor ikke selv udtrykker en handling. Tidsangivelser knyttet til et verbum, herunder præteritum, præsens og futurum, angiver graden af modalitet. Præsens er udtryk for høj modalitet – og dermed højere end de resterende tider. Eksempelvis angiver brugen af "er" altid modalitet og fuld accept af et givent udsagn (Fairclough, 1992, s. 158-

159). I teksten fra Kulturmødet har afsender benyttet modalverberne *vil* og *kan*. Ud fra disse verber kan vi udlede, at afsender ikke tvinger nogen til at deltage i det frivillige arbejde. Valget er modtagerens, som altså ikke *skal* deltage, men bliver opfordret af afsender til at hjælpe. Selvom modtager har et valg om at deltage, udtrykker teksten et reelt behov, idet man som modtager ikke er i tvivl om, at Kulturmødet behøver frivillige. Verberne er ligesom resten af teksten skrevet i præsens og dermed et udtryk for høj modalitet, hvilket tillægger udsagn og afsender troværdighed.

Udover at beskæftige sig med førnævnte fire begreber forholder modalitet sig desuden til personlige pronominer, der kan bidrage til at afdække graden af modalitet. Pronominer kan både fremstå subjektive og objektive, hvoraf førstnævnte, og brugen af "jeg" repræsenterer forfatterens uforbeholdne tilslutning til et givent udsagn. Benyttes en objektiv fremstilling, fx brugen af "man", kan dette repræsentere magtforhold og graden af fællesskab eller solidaritet med udsagnet (Fairclough, 1992, s. 159-160). Forfatteren anvender ikke pronominet "vi" i teksten, men udelukkende "Kulturmødet". Når forfatteren kun betegner organisationen ved navn, som et pronomen i 3. person, medfører det, at der skabes en distance mellem modtager og afsender. Det får den konsekvens, at henvendelsen til modtager bliver mindre personlig og menneskelig, end hvis teksten indeholdt et subjektivt pronomen som "vi". Havde forfatteren benyttet et sådant pronomen, ville teksten desuden illustrere en yderligere forpligtelse mellem den og afsender. Der kan argumenteres for, at teksten illustrerer en manglende relation mellem Kulturmødet og de frivillige. En måde at imødekomme dette er som nævnt at anvende et "vi" for på denne måde at skabe en mulig relation og virke mere reel over for modtager. Distancen mellem afsender og modtager opvejes dog af anvendelsen af "du".

Kohærens undersøger tekstens ledsætninger og sammenhængskraften mellem hovedsætninger og den færdige tekst. Det er således afsenders retorik og opbygning, der undersøges (Fairclough, 1992, s. 174). Der fokuseres på ord og sætningers sammensætning gennem tre relationsformer: *elaboration* (udfoldelse), *extension* (udvidelse) og *enhancement* (forstærkning) (Fairclough, 1992, s. 175). Førstnævnte, elaboration, består af en sætning, der præciserer eller uddyber den forrige. Extension består af en efterfølgende sætning, der underbygger eller tilføjer ny information til den foregående, og enhancement

forstærker en sætning ved at tilføje uddybende (og ikke ny) information (Fairclough, 1992, s. 175).

I og med Kulturmødets tekst kun er opbygget af tre sætninger samt overskrifter, er det udelukkende muligt at benytte i et begrænset omfang. Den anden sætning i brødteksten kan betegnes som relationsformen, elaboration, idet den uddyber den første sætning ved at eksemplificere, hvilke opgaver man som frivillig kan varetage. Tekstens sidste sætning hverken udfolder, udvider eller forstærker foregående sætning, hvorfor den ikke kan betegnes som en af de tre relationsformer. Det begrænsede omfang af brugen af begrebet afspejler tekstens længde. Den fremstår meget kort og underbygger dermed, at undersiden er mangelfuld og skabt af nødvendighed. Afsender antager altså, at modtager har kendskab til Kulturmødets længde, hvilket igen understreger, at teksten primært henvender sig til potentielle frivillige med et viden om Kulturmødet. Derfor kan der argumenteres for, at afsender henvender sig en mere snæver målgruppe end hensigten, hvilket kan medføre, at modtager afskrækkes i at kontakte Kulturmødet.

Ud fra ovenstående analyse har vi afdækket flere kritisable punkter. At ordet frivillig kun fremgår en enkelt gang virker påfaldende, eftersom tekstens budskab er møntet på netop frivillighed. Desuden er modtagers mulighed for tilmelding besværlig, hvilket kan have konsekvenser for Kulturmødet, idet mange mulige kandidater går tabt allerede før, kontakten er oprettet. Endelig betyder tekstens grammatiske fejl, at modtager kan opleve afsender som mindre pålidelig. Disse valg og fejl giver et indtryk af, at undersiden – og dermed frivillige – er underprioriteret, idet teksten fremstår mangelfuld og langt fra fyldestgørende. Formålet med en sådan underside burde være at vække en interesse hos modtager og lyst til at deltage som frivillig på Kulturmødet. Overskriften indeholder en opfordring, men udtrykker et næsten desperat behov for hjælp og dermed ikke formidling af den frivillige oplevelse. Dette illustreres ved, at afsender benytter patos og bevidst taler til modtagers følelser for at overbevise og overtale til frivillighed. Med dette virkemiddel forsøger afsender at aktivere modtagers ansvarsfølelse og medejerskab af Kulturmødet.

Dertil kan tekstens henvendelse til modtager tolkes som mindre personlig. Kulturmødet kunne med fordel benytte det personlige pronomen "vi", eftersom dette skaber yderligere forpligtelse mellem afsender og modtager. Teksten er fattig på informationer omkring Kulturmødet og dermed indforstået, hvorfor dens primære modtagere bliver de med

forudgående kendskab Kulturmødet. Dermed udelukkes potentielle frivillige, der ikke får opfyldt behovet for viden omkring begivenheden. Omvendt kan afsender siges at have en forståelse for modtager, *hvis* hensigten primært er at hverve lokale med kendskab til Kulturmødet.

ANALYSE AF BILLEDE

Efter analysen af teksten fra Kulturmødet vil dette afsnit rette fokus mod det tilhørende billede. I analysen af billederne benyttes begreberne: *komposition*, *deltagere*, samt *visuel modalitet* (Kress & van Leeuwen, 2006, s. 114), som vil blive præsenteret, når de anvendes.

Det tilhørende billede til teksten, *Vil du gi' en hånd med*, er placeret øverst på Kulturmødets underside om frivillighed. Under billedet er teksten placeret, hvorfor kompositionen på undersiden udgøres af en v-form. Der er tale om en v-form, der skal forstås som en tragt, hvor billedet, som blikfang, på undersiden leder modtager videre til teksten. I forlængelse af kompositionen på undersiden analyseres billedet indledningsvist ved hjælp af netop det visuelle begreb *komposition*. Kompositionen i et billede bestemmes gennem tre sammenhængende faktorer, hvoraf den første består af *informationsværdien*. Dette bestemmes gennem den fysiske placering af deltagere og dertilhørende elementer samt disses forhold til modtageren. Herefter analyseres *prominens*, der fokuserer på elementernes blikfang gennem placering, indbyrdes størrelsesforhold, farvekontraster og skarphed. Afslutningsvist analyseres *rammesætning*, der undersøger elementernes indbyrdes placering og sammenhæng eller mangel herpå, der kunne indikere indbyrdes forhold (Kress & van Leeuwen, 2006, s. 177).

Kulturmødets billede på undersiden er som nævnt placeret over den skrevne tekst. Billedets informationsværdi udgøres af to personer, som er placeret i billedets nedre, højre hjørne (se billede 1).

Billede 1. Vil du gi' en hånd med (Kulturmødet, b).

Modtager ser således kun personernes overkropper bagfra, hvilket kan give modtager et upersonligt indtryk, hvis man så deres ansigter. Udover at udgøre billedets informationsværdi udgør disse personer også billedets prominens. Der er således kun dem på billedet, hvorfor de ligeledes kan betegnes som blikfang. Det er altså disse to personer, som modtager skal rette opmærksomheden mod på billedet.

Selve billedet fremstår teknisk meget naturligt; størrelsesforhold, farvekontraster og skarphed illustrerer et realistisk øjeblik med fred og idyl. Dog kan rammesætningen være misvisende, da det ikke er sikkert, at disse personer *er* frivillige, hvilket understøtter forvirringen omkring billedets budskab og lader fortolkningen være op til den enkelte modtager.

Netop modtager bør afsender også have for øje, når et billede skal findes relevant til en tekst. På samme måde som en tekst har en tekstforfatter, har et billede en skaber, som kaldes producent. Kulturmødet er således producenten – altså afsender – af det billede, som modtageren fortolker. En fælles betegnelse for disse er *interaktive deltagere*. Interaktive deltagere og det bagvedliggende budskab kan ikke nødvendigvis aflæses på et billede. De deltagere, der kan ses på et billede, betegnes som *repræsenterede deltagere*. Det er med andre ord den eller de personer, ting eller steder, der er til stede på et billede. Det vil sige, at man i analysen af et billede beskæftiger sig med et eller flere af tre forhold: relationen mellem de repræsenterede deltagere på selve billedet, relationen mellem de interaktive deltagere samt relationen mellem de interaktive deltagere og de på billedet repræsenterede deltagere (Kress & van Leeuwen, 2006, s. 114). Det er nærliggende i analysen af billedet, *Vil*

du gi' en hånd med, at undersøge relationen mellem de interaktive og repræsenterede deltagere, eftersom de to førstnævnte relationer ikke er aktuelle.

Udover Kulturmødet som interaktiv deltager er modtager – de potentielle frivillige – ligeledes interaktiv deltager, idet både billede og tekst er rettet mod denne målgruppe. Det er denne gruppe, der tolker billedet. Tekstens budskab er at få modtager til at melde sig som frivillig, hvilket ikke fremgår af billedet. Ud fra billedets to repræsenterede personer, i en kærlig stund, er det ikke endegyldigt, at de er frivillige. Ud fra personernes tøj kan der på sin vis være tale om to tilfældige gæster. Faktisk behøver de heller ikke at være gæster, da Kulturmødet slet ikke figurerer på billedet. Antager man, at billedet portrætterer frivillige, er der *forankring* mellem tekst og billede, idet der er overensstemmelse mellem disse (Christiansen & Rose, 2015, s. 52). En modtager der kender til Kulturmødet vil måske kunne kende billedrammen, som er et gennemgående element i Kulturmødets formidling. Forståelsen af og budskab i billedet afhænger altså af, hvilken modtager der ser. Bevæggrunden for motivet af billedet kan være at illustrere fællesskabet, som teksten påpeger flere gange. På denne måde vil der være tale om en forankrende tekst. Relationen mellem de interaktive og repræsenterede deltagere kan derfor siges at være flertydig, hvorfor man som modtager, hvis man så billedet uden overskrift ikke nødvendigvis kunne tyde, at billedet relaterer sig til frivillighed.

Er det derimod to tilfældige personer, der er fanget i et tilfældigt øjeblik er der i stedet *afløsning* tekst og billede imellem (Christiansen & Rose, 2015, s. 52), idet personerne i så fald ikke repræsenterer frivillige ligesom teksten. Teksten lægger med andre ord en betydning i billedet, som ikke er tydelig i teksten (Christiansen & Rose, 2015, s. 52). Har en modtager ikke kendskab til teksten vil det være umuligt at tyde billedets budskab. Billedets tvetydighed kan tolkes på forskellig vis, hvilket stemmer overens med tekstens mangelfuldhed og dermed forstærker indtrykket af de frivilliges lave prioritet hos Kulturmødet.

Ligesom modalitet undersøges i tekstmæssig sammenhæng, er det samme tilfældet ved analyse af et billede. Modaliteten i billeder ligner den tekstmæssige, eftersom jo større troværdigheden er, des højere er graden af modalitet (Kress & van Leeuwen, 2006, s. 154). Ifølge Kress & van Leeuwen er et billede mest troværdigt, når det fremstår mest autentisk.

Dette indebærer minimal eller skjult redigering, således farver og former fremstår så autentisk som muligt (Kress & van Leeuwen, 2006, s. 158, 160-161). Kulturmødets udvalgte billede kan betegnes som autentisk ud fra et teknisk perspektiv. Selvom det fremstår autentisk kan det modsat ikke siges at være realistisk, når et formål med et billede er at understøttes tekstens budskab. Det er derved muligt at udlede, at valget af billedet – ligesom teksten – ikke er gennemtænkt.

Beskæringen af et billede er også en væsentlig faktor, idet den kan fremme eller vanskeliggøre modtagerens mulighed for at fortolke konteksten (Kress & van Leeuwen, 2006, s. 160-161). Modtager ser ikke personerne i fuld figur, men derimod fra hovedet og ned til taljen. Personen til højre ser man desuden kun noget af kroppen, hvorfor billedets beskæring medvirker til flere frie fortolkninger. Modtager får ikke givet megen information ud fra billedet. Det er op til en selv at fortolke, hvorfor disse personer står sammen i tussmørket. Billedet formidler en stemning og et fællesskab, hvilket kan være attraktivt for potentielle frivillige. De to personer udfører dog hverken et stykke arbejde, der kunne tolkes som frivilligt, og ej heller bærer de synlige tegn, som en t-shirt, der kunne repræsenterer en status som frivillige på Kulturmødet. På trods af den høje grad af modalitet opvejer dette dog ikke den forvirring, der måtte opstå hos modtager på baggrund af tekstens manglende informationer og billedets manglende tilknytning hertil.

BLIV FRIVILLIG PÅ GRØN

I følgende afsnit analyseres Muskelsvindfondens tekst, *Bliv frivillig på Grøn*, fra Grøns hjemmeside (Grøn, b). Valget af denne tekst bygger på, at Muskelsvindfonden gennem flere år har været arrangør for Grøn, der råder over mange frivillige (jf. introduktion). Formålet med denne tekst er således at undersøge afsenders måde at kommunikere og om der er forskel på denne og Kulturmødets formidling til modtager. Hensigten er derfor også at sammenligne de to tekster for at undersøge, hvordan Kulturmødet kan drage fordel af måden, hvorpå Muskelsvindfonden kommunikerer med sine modtagere.

Muskelsvindfonden er en forening med et korps på næsten 3000 frivillige, hvoraf 650 frivillige hvert år er medvirkende til at afvikle flere kulturelle arrangementer. Et af disse er Grøn (tidligere Grøn Koncert), hvor de frivillige er en nødvendighed for, at koncerterne kan afholdes (Grøn, a; Muskelsvindfonden, b; Muskelsvindfonden, c). Muskelsvindfonden er

altså en organisation, der har langvarig erfaring i at rekruttere og koordinere frivillige. Denne erfaring, som ligger til baggrund for Muskelsvindfondens rekrutteringstekst, kan Kulturmødet drage inspiration fra til at tilpasse formidlingen til potentielle frivillige.

ANALYSE AF TEKSTENS ORDVALG SAMT FORSTÅELSE FOR MODTAGER

Ligesom teksten fra Kulturmødet vælger afsender af Muskelsvindfonden at benytte sig af det personlige pronomen *du* i teksten (se tekst 2).

BLIV FRIVILLIG PÅ GRØN

Har du lyst til at lave et stykke frivilligt arbejde? Har du mod på at lære 700 andre frivillige at kende? Har du mulighed for at rykke en dag, en weekend eller to uger i uge 29 og 30 ud af kalenderen? Og vigtigst af alt – har du lyst til at være en del af et unikt fællesskab og få en oplevelse ud over det sædvanlige? Så skal du være frivillig på Grøn!

Grøn har brug for 700 hårdtarbejdende frivillige hvert år. Når du er frivillig på Grøn bliver du en del af Crewet, som det hedder, når man er en del af Muskelsvindfondens frivillighedskorps. Crewet består af mere end 1400 festlige, skøre, arbejdsomme og livsglade mennesker.

På Grøn laver de frivillige alt fra at sætte scener, hegn og telte op til at stå i salgsboder og servere mad og drikkevarer til gæsterne. Derudover kan du være frivillig i indgangen, på lageret, lave mad til de andre frivillige osv. Der er med andre ord noget for enhver smag. Når du er afsted på Grøn, skal du regne med at være på arbejde fra tidlig morgen til sen aften. På Grøn er du som hovedregel sammen med dit hold både om dagen og om natten, og du arbejder, hygger og sover med holdet. Mellem den første og anden halvdel af Grøn holder alle de frivillige tre dage fri (de såkaldte "overliggertage"), hvor der er mulighed for at slappe af eller hygge med alle de andre, inden anden halvdel af turen går i gang. De tre fridage er dog kun for de frivillige, der er med på hele turen, som alt i alt varer 14 dage.

Det er sjovt at være frivillig på Grøn – men det er også hårdt arbejde. Der skal slides og slæbes, men vi løfter i flok. Derfor vil du – ud over at få nye bekendtskaber, udføre et stykke humanitært arbejde og få rykket ved dine grænser – opleve at være en del af et helt særligt fællesskab. Derfor bliver de frivillige også ved med at komme igen år efter år.

Crewet er også med på Roskilde Festival, Cirkus Summarum, samt øvrige arrangementer, hvor Muskelsvindfonden deltager.

Få mere information på [crewet](#), hvor du kan se og læse meget mere om at være frivillig på Muskelsvindfondens arrangementer. Her kan du også melde dig som frivillig.

Tekst 2. Bliv frivillig på Grøn (Grøn Koncert, c).

Den direkte henvendelse gør modtager – den potentielle frivillige – opmærksom på, at der findes et budskab, som afsender ønsker, at modtager forholder sig til. Faktisk er pronomenet anvendt i samtlige fem sætninger i det indledende afsnit. Herved fasttømmer Muskelsvindfonden, at budskabet er vigtigt for netop den modtager, der læser det.

Modtageren nærmest tvinges til at forholde sig til tekstens indhold, idet brugen af "du" indskræver læseren i sammenhængen. Svarer modtager ja til alle spørgsmålene er der således en ny frivillig til Grøn.

Pronomenet optræder desuden udelukkende i disse fem sætninger, hvorfor dets funktion som appetitvækker forstærkes yderligere. "Du" har altså til funktion at aktivere en nysgerrighed hos de, der svarer ja til det indledende afsnits spørgsmål.

Det personlige pronomen "du" efterfølger i hver sætning ordet *har* og begge er dermed en del af hvert sit spørgsmål. Det indledende afsnit består altså af fem spørgende sætninger. Denne retoriske strategi aktiverer overvejelser hos modtager, der derved mere eller mindre bevidst forholder sig til de fem spørgsmål, der bliver stillet, og det formål som Muskelsvindfonden ønsker at opfylde. Afsenders benytter handlingsprocesser for at gøre tekstens udsagn sammenhængende og en del af samme paradigme, så modtager tilmelder sig som frivillig for derved at opfylde et mål for Muskelsvindfonden. Teksten er formuleret let, forståeligt og uden fremmedord. Hvor Kulturmødets ordvalg pegede på et paradigme henvendt til ældre mennesker, er Grøns paradigme rettet mod unge.

Transitivitet kommer til udtryk på samme vis som i Kulturmødets tekst, hvor "du" også udgør agens. Afsenders anvendelse af agens i de spørgende sætninger markerer således en implicit opfordring til modtager om at tilmelde sig som frivillig. Afsender forsøger at vække en interesse hos modtager ved fx at nævne et "unikkt fællesskab" og "mod på at lære 700 andre frivillige at kende". Resten af teksten benytter tillige "du", hvorfor disse sætninger også kan betegnes som handlingsprocesser. Ud fra brugen af disse kan vi udlede, at afsender har fundet det vigtigt at nævne modtager og dermed allerede skabe et forhold mellem denne og Muskelsvindfondens budskab. Teksten fremstår derfor over for modtager som gennemsigtig. Budskabet – meld dig som frivillig og få dit livs oplevelse – er klart og letforståeligt for modtager.

Udover at benytte handlingsprocesser som virkemiddel, anvender afsender også en anden form for processer; nemlig relationelle processer. Dette eksemplificeres ved den første sætning i fjerde afsnit: *"Det er sjovt at være frivillig på Grøn (...)".* Her skaber afsender ved hjælp af verbet *er* et forhold, eftersom det at være frivillig på Grøn skal opfattes som "sjovt". Afsender benytter igen denne tilgang til sproget, når informationer som *"Grøn har brug for 700 hårdtarbejdende frivillige hvert år"* skal formidles til afsender. Afsender

udnytter altså denne form for proces til at videregive information til modtager, modsat Kulturmødet, der ikke lykkes med dette.

Sidste sætning i første afsnit afsluttes, til forskel fra de foregående, med et udråbstegn, hvorfor afsnittet fremstår som flere overvejelser efterfulgt af og afsluttet med et svar. For dette afsnit som helhed betyder dette, at modtagere, der erklærer sig uenige med afsnittets spørgsmål og svar, vil afstå fra at læse den resterende del af teksten. Med de efterfølgende afsnit skabes der således kohærens i den fulde tekst, da første afsnit udfolder tekstens indhold og formålet at hverve frivillige, de tre efterfølgende afsnit udvider kendskabet til opgaven som frivillig, mens de to afsluttende afsnit forstærker modtagerens viden om og forståelse for afsenderen.

Udover afsenders henvendelse til modtager i hver spørgende sætning, er dette desuden et gennemgående træk i den resterende del af teksten. "Du" er nævnt repræsenteret flere gange, hvilket understreger, at afsender finder det væsentligt at rette opmærksomheden mod netop modtager. Det er altså vigtigt for afsender, at modtager oplever teksten som begyndelsen på en relation.

Det indledende afsnit og "har du"-sætningerne følges af følelsesbetonede ord, der indirekte opfordrer eller søger at påvirke modtageren: *lyst* og *mod*. Valget af ordet "lyst" bidrager til associationer til noget rart og valget af ordet "mod" taler ind i modtagerens selvforståelse. Mennesket vil gerne beskæftige sig med noget, der er rart og vil gerne være modige, hvilket aktiveres i disse to ord. Denne del af teksten præsenterer dermed muligheden for at opnå noget rart og for at være modig. Der er således tale om egenskaber som afsender finder essentielle for at kunne blive frivillig. På denne måde foretrækker Muskelsvindfonde nogle potentielle frivillige fremfor andre. Denne tekst har dermed en tydeligere målgruppe sammenlignet med Kulturmødets tekst. I Kulturmødets tekst er der netop ingen oplysninger om, hvem afsender gerne vil tiltrække som målgruppe; om det er for alle aldre, om de foretrækker modtagere med bestemte kvaliteter eller om de er åbne for alle, der er interesserede i at give en hånd med.

Endnu et eksempel på hvordan afsender har øje for modtager er i den resterende del af teksten, hvor afsender i valget af ord benytter flere substantiver, der er bøjet i bestemt

form. Dette ses blandt andet i ord som *indgangen*, *lageret* og *turen*. Ved at benyttes ordets bestemte form, fremfor den ubestemte, bliver disse ord repræsentanter for objekter eller oplevelser, der ikke er generelle, men en del af tekstuniversets fortælling. "Indgangen" er ikke en hvilken som helst indgang, men en betegnelse for et bestemt sted og en bestemt funktion, som den frivillige skal udfylde. "Turen" består som en generel betegnelse for perioden, hvori den frivillige er aktiv og forstås derfor anderledes end den ubestemte udgave "en tur". Dette viser, at afsender finder brugen af sådanne ordvalg i bestemt form vigtige. Det er kun interne folk, der kender til disse udtryk, hvorfor disse indforståede udtryk både kan virke indbydende og ekskluderende på modtager. De kan både vække en nysgerrighed, men samtidig skabe forvirring, da det er hverdagsord, som har en bestemt betydning en kontekst som frivillig på Grøn. Dette underbygger det faktum, at Muskelsvindfonden ikke behøver at henvende sig til alle potentielle modtagere, der kunne være interesserede i at være frivillige, idet de frivillige gennem en længere årrække er blevet etableret og er tilbagevendende. Derfor er det ikke urealistisk, at størstedelen af nye frivillige til Grøn har fået et positivt indtryk af Muskelsvindfonden gennem tidligere eller nuværende frivillige.

ANALYSE AF TEKSTENS MODALITET

Den resterende tekst består desuden af generelle informationer. Modaliteten i teksten kommer blandt andet til udtryk gennem brugen af modaladverbierne (Fairclough, 1992, s. 158-159) *hovedregel* og *mulighed* i modsætning til Kulturmødets tekst, hvor denne type modalitet ikke var repræsenteret. Ordene anvendes i forbindelse med beskrivelsen af arbejdet, som de frivillige skal udføre. Ved at bruge modaladverbierne i denne sammenhæng sikrer Muskelsvindfonden, at nye frivillige har en idé om, hvad de skal foretage sig, men sikrer desuden at arbejdsopgaverne kan ændres uden varsel. Udover modaladverbier indeholder teksten forbehold (Fairclough, 1992, s. 158-159) – igen modsat Kulturmødet – der indikerer omfang, herunder "et stykke" og "en del", hvilket understøtter modaladverbiernes funktion. Afsender er altså opmærksom på, at de normale procedurer bliver præsenteret for potentielle frivillige.

Muskelsvindfonden benytter desuden malende adjektiver, der beskriver mentaliteten blandt de allerede eksisterende frivillige: "festlige", "skøre", "arbejdsomme" og "livsglade" samt stemningen generelt: "sjovt" og "unik". Kombineret med substantiver som

"fællesskab" og "oplevelse" giver det modtageren et indtryk af et opgave, som er positiv. Muskelsvindfonden forpligter sig til disse udsagn ved at benytte præsens som tidsangivelser, såsom "det er sjovt", "du arbejder, hygger og sover med holdet" og "derfor bliver de frivillige også ved med at komme igen". Det er ikke kun i forbindelse med de positive udsagn, at teksten benytter præsens. Tidsangivelsen er benyttet til at beskrive mere udfordrende dele af arbejdet som frivillig, fx "det er også hårdt arbejde", "du bliver udfordret" og "der skal slides og slæbes". Med denne brug af præsens viser Muskelsvindfonden fuld accept af eget udsagn, hvorfor budskabet af modtager opleves som troværdigt.

Udover modaladverbier, forbehold og tidsangivelse indeholder Muskelsvindfondens tekst også det fjerde begreb, modalverber. Ud fra brugen af modalverberne, *kan* og *bliv*, kan vi udlede, at afsender med sidstnævnte udtrykker en klar opfordring om at blive frivillig. Idet "bliv" i overskriften er et imperativ, skaber dette en direkte henvendelse til modtager. Med brugen af et imperativ kan opfordringen siges at være mere tydelig end hos Kulturmødet. Muskelsvindfonden stiller mere et krav end opfordrer til at melde sig som frivillig.

Det andet modalverbum "kan" findes tre gange i teksten. I alle sætninger er "kan" ledsaget af det personlige pronomen "du", hvilket igen understreger, at afsender finder det essentielt at have fokus på modtager. Afsender henvender, ligesom i de indledende, spørgende sætninger, direkte til modtager for at opretholde den personlige relation. Teksten fortsætter således med både at henvende sig direkte til og samtidig informere modtager uden at miste den personlige henvendelse blandt mange oplysninger. Det personlige pronomen "du" er det eneste, der er benyttet i begge tekster. Afsender er således heller ikke nævnt som et subjektivt pronomen "vi". Ligesom hos Kulturmødet skaber dette til dels distance til modtager, hvilket dog i nogen grad bliver opvejet ved brugen af "du".

Teksten indeholder fem *proprier*: *Muskelsvindfonden*, *Grøn*, *Crewet*, *Roskilde Festival* samt *Cirkus Summarum*, der alle kan betegnes som *præsuppositioner*. De to første kan begge kategoriseres som tekstens afsender, idet Muskelsvindfonden er organisationen bag Grøn, som er begivenheder, der hverves frivillige til. Af disse to er det dog udelukkende "Muskelsvindfonden", som vil give mening for en udenforstående, der hverken har kendskab til Muskelsvindfonden og Grøn, idet *propriet*s to sammensatte ord også er forståelige adskilt fra hinanden. "Grøn" er derimod et *proprium* navngivet efter en farve og

vil derfor udelukkende kunne forstås af de, der kender selve begivenheden. Dette gør sig på samme vis gældende for "Crewet", der modsat "Grøn" er et substantiv og ikke et adjektiv, men samtidig et hverdagsord, der kan benyttes i flere sammenhænge. "Crewet" er dog lettere forståeligt, da teksten hensigt er at søge at hverve frivillige, som dermed bliver en del af et crew.

"Roskilde Festival" og "Cirkus Summarum" er de præsuppositioner i teksten, der er lettest genkendelige for modtager. Begge indeholder substantiver, der angiver en funktion – henholdsvis "festival" og "cirkus" – hvorfor en modtager må forventes at have kendskab til, hvad disse koncepter indeholder. Forhåndsantagelserne i teksten består altså både af brugen af hverdagsord og -funktioner som *proprier*. Dele af teksten må dog beskrives som intern, idet *proprierne* ikke nødvendigvis er forståelige for potentielle frivillige uden kendskab til miljøet, hvilket igen indikerer at selve rekrutteringen foregår af andre kanaler, såsom netværk blandt de nuværende frivillige.

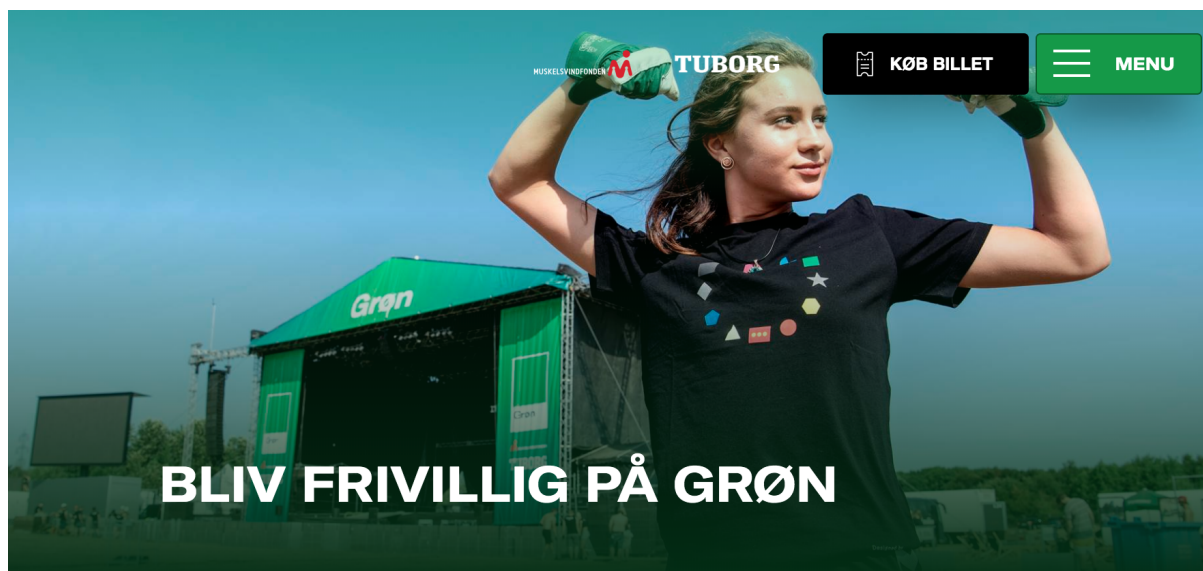
"Muskelsvindfonden", "Grøn", "Roskilde Festival" samt "Cirkus Summarum" kan, udover at være præsuppositioner, betegnes som *nøgleord*. Dette skyldes, at de fire nævnte *proprier* er de eneste betegnelser for den begivenhed, som de dækker over. Disse ord kan altså ikke – modsat ordvalget "Crewet" – udskiftes med andre ord uden, at ordene vil få en anden og ændret betydning. Tekstens måske vigtigste *nøgleord* er *frivillig*. Teksten handler om frivillige og henvender sig til potentielle, hvorfor ordet er nævnt mange gange, modsat Kulturmødets tekst. Her er "frivillig" kun nævnt én gang. En af årsagerne kan være forskellen på teksternes længde. Muskelsvindfondens tekst er næsten fire gange så lang, hvilket underbygger, at den er langt mere fyldestgørende end Kulturmødets tekst.

Ud fra ovenstående analyse har vi afdækket, at Muskelsvindfonden i højere grad lykkedes med at henvende sig til modtager end Kulturmødet. Allerede i den indledende del af teksten viser afsender med spørgende sætninger vigtigheden af, at modtager oplever personlig henvendelse. Ligeledes er der en tydelig opfordring til modtager om at melde sig som frivillig. Ved at benytte spørgsmål som virkemiddel fanger Muskelsvindfond modtager tidligt og forholder sig dermed mere eller mindre bevidst til disse. Denne del kan tolkes som en appetitvækker, mens den efterfølgende tekst er mere informativ. Afsender henvender sig fortsat til modtager ved at anvende det personlige pronomen *fortløbende* samtidig med, at modtager bliver informeret om Crewets opgaver.

Teksten er – modsat Kulturmødet – kendetegnet ved at anvende indforståede ord, som benyttes internt. Afsender antager dermed, at modtager har kendskab til, hvad *Crewet og turen* er og tager ikke forbehold for modtagere, der ikke har kendskab hertil. Ved at anvende sådanne forhåndsantagelser signalerer afsender implicit, hvilke potentielle frivillige de foretrækker; nemlig dem, der har kendskab til det frivillige miljø hos Muskelsvindfonden. Muskelsvindfonden har kendskab til de behov, der skal dækkes af frivillige og kan dermed tiltrække de rette kandidater, modsat Kulturmødet, der mangler forventninger til frivillige og dermed målgruppe.

ANALYSE AF BILLEDE

Teksten og det dertilhørende billede har identisk forfatter og producent, idet Muskelsvindfonden i begge tilfælde er afsender, hvorfor Muskelsvindfonden er altså en af de interaktive deltagere. Muskelsvindfonden ledsages af potentielle frivillige, der er billedets modtager, og dermed den anden interaktive deltager. Relationen mellem disse er stærkt forankret med teksten: Muskelsvindfonden ønsker at hverve den potentielle frivillige. Dette tydeliggøres især, da overskriften er trykt oveni selve billedet: *BLIV FRIVILLIG PÅ GRØN* (se billede 2).

Billede 2. Bliv frivillig på Grøn (Grøn Koncert, c).

På billedet ses en stor, udendørs scene, hvorpå ordet Grøn er skrevet. I en skrå vinkel foran scenen står en ung kvinde i en slags superheltepositur. Tilsammen udgør de den visuelle

repræsentation af frivillighed på Grøn og dermed hos Muskelsvindfonden. De fysiske rammer bliver visuelt italesat og de frivilliges gå-på-mod og glæde samt superheltestatus sættes i forbindelse med disse rammer. Dette betyder, at en potentiel frivillig ikke kun vil få et (om end minimalt) faktisk billede af de omgivelser, hvori de kan være frivillig, men præsenteres samtidig for en kropsliggørelse af en frivilligånd, der hersker og kan derfor associere dette til sig selv.

I forlængelse heraf kan kompositionen derfor kategoriseres som sammenhængende, idet placering af scenen og den frivillig bidrager til hvervning af potentielle frivillige og samtidig er placeret strategisk i forhold til hinanden både set horisontalt og dybdemæssigt. Disse to fungerer desuden som billedets prominens, idet modtagers blik drages herimod. Blikket rammer først den frivillige og hendes udstråling og herefter scenen. Dette understøtter tekstens budskab om festlige og sjove stunder, men også behovet for styrke og gå-på-mod, hvorfor der er forankring mellem tekst og billede, hvorfor de to elementer understøttes. Scenen ses i mellemgrunden, hvilket repræsenterer rammerne for fællesskabet, som de frivillige indgår i. Dette taler yderligere ind i billedets rammesætning, da sammenhængen mellem rammerne for det frivillige arbejde og glæden herved er det centrale fokus.

Hvor Muskelsvindfondens tekst kunne bryste sig med høj grad af modalitet, og dermed troværdighed, er billedets modalitet en anelse mindre. Der er en horisontal linje i himlen, der er lysere end resten. Denne linje ligger på niveau med den frivilliges ansigt, hvorfor den fremhæver netop hende. Der er desuden et skær i billedet bund, som ikke er naturligt, hvorfor det må være tilført efterfølgende. Dette ses i baggrunden, hvor træer, lastbiler og telte er sløret og givet Grøns farve. Dette går imod Kress & van Leeuwens (2006) princip om autentisk udtryk. Skæret er dog det eneste, der taler imod naturlighed og autencitet, da farverne på billedet tilhører samme farveskala som virkeligheden og beskæring er foretaget således, at en frivillig præsenteres i den kontekst, hvori det frivillige arbejde udføres. Skæret fremhæver desuden billedets andre grønne elementer: den frivilliges handsker og scenen. Det er derfor relativt simpelt for modtageren at fortolke og forstå sammenhængen. Modaliteten vil derfor ifølge Kress & van Leeuwens (2006) ikke været højest mulig, men da det tilførte skær er grønt, og det er tilføjet et billede, der repræsenterer frivillighed på begivenheden Grøn, må det formodes at være gennemtænkt fra afsenders side. Den lyse linje på himlen, der leder blikket mod den frivillige, må samtidig formodes at være bevidst

placeret for at sikre netop den frivillige som blikfang og dermed midtpunkt. Modaliteten er derfor høj, men ikke nær så høj som den dertilhørende tekst. Dette betyder i dette tilfælde dog ikke, at troværdigheden på billedet falder – måske endda tværtimod. Billedet fremstår opstillet og gennemtænkt og er synkroniseret med tekstens budskab. Der lægges dermed mere betydning i Muskelsvindfondens billede end Kulturmødets, hvorfor Muskelsvindfondens budskab yderligere forstærkes.

DELKONKLUSION

Analysen af Kulturmødets hjemmeside indeholder flere kritisable elementer. Hverken tekst og billede fremstår gennemtænkt. Teksten mangler informationer om Kulturmødet, hvorfor den kan betragtes som indforstået for modtager med manglende eller begrænset kendskab til begivenheden. Af den grund bliver tekstens primære modtagere de, der har forudgående kendskab til Kulturmødet – og ikke nødvendigvis potentielle frivillige.

Generelt er der flere sproglige elementer, som kan kategoriseres som påfaldende. De grammatiske fejl medvirker til, at modtager både oplever afsender som mindre pålidelig og mindre professionel. Den manglende brug af ordet frivillighed er bemærkelsesværdigt, da tekstens budskab netop omhandler frivillighed. Derudover har den besværlige måde at tilmelde sig som frivillig konsekvenser for modtagers ønske om at blive frivillig, idet mange potentielle frivillige går tabt allerede før der opnås kontakt.

Billedet på Kulturmødets hjemmeside er tvetydigt, idet billedet ikke illustrerer ting eller situationer, som modtager kan forbinde med Kulturmødet. Det kan være to tilfældige gæster, idet intet indikerer, hvorvidt det er frivillige personer, på billedet. Derfor kan rammesætningen siges at være misvisende, hvilket understøtter forvirringen omkring billedets budskab – og dermed teksten som helhed. Der er derfor ingen forankring mellem tekst og billede. Billedets tvetydighed kan tolkes på forskellig vis, hvilket stemmer overens med tekstens mangelfuldhed og dermed forstærker indtrykket af frivilliges lave prioritet hos Kulturmødet.

Kulturmødets tekst og billeder giver altså et indtryk af, at undersiden – og dermed frivillige – er underprioriterede, idet teksten fremstår mangelfuld og langt fra fyldestgørende, mens billedets tvetydighed skaber forvirring og fremstår som et tilfældigt valg. Formålet med en sådan underside bør være at vække en interesse hos modtager, således denne får lyst til være frivillig på Kulturmødet.

Modsat Kulturmødets tekst og billede er Muskelsvindfondens gennemtænkt. Den tager højde for dens modtager, der oplever personlig henvendelse og bliver opfordret til at melde sig som frivillige. Teksten indeholder desuden en række indforståede ord, som kun benyttes internt, hvorfor Muskelsvindfonden antager, at modtager har kendskab til organisationen. Ved ikke at tage forbehold for modtagere uden kendskab indforståede ord, signalerer afsender implicit, at de foretrækker mennesker med kendskab til Muskelsvindfondens frivillige miljø. Dette viser samtidig, at Muskelsvindfonden er opmærksomme på opgaver som de frivillige skal opfylde, hvorfor organisationen kan tiltrække de rette kandidater. Ligesom Muskelsvindfondens tekst fremstår det tilhørende billede gennemtænkt. Det fremstår opstillet og tilrettelagt ned i mindste detalje. Ved at udvælge et billede med en frivillig i superhelteposition i forgrunden, scenen i mellemgrunden og lastbilerne i baggrunden fremhæver Muskelsvindfonden de frivillige, Grøn og arbejdsfællesskabet. Der er således forankring mellem tekst og billede, idet budskabet i de to elementer understøtter hinanden, modsat Kulturmødets tekst og billede. Der lægges dermed mere betydning i Muskelsvindfondens billede end Kulturmødets, hvorfor Muskelsvindfondens budskab både forstærkes og er stærkest.

DISKURSIV PRAKSIS

Formålet med den diskursive praksis er at undersøge, hvordan de frivillige og ikke-frivillige unge italesætter og forstår frivillighed; vi vil altså identificere de eksisterende diskurser, der er til stede hos henholdsvis de frivillige og ikke-frivillige og potentielt på tværs heraf. Dertil vil afsnittet undersøge, hvilke motiver unge har for at til- eller fravælge frivillighed og hermed afdække magtforholdet mellem diskurserne. Afsnittet vil yderligere afprøve specialets hypoteser.

Analysen baseres på de to fokusgruppeinterviews, der er foretaget med henholdsvis frivillige og ikke-frivillige. Dertil benytter vi motivdimensioner af Habermann (2007) samt begreberne indre og ydre motivation af Ryan og Deci (2000) for at undersøge elevernes motivation – eller mangel på samme – for frivilligt arbejde samt begrebet social kapital af Putnam (2000) til at identificere udbyttet ved frivillige fællesskaber.

Derudover supplerer vi med udvalgte sider fra Muskelsvindfondens håndbog til frivillige på Grøn 2018 med henblik på at identificere styrkerne heri og dermed kunne bruge dette samt analysens resterende konklusioner til at identificere forandringsforslag til Kulturmødets frivilligformidling.

RESULTATER FRA KODNINGEN AF FOKUSGRUPPEINTERVIEWS

Inden den egentlige analysen af de to fokusgruppeinterviews vil der være en gennemgang af, hvordan vi ved hjælp af kodning danner et overblik denne datamængde. Ud fra kodning inddeles to fokusgruppeinterview først i hovedoverskrifter, der beskriver det tematiske indhold.

KODNING – DE FRIVILLIGE

Fokusgruppeinterviewet med de frivillige unge er gennem kodning blevet tildelt følgende tematiske hovedoverskrifter: frivillighed, motivation, fællesskab, personligt engagement, belønning, lokal frivillighed, fordomme om frivillighed samt unge og frivillighed. Ved at benytte kategorisering kan vi undersøge, hvilke koder der har fællestræk, er modsætninger og eventuelle indbyrdes konsekvenser. Koden, frivillighed, refererer til elevernes udsagn om frivillighed generelt; flere af eleverne forbinder fx frivilligt arbejde med at hjælpe andre, hvor denne kode kunne være gældende for hele fokusgruppeinterviewet. Denne ene hovedoverskrift ville dog ikke kunne skabe et overblik, som kodningen var tiltænkt, hvorfor vi vælger at have flere koder, selvom de har flere fællestræk, hvor de overlapper hinanden. Koderne fællesskab, personligt engagement, belønning og lokal frivillighed kan alle relateres til motivation. For ikke at have for mange koder, der minder om hinanden, kategoriseres disse koder derfor som underoverskrifter til hovedoverskriften, motivation. I disse underkategorier sætter eleverne således ord på, hvad der motiverer dem til at være frivillig. De italesætter, hvorvidt det er personligt engagement, et fællesskab som de gerne vil være en del af, at yde en indsats for at hjælpe en lokal idrætsforening eller begivenhed eller om de finder belønning som en vigtig faktor for at arbejde frivilligt. Belønning kan have konsekvens for frivillighed i og med nogle elever forventer udbytte og derved fravælger frivillighed, der ikke tilbyder netop dette.

Under koden, unge og frivillighed, diskuterer eleverne, hvordan man kan opsøge eller blive opfordret til frivilligt arbejde. Unge og frivillighed har fællestræk med koden fordomme om

frivillighed, eftersom eleverne herunder italesætter, hvorfor få unge i dag yder en frivillig indsats. På baggrund af at eleverne diskuterer unges fordomme kan denne kode være en underoverskrift til unge og frivillighed. Ud fra kategoriseringen af koderne er der blevet dannet følgende tre kategorier: *frivillighed*, *motivation* samt *unge og frivillighed*.

KODNING – DE IKKE-FRIVILLIGE

I kodningen af fokusgruppeinterviewet med de ikke-frivillige elever er følgende tematiske hovedoverskrifter opstået: motivation, frivillighed, fællesskab, belønning samt fordomme om frivillighed. Ligesom kodningen af fokusgruppeinterviewet med de frivillige elever undersøger vi gennem kategoriseringen, hvilke fællestræk, modsætninger og indbyrdes konsekvenser, der måtte være til stede.

Motivation dækker over de situationer og faktorer, der kunne motiverer dem til frivillighed. Dette italesættes dog hypotetisk, idet fokusgruppen udelukkende består af elever, der aldrig har arbejdet frivilligt. Denne kode kombineres med to andre koder; fællesskab og belønning, idet eleverne i begge disse koder beskriver begge som en potentiel motiverende faktor.

Koden, frivillighed, indeholder de ikke-frivilliges diskussion af begrebet frivillighed, og hvad frivillighed kunne bidrage med i elevernes liv. Derudover diskuterer ikke-frivillige flere aspekter af motivation i forhold til frivillighed, hvorfor denne kategori har flere overlap med kategorien, motivation.

Fordomme om frivillighed er til dels sammenhængende med begge foregående overskrifter. Dette skyldes, at eleverne diskuterer, hvorfor nogle unge vælger frivilligt arbejde og fordomme omkring de, der udfører arbejdet og den måde, arbejdet foregår på.

Kodningen af fokusgruppeinterviewet med de ikke-frivillige har frembragt følgende kategorier: *motivation*, *frivillighed* samt *fordomme om frivillighed*. En mindre mængde af fokusgruppedeltagernes udsagn kan placeres i flere kategorier og i disse tilfælde er de placeret i den kategori, de har størst tilknytning til. Fokusgruppedeltagerne har fx skulle rangordne udsagn om baggrund for tilvalg af frivillighed. Denne diskussionen fokusgruppedeltagerne imellem berører samtlige overskrifter, men er placeret under motivation, idet netop rangering motiver til frivillighed var formålet. Vigtige eller essentielle udtalelser til andre kategorier bliver fremhævet og inddraget i under analyse.

Med afsæt i de skabte kategorier vil vi benytte specialets teori til at begrebsliggøre disse kategorier og dermed identificere gentagelser og mønstre på tværs af de to fokusgrupper. Kategorierne vil således danne ramme for analysens opbygning.

ANALYSE AF MOTIVATION

Følgende afsnit vil analysere motivationen til frivilligt arbejde blandt henholdsvis de frivillige og ikke-frivillige unge.

MOTIVATION – DE FRIVILLIGE

De tre kategorier fra fokusgruppeinterviewet med de frivillige unge – frivillighed, motivation samt unge og frivillighed – danner baggrund for at undersøge, hvilken motivation disse elever har til at involvere sig i frivilligt arbejde og hvilken der prioriteres højere end andre motivationsfaktorer.

FRIVILLIGHED

For at undersøge hvad frivillighed er for de frivillige unge indledes analysen af denne gruppe med frivillighed som den første kategori. De frivillige elever italesætter her, hvad frivillig er for dem. De forbinder overordnet frivilligt arbejde med, at man gør en god gerning for andre. Dette kommer blandt andet til udtryk, når to af eleverne er enige om, at man yder frivilligt arbejde, *“når du hjælper andre”* (bilag 5, l. 80-81), og når man ifølge endnu en elev *“gør noget godt, der er godt ment”* (bilag 5, l. 25). Allerede her kan man argumentere for, at disse unge forbinder frivillighed med at yde en velmenende og velgørende indsats. Den primære bevæggrund for en frivillig indsats er derfor ikke et personligt mål, som de unge kan få noget ud af. Denne indikation underbygges af endnu en elev, der anser frivillighed som *“(...) når man gør noget, fordi man har lyst til det og ikke forventer at få noget ud af det”* (bilag 5, l. 78-79). Denne elevs udsagn indikerer ligeledes, at resultatet af frivilligt arbejde ikke er drivkraften, men det er derimod lysten til at yde en – som en elev formulerer det – *“fornuftig”* indsats (bilag 5, l. 30). Ud fra disse elevers udsagn om frivillighed generelt kan der således argumenteres for, at de associerer frivilligt arbejde med at hjælpe andre. De har derved en forståelse for andres liv, hvilket et af Habermanns motivdimensioner, læring, henviser til. De frivillige sætter således deres egne behov i anden række ved at hjælpe

andre, hvilket i forhold til Kulturmødet både kan være at hjælpe organisation og dets besøgende gæster. Selvom eleverne er forskellige, antyder deres udsagn desuden, at de ud fra Ryan og Decis teori om motivation har en indre motivation – Habermanns motiv – for det frivillige arbejde. De har en iboende lyst af “egen fri vilje” til at give andre en hjælpende hånd og er oprigtig interesserede i at yde en indsats (bilag 5, l. 26). De opfatter ligeledes frivillighed som et individuelt valg, hvor man kan vælge til eller fra (bilag 5, l. 36). Ved at arbejde frivilligt handler de unge for fornøjelsens skyld og ikke med en forventning om at modtage noget til gengæld.

MOTIVATION

Flere af de unge frivillige italesætter netop, at frivillighed ikke er noget, som man skal modtage penge for. To af eleverne har samme holdning til dette, idet de beskriver, at frivillighed er “(...) *når man gør noget uden at få penge for det*” (bilag 5, l. 23) og derfor ikke noget, som “*man får penge for*” (bilag 5, l. 34). En tredje elev er enig i disse elevers synspunkt, hvilket kommer til udtryk, når han forsøger at forklare en elev, hvorfor man ikke kan forbinde en frivillig indsats med en, man får penge for ved at nævne elevens fritidsarbejde i Brugsen, for *her* forventer man at få løn for sin indsats (bilag 5, l. 38-39). Denne elevs opfattelse af, at frivillighed ikke nødvendigvis kan forbindes med løn, understreges af yderligere en elev, idet vedkommende mener, at hvis man får penge for det, er det et arbejde – og ikke et frivilligt arbejde (bilag 5, l. 35). To af de frivillige elever nævner et eksempel på, hvorfor det ikke er penge, som man skal fokusere på, idet de ikke vidste, at de fik penge for deres frivillige indsats (bilag 5, l. 48). De engagerer sig, med deres ord på grund “af frivillighed”, hvilket understreges af, at det ifølge dem er “en virkelig dårlig løn”, man får som frivillige gymnastiktrænere (bilag 5, l. 40, 46-48,). Disse udsagn fra de frivillige indikerer således, at de ikke er af den mening, at drivkraften for at engagere sig ikke bør være at modtage penge for sit frivillige arbejde. For dem er der andre motivationer bag.

BELØNNING

De resterende frivillige er imidlertid af en anden holdning. En af disse elever mener således, at man bør kunne få penge for ens indsats (bilag 5, l. 31-33). Selvom man ikke modtager betaling for frivilligt arbejde, mener hun, at der skal være en eller anden form for udbytte, fordi: “[H]vorfor skulle man så gøre det?” (bilag 5, l. 408-410), hvilket flere af de andre

elever stiller sig uforstående overfor. Eleverne er derfor uenige om, hvorvidt man kan forvente belønning for ens frivillige arbejde. En af dem mener, at man bør kunne forvente "store belønninger" i form af en "gratis" billet til en festival (bilag 5, l. 404-405), mens en anden er i tvivl om, hvorvidt forplejning under arbejdet på Kulturmødet kan betegnes som belønning, men vælger dog at se det sådan (bilag 5, l. 571-572). Ud fra de frivilliges synspunkt er det altså typen og formen af det frivillige arbejde, der afgør, om man kan forvente en belønning eller ej. Omvendt kan man sige, at belønning i form af forplejning bør være en del af det at være frivillig – og ikke som en egentlig belønning, hvilket påpeger, at selvom de *er* frivillige, er det ikke ensbetydende med en viden om, hvor forskellen er på en uventet belønning og forplejning.

Det ovennævnte faktum – at belønning ikke – er en afgørende faktor for, om disse unge vælger frivilligt arbejde til eller fra understreger, at de handler ud fra deres fornøjelses skyld, hvorfor den indre motivation også kommer til udtryk her. Uenigheden om hvorvidt belønning er et krav eller ej, kan for de elever, der forventer en konkret belønning udmønte sig i, at graden af indre motivation ændres, idet forventningen til belønning overskygger motivationen. Disse elever kan derfor betegnes som mindre motiverede end de resterende elever, der modsat anser belønning som en "bonus" og ikke en "nødvendighed" (bilag 5, l. 329, 221). Disse frivillige vil dermed føle sig mere kompetente, når de modtager uventet belønning. De oplever således, at den indre motivation for opgaven øges, hvilket kan være en drivkraft for fortsat at yde frivilligt arbejde.

Eleverne modtager en uventet belønning for deres indsats, og idet denne ikke er ventet kan den ikke betegnes som motivationsfaktor. Formålet for disse elever har dermed ikke været at opnå en given belønning, men at yde en frivillig indsats uden forventninger. Med udsigterne til en belønning vil der ikke nødvendigvis være samme iboende motivation for den pågældende aktivitet, som hos eleverne, der er oprigtig interesserede i at udføre en opgave. Under fokusgruppeinterviewet rangerer de frivillige fire motivationsfaktorer, hvoraf belønning er den faktor, som alle 10 elever vægter som den mindst vigtige (bilag 5, l. 145-242). Denne rangering skyldes blandt andet – som en af eleverne formulerer det – at belønning "*behøver jeg sgu ikke*", hvilket understreges af endnu en elev, der udtrykker, at "*(...) det er fedt at få et tak, men [belønning] er ikke det (...) vigtigste*" (bilag 5, l. 181, 173-174). Disse udsagn understøtter yderligere, at de frivillige elever ikke yder en frivillig indsats med det formål at få en belønning. Dog pointerer flere af eleverne, at det afhænger af

konteksten fx en festival med en belønning i form af adgangsbillet (bilag 5, l. 164, 188-190). En af de frivillige unge udtaler, at “[d]et (...) altid [er] rart med en belønning, men det er ikke det, jeg synes, der skal komme først, når man laver frivilligt arbejde” (bilag 5, s. 145-147). Ud fra dette citat og de andre udsagn kan den første hypotese, *Unge udfører udelukkende frivilligt arbejde, når der opnås konkret belønning*, således afkræftes, eftersom eleverne flere gange understreger, at belønning ikke er det, som de prioriterer højest i arbejdet som frivillige. Belønning er ikke afgørende for, om eleverne vælger at være frivillige; flere af eleverne hverken forventer eller behøver belønning i form af materielle gode. De yder frivilligt arbejde af andre grunde, der er baseret på en indre motivation, hvor interesse og fornøjelse er drivkraften. Med denne hypotese bekræftet kan vi opstille en ny, som enten vil blive be- eller afkræftet.

PERSONLIGT ENGAGEMENT

Hvis ikke det er belønning, der motiverer de unge frivillige, vil vi nu undersøge en anden faktor; nemlig et personligt engagement. Den nye hypotese lyder derfor: *Unge skal motiveres personligt fremfor andre motiver i valget af frivilligt arbejde*. Der er flere af de frivillige unge, der nævner erhvervserfaring som en personligt engagement, fordi virksomheder “godt [kan] lide en”, der er frivillig (bilag 5, l. 206, 320-321). To andre elever, forbinder også personligt engagement ved frivilligt arbejde med at opnå erfaring, idet “man får noget ud af det” (bilag 5, l. 186, 206). Motivdimensionen, karriere, er således også et af de punkter, som de frivillige nævner som en væsentlig faktor, da elevernes drivkraft består af forventninger til brugbar erhvervserfaring, som kan benyttes i kommende arbejdssammenhænge.

Denne mere resultatorienterede indstilling til et personlig engagement deler ovenstående elever med flere af de unge frivillige, hvilket indikerer at denne motivation – som navnet antyder – er drevet af et personlig engagement. Disse elever forbinder “personligt” med et behov, som de selv skal have dækket. Man kan derfor ligeledes betegne denne indstilling som individualistisk præget, hvilket understreges af, at et frivilligt arbejde vil “se rigtig godt ud på et CV” (bilag 5, l. 322). Ved denne tilgang til frivilligt arbejde kommer arbejdets formål i baggrunden, hvorimod ens egne behov prioriteres. Vi kan derved fortolke, at størstedelen af de frivillige unge besidder et personligt engagement, som er medvirkende til, at de yder

frivilligt arbejde. I kraft af af disse tre unge frivillige deler en individualistisk indstilling til frivillighed kan den betegnes, som en anden type af motivation, nemlig ydre motivation, som Ryan og Deci opererer med – Habermanns anledning. Dette skyldes, at de bliver motiverede, når de har fuldført opgaver, der dog ikke nødvendigvis er uinteressante. Med en fuldført opgave føler eleverne således, at de har opnået et tilfredsstillende resultat. I kraft af at denne tilgang til frivilligt arbejde er selvvalgt, kunne den i princippet betegnes som en ydre motivation. Dette skyldes, at disse elever accepterer de gældende regler og værdier for frivillighed fx ved at tilsidesætte behovet for en belønning og forstår hvorfor de er frivillige, er det en form for ydre motivation, der kommer til udtryk, nemlig integreret regulering. Eleverne accepterer altså frivillighedens præmisser for at opnå anerkendelse fra andre.

Denne mere individualistisk præget indstilling til frivillighed underbygger således en af de videnskabelige artikler, der har konkluderet, at unges begrundelser for tilvalg af frivilligt arbejde er anderledes i dag, hvorfor en begivenhed som Kulturmødet måske derfor har en større udfordringer med at tiltrække unge frivillige end tidligere (jf. litteraturreview)

Idet erhvervserfaring nævnes både i sammenhæng med belønning og personligt engagement indikerer dette, at eleverne har forskellige forståelser af, hvad man kan forvente af et frivilligt arbejde. Dette understreges i særdeleshed af, at de frivillige under fokusgruppeinterviewet har fået præsenteret erfaringsperspektivet i forbindelse med personligt engagement¹. På trods af dette er der alligevel nogle elever, der forbinder erhvervserfaring med at modtage belønning. Eleverne motiveres altså alle af at få erhvervserfaring og et forbedret CV, men har forskellige forståelse af, hvorvidt erfaring kan betegnes som belønning eller personligt engagement, selvom begge forståelser udmønter sig i det samme; et fremtidigt behov erhvervserfaring. Fælles for belønning og det erhvervsmæssig og personlige engagement er, at motivationen for disse er drevet af ydre omstændigheder. Der er således ikke nogen af disse frivillige, der udfører frivilligt arbejde på baggrund af indre motivation, hvor man er drevet af fornøjelsen af selve arbejdet og sagen.

Den ovenstående individualistisk prægede indstilling deles ikke af alle de frivillige, da tre elever har en anden tilgang til frivilligt arbejde, idet de ikke er deciderede personligt

¹ I fokusgruppeinterviewet er denne motivationsfaktor nævnt som "personlig motivation".

engagerede for at være frivillige på Kulturmødet. To af disse elever rangerer – ligesom belønning – personligt engagement lavt under fokusgruppeinterviewet. Den ene elev er af den mening, at frivilligt arbejde ikke bør anses som en ting, man gør for en selv, men derimod for at hjælpe andre (bilag 5, l. 179, 219-220). Denne forståelse af frivillighed afspejler derved motivdimensionen, værdi, idet denne frivillige elev vægter medmenneskelig forståelse og medfølelse højere end egne behov såsom erfaring. Eleven er et eksempel på en frivillig, der motiveres af de værdier, der ligger bag frivillighed. Udover denne elev har to andre elever samme indstilling til præmissen for at arbejde som frivillig. De har hver især enten tidligere arbejdet meget som frivillig, er vant til at bidrage på denne måde samt blevet påvirket af sin familie, der består af mange frivillige (bilag 5, l. 180, 325-326). Disse elever ser det derfor som en naturlighed og ikke noget, der behøver et personligt engagement.

En anden af de frivillige elever har – udover ovenstående forklaring med et erhvervsmæssigt behov – at et frivilligt arbejde viser, at man er engageret og samtidig har lyst til at hjælpe andre (bilag 5, l. 160-161). Her er lysten en faktor, hvorfor også den indre motivation kommer til udtryk hos disse elever. Motivationen kommer til udtryk i den forstand, at de er blevet inspirerede til at være frivillige, hvilket er medvirkende en årsag til, at de bliver rige på viden og tilegner sig kompetencer, som påvirker deres trivsel og præstationer positivt. Det er desuden tydeligt, at læringsdimensionen er tilstede, idet de frivillige udvikler sig og lærer inden for den pågældende sag og aktivitet, hvilket kan siges at være en af de personlige motivationer for at engagere sig frivilligt.

Den personlige motivation understreges af endnu en elev, der har fundet denne motivdimension vigtigst. Eleven fortæller, at *“(...) hvis ikke man går helhjertet ind i det, men kun halvhjertet, (...) så bliver det måske mere halvt arbejde, der bliver lavet”* (bilag 5, l. 167-169). Med dette udsagn antyder eleven dermed, at det bør være interessen, der driver motivationen, eftersom opgaver udføres på bedst mulige vis, hvis man er engageret. Hvis en frivilligs interesse ikke er tilstede i en aktivitet, illustrerer dette, hvorfor individer drages af forskellige sager med forskellige formål. For at kunne gå “helhjertet” ind i frivilligt arbejde er det væsentligt, at man som frivillig er oprigtig interesseret i aktiviteten – især fordi man ikke kan forvente en belønning fra alle frivillige organisationer.

Som tekstdimensionen konkluderer, er Kulturmødet afhængige af frivillige. De elever med den helhjertede indsats og dermed denne forståelse af frivillighed – efter at have været frivillige til begivenheden – kan derfor argumenteres for at være denne type af frivillige, som Kulturmødet specielt bør henvende sig til. Efter de har deltaget som frivillige er de således fortsat interesserede i at give en hjælpende hånd til Kulturmødet (bilag 5, l. 350-355). Der kan altså være tale om en frivillig ånd af hjælpende karakter, som Kulturmødet skal formidle til potentielle frivillige. Potentielle frivillige skal have en forståelse af, hvor stor en indvirkning de har for en begivenhed som Kulturmødet og for Mors. Det er den egentlige motivation, der er forskellig, men dette bør ikke være en hindring for Kulturmødet, at Kulturmødet skal henvende sig til alle potentielle frivillige, der har lyst til at give en hånd med.

Ud fra den positive og hjælpende indstilling til at være frivillig er det nærliggende at sætte spørgsmålstejn ved, om denne type af frivillige *er* den ideelle frivillige, idet denne typer ikke er drevet af en belønning eller personligt engagement. Denne type sætter derimod pris på det frivillighed indebærer; nemlig at være med til at gøre noget for andre og være med til at skabe forandring for en sag. Ud fra denne tankegang kan man argumentere for, at opfattelsen af frivillighed er præget af konventionelle værdier; dem der altid har været sat i forbindelse med at være frivillige. Frivillige unge med en anden tilgang til frivilligt arbejde, ville måske ikke nødvendigvis være villig for at yde en indsats. Der kan vise sig at være flere og andre faktorer, der gør sig gældende, som kan opveje en manglende genvej til et lønnet job og påskønne kompetencer, hvilket denne analyse vil undersøge i et senere afsnit.

På baggrund af de frivilliges udsagn om personligt engagement bekræftes hypotesen, *Unge skal motiveres personligt fremfor andre motiver i valget af frivilligt arbejde*. Der kan dog til dels argumenteres for, at hypotesen både kan be- eller afkræftes, idet eleverne ikke giver et entydigt svar på om de motiveres personligt eller af andre motiver. Selvom alle er frivillige, har eleverne forskellige tilgange til det. Der er gruppen, som ikke prioriterer at få tilfredsstillet et personligt behov. For dem er det at yde frivilligt arbejde en motivation i sig selv og behøver derfor ikke yderligere motivation. Den anden gruppe bliver derimod drevet af en personligt engagement, som kommer dem til gode i fremtiden ved erhvervserfaring og dermed et forbedret CV. Man kan argumentere for, at der blandt unge frivillige er en udpræget grad af individualitet, der kommer til udtryk (jf. litteraturreview). Flere unge stiller

spørgsmålet: “(...) [H]vad får man ud af det (...)?” (bilag 5, l. 409) og ikke spørgsmål som: Hvad kan jeg gøre for at hjælpe? På trods af flertydige svar ses en tendens til, at unge prioriterer frivillighed ud fra personligt engagement, hvorfor denne hypotese kan bekræftes.

LOKAL FRIVILLIGHED

Udover at blive motiverede af belønning, at hjælpe andre og at få mere erfaring, så er der også flere af eleverne, der ønsker at støtte lokalsamfundet. Flere elever bidrager selv til lokalsamfundet gennem frivilligt arbejde blandt andet som træner i den lokale idrætsforening. Som barn har eleverne selv været medlemmer i denne forening og føler derfor et ansvar for at tilbyde børn de samme muligheder og oplevelser (bilag 5, l. 142-145, 193-197). De frivillige er derudover enige i, at det er essentielt at bakke op om lokale foreninger og arrangementer, såsom Kulturmødet, for at sikre at sådanne “ikke forsvinder” (bilag 5, l. 88-89, 187, 200). En elev giver et konkret eksempel på, hvorfor man bør give igen til den lokale idrætsforening:

“(...) [J]eg [har] altid (...) været stærkt knyttet til fx gymnastik. Jeg har haft brug for, at der har været nogle trænere, der godt ville træne mig (...), eller hvis man har været ude til stævne, at der er nogle, der vil stå i boden og sælge slik og gøre det frivilligt. Så på den måde vil jeg også gerne betale tilbage til dem, der nu er børn kan have muligheden for det” (bilag 5, l. 193-197).

Denne elev motiveres på baggrund af indre motivation og har således iboende motivation for at yde en bestemt aktivitet. Denne tilknytning eksisterer netop i kraft af, at denne elev også har været medlem og haft brug for en træner. Hun bidrager dermed til at opretholde lokalsamfundets fællesskab. Eleverne “bliver glade” af at opleve, at deres indsats betyder noget for børnene (bilag 5, l. 150-152), hvilket kan give en følelse af øget selvværd – altså Putnams begreb self-interest både i dens reelle form, da eleverne opnår glæde ved at yde for børnene og en form for omvendt self-interest, da eleverne som børn selv modtog den hjælp fra ældre, som de selv yder nu.

Disse udsagn viser altså, at eleverne finder stærk motivation i lokal frivillighed i valget af frivilligt arbejde. Dette kommer især til udtryk ved, at syv ud af de 10 frivillige under fokusgruppeinterviewet har rangeret dem man udfører arbejdet for – eller den frivillige organisation – som første eller anden prioritet (bilag 5, l. 137-138, 148-149, 176-177, 192-

194, 213, 222, 233). Årsagen til denne lave rangering er eleverne enige om. Flere af dem nævner dét at støtte op lokalsamfundet: *“Jeg tror bare også, det er vigtigt for mig og støtte noget lokalt også, (...) da vi kommer ude fra landet af”* (bilag 5, l. 222-224). Et synspunkt der deles af endnu en elev:

“Jeg har taget dem du udfører frivilligt arbejde for som nummer et, fordi jeg synes i hvert fald de gange, hvor oftest har gjort det, det er for at støtte en god sag, (...) der har et godt formål” (bilag 5, l. 213-215).

Man kan altså fortolke ud fra disse frivilliges synspunkter, at de altså ser det som deres pligt at værne om og støtte op om et godt formål. Begrundelsen for at udføre det frivillige arbejde på baggrund af et lokalt argument er, fordi *“det er fedt at gøre noget for andre og have overskud til det”* (bilag 5, l. 138-139) ligeom der udtrykkes, *“at man [er] jo [gymnastiktræner], fordi man gerne vil have, at der er nogle andre, der får noget ud af det.”* (bilag 5, l. 149-150).

Udover de førnævnte syv elever, der rangerer dem man udfører frivilligt arbejde for højest, prioriterer de tre resterende elever også denne faktor høj, idet de har den som nummer tre, hvorfor vi kan udlede, at de alle i større eller mindre grad bliver engageret af at hjælpe lokalsamfundet på Mors.

De dominerende motivedimensioner for at bakke op om lokalmiljøet er indflydelse og sag. Som frivillige i et lokalsamfund som Mors får eleverne et medansvar og status ved at engagere sig i forening eller begivenhed. De handler for en sag for at støtte op om gode tiltag. De nævner selv, at de har et *“(...) et lille samfund, som (...) vi allesammen nyder godt af, at der er nogle arrangementer på Mors, og dem vil vi gerne støtte op [om]”* (bilag 5, l. 279-281). To elever er enige om vigtigheden af lokal opbakning ved at påpege, at denne faktor bør være den mest betydningsfulde (bilag 5, l. 253-254). En elev udtrykker, at opbakning er vigtig *“(...) når man er herude i Vestjylland, herude i Udkantsdanmark, så det hele ikke bare går tabt”* (bilag 5, l. 91-92). Endnu en elev påpeger, at det er vigtigt at støtte det lokale samfund, hvilket ofte kræver, *“(...) at der er nogle frivillige folk, som kan få tingene til at køre rundt. Så (...) det er vigtigt for mig, at der er nogle til at hjælpe”* (bilag 5, l.

223-225). Ud fra de unges udtalelser, kan vi således fortolke, at de er bekendte med, at frivillighed er en forudsætning for at drive et lokalsamfund, så det ikke går tabt.

De unge frivillige sætter dermed ord på, hvor stor en indflydelse lokale borgere har på samfundet – både unge som gamle. De tilsidesætter deres personlige behov til fordel for andre borgere. En af eleverne forklarer behovet således:

“(…) [J]eg [har] skrevet den og dem [man udfører frivilligt arbejde for], fordi det er vigtigt at gøre noget for de gamle her på Mors, synes jeg, sådan det er, at de også kan nyde det i stedet for, der bare skal være fuld af larm” (bilag 5, l. 177-179).

Denne udtalelse viser, at de udover at støtte lokalsamfundet – også er frivillige er meget interesseret i at hjælpe den ældre generation af borgere. Det er derfor muligt at argumentere for, at det ikke er det frivillige arbejde i sig selv, der er mest betydningsfuldt for de frivillige, men derimod dét at være del af et mindre samfund. Hvis ikke nogen hjælper til i lokalmiljøet, vil der ikke være noget aktivt lokalsamfund, hvilket udtrykkes således af en af de frivillige elever: “[D]et er sgu vigtigt, at der er nogle, der holder gang i fællesskabet især på Mors, når det er så lille et samfund” (bilag 5, l. 233-235). Eleverne kan altså bidrage til et aktivt samfund, som de selv kan drage nytte af. De frivilliges gerninger i lokalsamfundet gavner, hvorfor de opnår en følelse af betydning, og de vil derfor opleve generaliseret gensidighed. I forlængelse heraf vil de frivillige opleve self-interest, fordi de netop hjælper andre, og derfor kan forvente, at andre vil hjælpe dem. Samfundet vil omvendt opleve et tab, hvis der ikke er lokal opbakning.

Følgende udsagn understreger endnu engang vigtigheden af opbakning: *“Jeg synes, det der med Kulturmødet, nu skal vi ligesom sørge for, at der er noget, der sker. Man får en opgave, og så er det ens mission”* (bilag 5, l. 307-308). Ved at benytte ordet mission, understreges vigtigheden i netop denne opgave. Eleven tager på denne måde ejerskab over opgaven og ser det som sin “en mission” at udføre den, da “det faktisk gavner”, fordi *“(…) folk får noget ud af det (...)”* (bilag 5, l. 285-286). Eleverne giver udtryk for en fælles motivation rettet mod lokalsamfundet.

Selvom nogle elever ikke giver udtryk for at være interesserede i kultur, forstår de alligevel, hvilken forskel en frivillig indsats kan bidrage med. Disse frivillige besidder derfor ydre motivation og er derfor motiverede af resultatet af gerningen for kunne opfylde et mål om en stadig eksisterende begivenhed. Frivillige med en reel interesse for Kulturmødet vil omvendt være drevet af indre motivation. For dem er det en fornøjelse at kunne hjælpe, men omvendt betyder dette ikke, at den anden gruppe af frivillige finder glæde herved. Det viser, at de frivillige er villige til at bakke op om begivenheden. Eleverne støtter med andre ord en god, lokal sag, der har et formål (bilag 5, l. 214-215).

Med udgangspunkt i de frivilliges udsagn om den lokale idrætsforening og Kulturmødet er det muligt at afkræfte endnu en af de opstillede hypoteser; nemlig *Unge foretrækker at være frivillige i foreninger frem for kulturelle sammenhænge*. Forskellen i denne hypotese kan være vanskelig at tyde, hvorfor denne forskel med fordel kunne have været tydeliggjort. Formålet med hypotesen er at belyse, hvorvidt unge foretrækker at udføre frivillig. Med kulturelle sammenhænge menes der således kulturelle events.

Selvom hypotesen bekræftes er svaret dog ikke entydigt, idet eleverne har forskellige motivationer for de respektive områder. Eleverne foretrækker foreninger, da de selv har benyttet foreninger og gerne vil sikre andres muligheder for samme oplevelser, hvilket repræsenteres gennem motivdimensionen, værdier. Det er selve indsatsen og formålet, der vægtes og ikke de frivilliges egne behov. Dette betyder dog ikke, at eleverne ikke viser interesse for kulturelle begivenheder, som de også engagerer sig i, men de personlige erfaringer med netop foreningslivet har bidraget til de unges prioritering af frivillig indsats. Dette kan skyldes et livsvarigt forhold til lokalforeningerne og Kulturmødets relativt nye indtog på Mors. Dertil fylder foreningsfrivillighed også mere i hverdagen, modsat Kulturmødet, der kun finder sted over tre dag på et år. Netop den korte varighed, og dermed et kort, ikke-bindende engagement, må betegnes som en af årsagerne til, at eleverne har været frivillige. Her har de oplevet følelsen af at bidrage til noget større på relativt kort tid. Noget der "(...) holder gang i fællesskabet (...). For hvis der er ikke er nogen, der gør noget, så bliver der ikke noget Kulturmøde" (bilag 5, l. 234-236). Hypotesen, *Unge foretrækker at være frivillige i miljøer, som de allerede har kendskab til*, bekræftes altså, men dermed ikke sagt, at de frivillige fravælger kulturelle begivenheder som Kulturmødet.

FÆLLESSKAB

Fællesskab er endnu en motivationsfaktor, som de unge frivillige sætter ord på. En af eleverne mener, at fællesskab i forbindelse med frivillighed er en "bonus", fordi det primære formål er at hjælpe, hvorfor nye bekendtskaber ligger udover det forventede (bilag 5, l. 237-238). Det er dog ikke alle, der ser fællesskab som en bonus. Under afviklingen af fokusgruppeinterviewet prioriterer fire af eleverne – i rangeringen af motivationsfaktorer – denne faktor som den vigtigste, mens fem elever mener, det den anden vigtigste (bilag 5, l. 133-237). Fællesskab og lokal frivillighed er derfor de to faktorer, som de unge vægter højest. Fællesskab er for dem "(...) at gøre noget sammen både med hinanden og for hinanden" (bilag 5, l. 170-171) og at styrke sammenholdet med sine venner og at få nye venskaber (bilag 5, l. 216-217). Disse udsagn relaterer sig derfor til to af Habermanns motivdimensioner nemlig læring og kammeratskab. Det handler for de frivillige om at møde nye mennesker og skabe nye relationer, hvilket kan medføre, at de frivillige er villige til at yde en større indsats. En større indsats understøtter det tidligere faktum, at de ikke har været frivillige på Kulturmødet, fordi de er interesserede i det, men fordi de gerne vil bidrage til lokalsamfundet.

En anden grund til at eleverne blev frivillige på Kulturmødet var, fordi de tilmeldte sig med en ven eller veninde (bilag 5, l. 441-443) og kan altså betegnes som social kapital, idet der er tale om et fællesskab mellem skolekammerater. Dette kendskab betyder meget for en elev, ikke ønsker at være frivillig et sted et ukendt sted (bilag 5, l. 451-452). En anden elev blev opfordret af sin mor til at deltage som frivillig på Kulturmødet med en ven (bilag 5, l. 549-554). Dette kan beskrives gennem endnu et af Habermanns motivdimensioner, sociale forventninger, eftersom dette ikke alene er en opfordring fra et familiemedlem til et andet, men også fra en ven til en anden. I og med Habermann har tre motivdimensioner, der kan dække det samme område understreges betydningen af, hvor vigtigt et fællesskab i frivilligt arbejde er for de frivillige. Eleverne nævner, at det er en sjov måde at være sammen med hinanden på (bilag 5, l. 98-99, 228) og at det er en hyggelig måde både at være i selskab med sine venner samtidig med, at man hjælper Kulturmødet (bilag 5, l. 100, 667). Kulturmødet indfrier derfor forventningerne til det fællesskab, som er lovet i forrige dimensions tekst. Kulturmødet tilbyder et etableret fællesskab, hvilket understreger vigtigheden af en af elevernes udsagn:

“Ved at deltage i frivillighed, så er man sikker på, at det fællesskab man kommer ind i, det er et fællesskab, hvor alle andre ønsker det samme og har lyst til det samme og har samme formål, så det bliver skide godt” (bilag 5, l. 134-137).

Et fællesskab må derfor betegnes som et af de vigtigste motiver for at indgå i frivilligt arbejde, hvorfor Kulturmødets fremhævelse af netop dette er vigtig. Fællesskabet vender selv et massivt regnvejr til noget positivt, for som en elev siger: *“Det var jo kun sjovt, fordi jeg havde Freja med. Hvis jeg havde gjort det alene, ville jeg ikke syntes, det var fedt”* (bilag 5, l. 392-394). Citatet understreger yderligere, at det har stor betydning for de frivillige at være en del af et fællesskab.

Idet langt de fleste frivillige opfatter fællesskab som essentielt, kan man argumentere for, at de handler for fornøjelsens skyld og dermed den indre motivation. Det sker kun på baggrund af lyst og glæde ved arbejdet, og ikke fordi de er tvunget til det. Fællesskab indebærer mellemmenneskelig forbindelse, hvorfor social kapital her kommer til udtryk. Med et frivilligt fællesskab oplever de unge at få opfyldt individuelle behov ved at være sammen med hinanden, hvilket en begivenhed som Kulturmødet kan udnytte. Den naturlige konsekvens heraf kommer således Kulturmødet tilgode, da indfrielsen af de frivilliges individuelle behov medfører, at de vil søge at dække fællesskabets, hvilket i denne sammenhæng er Kulturmødets behov. Samtidig kan et sådant fællesskab være medvirkende til, at de unge frivillige får bedre vilkår for at skabe resultater og dermed styrke fællesskabet. Dette fællesskab understøtter bonding, idet det fremstår homogent og dermed mere eller mindre ekskluderende.

Ud fra de frivilliges unges udsagn er det muligt at bekræfte hypotesen *Muligheden for at indgå i fællesskaber og/eller opbygge sociale relationer har betydning for unges til- eller fravalg af frivilligt arbejde*. For de unge er et fællesskab og sociale relationer essentielt for, om de vælger at engagere sig i frivilligt arbejde eller ej. Et fællesskab gør den frivillige oplevelse “meget bedre” (bilag 5, l. 204-205).

Oplevelse

Udover at diskutere de motivationsfaktorer, som de frivillige er blevet forelagt – belønning, personligt engagement, lokal frivillig og fællesskab – bidrager en af eleverne med endnu en faktor, der kan have indvirkning i til- eller fravalg af frivillighed, nemlig oplevelse:

“(...) altså oplevelsen ved [frivilligt arbejde], fordi man kommer lidt ud i nogle situationer, som man ikke plejer at være i. Når det er, vi går i skole, så er plejer vi jo ikke at lave alt muligt andet, så det bliver lidt mere real arbejde på en eller anden måde” (bilag 5, l. 155-158).

Med oplevelse som motivationsfaktor tydeliggør elev, at frivillighed er at gøre noget udover det sædvanlige. Eleven lægger altså vægt på, at man med frivilligt arbejde oplever nye situationer, som man skal forholde sig til og lære af. Denne indstilling bakker en anden elev op om, idet oplevelser medfører, at man “får noget ud af det” (bilag 5, l. 229-2231). På baggrund af disse udsagn kan vi endnu engang udlede, at nogle frivillige har behov for at få belønning. Om det er fysisk, en oplevelse eller glæde afhænger af den enkelte, men flertallet af de unge elever ser det som en yderligere motiverende at modtage en form for belønning.

Kulturmødet kan derfor med fordel benytte sig af de unge frivilliges ønske om at bidrage til lokalsamfundet.

UNGE OG FRIVILLIGHED

Den næste kategori omhandler unge og frivillighed; altså hvorfor de unge mellem 15-29 år ifølge de frivillige elever er den mindst engagerende generation af frivillige (jf. introduktion). Ifølge fire af de frivillige kan dette blandt andet forklares ved, at flere unge ikke forstår formålet med frivilligt arbejde, med mindre det medfører belønning fx i form af penge (bilag 5, l. 615-618). Det tyder derfor på, at det kræver meget at aktivere ikke-tidligere frivillige til frivillighed. Unge motiveres primært af ydre motivation og vil derfor prioritere – som tidligere nævnt – at være frivillige et sted, hvor belønningen er stor og konkret fx på festivaler, hvilket underbygges yderligere af en af eleverne, der påpeger, at “[p]å festivaler kan [ikke-frivillige] åbenbart godt finde tid til [at udføre frivilligt arbejde]” (bilag 5, l. 404-405).

En anden afgørende årsag er tid. De frivillige elever er enige om, at unges prioritering af tid spiller en afgørende rolle for, hvorfor de ikke udfører frivilligt arbejde (bilag 5, l. 339-340, 400). En elev mener, at det handler om, at unge i dag er bange for at "gå glip af" andre mere spændende ting, fordi der er "mange muligheder og tilbud" (bilag 5, l. 397-399, 607-608). I kraft af at unge kan vælge og vrage blandt tilbud, kan man argumentere for, at der skal nye tiltag til for at lokke nye frivillige til Kulturmødet. Et etableret fællesskab, som på Kulturmødet, er ikke nok for at tiltrække nye unge frivillige, da de reelt set kan skabe nye relationer og indgå i fællesskaber i mange andre sammenhænge (bilag 5, l. 403).

En tredje årsag, som eleverne nævner, er fordomme om frivillighed. En af de frivillige mener, at ikke-frivillige er "luddovne" (bilag 5, l. 341), mens en anden omtaler dem som snæversynede, eftersom de forlanger belønning, fordi "(...) *det fortjener man jo, når man har lavet et stykke arbejde*" (bilag 5, l. 646-648). Derudover forestiller de frivillige sig, at andre ser frivillighed som værende "kikset". De ikke-frivillige vægter netop ikke frivillighed højt og finder det derfor "åndssvagt" (614, 662-663). En af eleverne har dog forståelse for dette syn på frivillighed:

"Hvis jeg mødte nogle på Kulturmødet, mens vi var frivillige, så ville jeg da også være sådan: Hvad fanden laver I her? Hvorfor går I og tømmer skraldespande her? Det var jo ikke særlig sejt, men det var vildt" (bilag 5, l. 344-347).

Eleven forstår altså, hvorfor nogle unge anser frivillighed som værende kikset, hvilket flere elever bakker op omkring. Én mener, at man som ny frivillig overskrider en grænse, mens to andre elever føler, at man bryder et tabu ved at vælge frivillighed til (bilag 5, l. 356-358). Disse frivillige påstår således, at der er mange ikke-frivillige, der har en opfattelse af, at det at yde frivilligt arbejde er et tabu. De frivillige kan genkende denne opfattelse fra, da de selv var ikke-frivillige og blev inviteret til at være frivillige på Kulturmødet, hvilket en elev beskriver således:

"(...) [I] vores klasse var vi meget sådan, folk bare sad og kiggede. Det tog lidt tid at være sådan, okay, jeg vil faktisk gerne det her, så jeg tror meget, det er det her med, at unge ikke tør at overskride grænser" (bilag 5, l. 359-362).

Dette udsagn understreger elevernes forestilling om et tabu, idet ingen melder sig, selvom mindst én har lyst til det. Det samme har gjort sig gældende i en af de andre frivilliges klasse, hvor flere gav udtryk for at være interesserede i at deltage som frivillige, men ikke turde melde sig aktivt:

Der var der faktisk rigtig mange, der sagde, ej, det kunne være mega fedt [at være frivillig på Kulturmødet], men det var ikke ret mange af os, som der ligesom turde at stå ved, at det kunne være fedt at gøre noget, fordi der er mange, der vil synes, det er mærkeligt” (bilag 5, l. 364-367).

Som citatet antyder er der altså unge, som har lyst til at være frivillige, men som tilsyneladende ikke tør stå ved det. De fravælger måske frivillighed, fordi nogle unge hverken forbinder en frivillig men at være “sej” eller “smart”. En elev mener derfor, at det er nødvendigt med en omgangskreds, der er positiv indstillet over for frivilligt arbejde (bilag 5, l. 639-641). Ved at turde “at tage springet” kan frivillighed nemlig ifølge Ryan og Deci styrke selvværdet eller give en følelse af selvværd, hvis man oplever integreret regulering, da ens motivation tilpasses ens værdier (bilag 5, l. 635). Det kan diskuteres, hvorvidt dette er den ydre motivationsform, indarbejdet regulering, der kommer til udtryk, idet eleverne ikke presses til at gøre noget, som de ikke har lyst til, men i stedet noget, de faktisk *har* lyst til. Motivation er altså ikke selvstyrende, idet den kan påvirkes af andre. Eleverne mener, at der mangler respekt for frivillige, for “frivillige er ikke kiksede” (bilag 5, l. 642, 665-666). Dertil kan et andet udsagn underbygge det forrige, idet en elev postulerer, at mange ikke-frivillige fravælger at engagere sig i frivillighed, fordi det er nyt og ukendt. Derudover er mange ikke vant til at tage ansvar og dermed utrygge ved frivillighed (bilag 5, l. 620-625). Der er altså flere årsager til, at unge er den mindst repræsenterede generation af frivillige. Ifølge de frivillige elever er forventningen til en belønning, manglende tid og prioritering heraf samt fordomme afgørende faktorer for, hvorfor flere unge vælger frivillighed fra.

At tid er en afgørende faktor modsiger Habermanns teori, idet den siger, at unge ikke klandrer frivilligt arbejde for at tage for meget tid fra andre aktiviteter. Teorien indikerer dermed, at unge prioriterer frivillighed frem for andre aktiviteter, hvilket de frivillige netop giver udtryk for er en væsentlig årsag til fravalget.

De frivillige har ikke selv opsøgt frivilligt arbejde på Kulturmødet, men er blevet opsøgt på deres gymnasium. Hvis de tidligere selv har opsøgt frivilligt, har det været til en festival. Engagementet bag har været belønning i form af en billet, hvorfor motivationen har været af ydre karakter. Eleven er derfor drevet et mål, der opfyldes, idet opgaven løses (bilag 5, l. 537-539). Dette underbygger, at unge tiltrækkes af frivilligt arbejde, der tilbyder konkret belønning. Flere af de andre frivillige pointerer, at de ikke selv vil opsøge frivilligt arbejde uden forhåndskendskab eller viden om den frivillige organisation (bilag 5, l. 546-547). Det er desuden essentielt, hvem der henvender sig til de unge:

“Hvis nu det var ung til ung, der spurgte: Har du lyst til det her? Så er det lidt nemmere at hoppe med på vognen (...), fremfor (...) en pensionist (...) der foreslår: Skal I ikke være frivillige? Jeg tror, der er flere unge, der vil hoppe med på vognen med de unge” (bilag 5, l. 411-416).

Kulturmødet kan derfor med fordel benytte en yngre repræsentant, hvis der skal rekrutteres frivillige på gymnasiet, da en person med mindre aldersforskel tiltaler de unge mere og desuden har en bedre forståelse for målgruppen. Endelig nævner en elev, at der er forskel på det opsøgende arbejde i den lokale idrætsforening og på Kulturmødet. En elev fremhæver, at en forening kan rette direkte henvendelse til sine medlemmer, hvis de ønsker frivillige, hvor Kulturmødet ikke har denne direkte relation til potentielle frivillige og dermed må hverve dem på anden vis (bilag 5, l. 573-578). Dette udsagn indikerer, at den frivillige er usikker på, hvordan Kulturmødet kontakter frivillige og ikke havde meldt sig uden den direkte opfordring. Med udgangspunkt i disse synspunkter kan vi derfor bekræfte hypotesen: *Unge opsøger ikke frivilligt arbejde*. Der er dog en enkelt undtagelse, i og med de unge selv aktivt opsøger frivilligt arbejde, der udløser adgang til festival. De unge bliver oftest frivillige som undervisere eller trænere i idrætsforeningen, fordi de selv har været en del af den og derfor bliver spurgt. Modsat ville de ikke selv have opsøgt Kulturmødet for at blive frivillig.

Ifølge de unge frivillige på Kulturmødet er frivillighed et tabu, kikset, overskridende, noget man er utryk ved, fordi man ikke har prøvet det før. Ikke-frivillige unge er – ifølge de frivillige – kendetegnede ved at have fordomme om det at engagere sig i frivilligt arbejde. Fordomme der er medvirkende til, at de fravælger frivillighed eller måske slet ikke forholder sig til det

at være frivillige. Dertil spiller manglende prioritering tid en afgørende rolle, fordi unge i dag har oceaner af muligheder, som de kan lave i deres fritid.

KOMPARATIV ANALYSE AF DE FRIVILLIGE OG IKKE-FRIVILLIGE

Dette afsnit vil undersøge og sammenligne de ikke-frivillige elevers forståelse af frivillighed med de frivilliges forståelse med henblik på at identificere forskelle og ligheder, og dermed afdække de eksisterende diskurser.

FRIVILLIGHED OG BELØNNING

De ikke-frivillige elever er i høj grad enige med de frivillige og deler således flere synspunkter på frivillighed. De ikke-frivillige har – sammenlignet med de frivillige elever – et andet syn på, hvad frivillighed indebærer. De ikke-frivillige diskuterer, hvad der kan forventes af frivilligt arbejde. To af de ikke-frivillige elever forklarer frivillighed således: *“Det er vel at hjælpe nogle på en eller anden måde uden at få noget for det ... tænker jeg”,* og *“[m]an stiller sin arbejdskraft til rådighed uden at få noget for det, eller jo, man får jo selv noget ud af det ... god samvittighed”* (bilag 6, l. 32-33, 37-38). Begge disse antyder en usikkerhed. De udtrykker begge, at frivillighed er at hjælpe andre, men er ikke sikre i deres forståelse, modsat de frivillige, som svarer klart og sikkert. De to ikke-frivillige elever angiver, udover hjælp, at frivillighed er noget man udfører uden materiel belønning. Disse ikke-frivillige elever er derfor enige med de frivillige elever, men en enkelt elev erklærer sig dog uenig:

“Jeg siger bare, hvis jeg skulle lave noget frivilligt arbejde, så skulle jeg have noget for det. Det skulle enten være, at jeg får noget ud af mit CV eller får en festivalbillet. Ellers gad jeg sgu ikke at lave frivilligt arbejde” (bilag 6, l. 377-379).

Denne elev ser ikke frivillighed som noget, der kan gavne andre, men har udelukkende øje for personlig vinding. Eleven finder udelukkende drivkraft i ydre motivation, hvor resultatet af den frivillige indsats kan defineres gennem Ryan og Decis instrumentelle værdier. To elever bakker op om dette, da de italesætter frivilligt arbejde som *“spild af tid”*, da det ikke tilvejebringer en konkret belønning (bilag 6, l. 209-210, 447). Denne mere individualistiske indstilling underbygger derved en af de videnskabelige artiklers konklusion på, at frivillighed

er under forandring grundet unges engagement er mere afhængig af individuelle ønsker (jf. litteraturreview).

Forskellen mellem de frivillig og ikke-frivillige består her i udbytte, der forstærker de ikke-frivilliges tilknytning til ydre motivation. Et eventuelt frivilligt engagement skal være ekstra interessant for at blive prioriteret (bilag 6, l. 453, 460). Denne indstilling til frivillighed og belønning er dog kun herskende blandt disse tre elever, hvorfor frivillige og ikke-frivillige elever generelt er enige i deres forståelse af frivillighed; det handler om at hjælpe andre uden at modtage belønning for arbejdet.

Selvom de ikke-frivillige ikke mener, at belønning er en faktor for at engagere sig i frivilligt arbejde, diskuterer de alligevel, hvad der kan definere som belønning i forbindelse med Kulturmødet: *“Man kan også godt sige fx hvis nu man tager Kulturmødet, så forventer man vel heller ikke altid at få noget ud af det. Der er det nok også mest oplevelsen* (bilag 6, l. 515-516), hvortil en anden elev spørger: *“Men hvor små ting tænker vi, fordi når man er frivillig til Kulturmødet, får man så ikke gratis madbilletter og sådan noget”* (bilag 6, l. 519-520). Dette bakkes op af andre to:

“[J]eg tænker, hvis (...) man er der, så gælder det jo også. [Forplejning] skal man jo også have for at overleve. Så får man jo også lidt ud af det. Det forventer man jo. Hvis man skal være frivillig, så forventer man, at der er nogle ordentlige forhold, at der er, ja, får mad og sådan noget (bilag 6, l. 523-527).

De frivillige mener altså, at man som frivillige kan forvente forplejning under arbejdet hos en begivenhed som Kulturmødet, hvilket er i modsætning til de frivillige, som var usikre på, hvorvidt forplejning er belønning eller bør være en forventelig del under arbejdet som frivillig.

Der er væsentlig forskel på, hvordan de ikke-frivillige og frivillige italesætter Kulturmødet og det lokale samfund. Hvor de frivillige er bekendte med – og bidrager til – de muligheder frivillighed bidrager med til et lokalsamfund, udviser de ikke-frivillige ingen særlig interesse for lokalsamfundet. De ikke-frivillige omtaler forholder sig desuden kun lokale foreninger i de to øvelser, de bliver stillet i fokusgruppeinterviewet, hvorimod de frivillige inddrog lokalforeninger i flere sammenhænge. Dette stemmer således overens med en af de

videnskabelig artikler, der belyser, at nogle unge i dag er selvcentrerede, hvorfor foreninger er nødt til at afsætte ressourcer for at rekruttere disse unge, der ikke selv er villige til at tage del i foreningslivet (jf. litteraturreview). En af de ikke-frivillige elever begunder dog, hvorfor hun kan se formålet med foreningslivet: *"(...) så har jeg skrevet som nummer to, det er at støtte lokalforeninger, fordi det er et godt formål – altså man vil jo gerne gøre det som er godt for alle"* (bilag 6, l. 188-190). De ikke-frivilliges usikre forhold til frivillighed kommer ligeledes til udtryk, da de skal fremsætte eksempler på former for frivilligt arbejde. To af eleverne nævner Røde Kors. Den første udtaler: *"Jeg tænkte sådan lidt, ja, Røde Kors, noget et eller andet ... førstehjælps et eller andet, hvis nu man gerne vil være læge og ikke har gennemsnittet"*, mens den anden siger: *"Så tænker jeg sådan hjælp om eftermiddagen indenfor Røde Kors, som det første jeg lige tænker"* (bilag 6, l. 72-73, 136-137). Derudover nævnes humanitært arbejde i Afrika, mens en af den andre ikke-frivillig udtaler, at man også kan være frivillig *"[p]å et plejehjem og være besøgsven eller et eller andet"* (bilag 6, l. 138-139, 78). De frivillige nævner altså primært frivillighed, der findes uden for lokalsamfundet, hvilket understreger den manglende interesse for lokal frivillighed fx i en idrætsforening eller til Kulturmødet. Omvendt understreger det de frivilliges indsigt i, hvad frivillighed indebærer, hvor man kan være frivillige, og hvilken betydning lokalsamfundet har.

Eleverne italesætter desuden frivillighed, som noget, der ikke altid er frivilligt fx Den Digitale Prøvevagt – et overvågningsprogram, som skal forhindre snyd – som eleverne kan vælge at installere på deres computer til eksamen. En elev er modstander, *"(...) men jeg gør det jo, fordi jeg er jo ikke dum. Ja, det er noget man gerne vil støtte jo på en eller anden måde"* (bilag 6, l. 100-103). Konsekvensen ved et fravalg er nemlig, at de nægtes adgang til eksamen. Dette omtaler eleverne som "frivillig tvang", eftersom det er frivilligt at installere programmet, men nødvendigt, hvis de vil gå til eksamen (bilag 6, l. 53, 58). En af eleverne udtrykker sin frustration således: *"De siger jo, det er frivilligt, men hvis det er, vi ikke downloader det, så kan vi jo ikke blive studenter"* (bilag 6, l. 62). Eleverne føler, de er tvunget til frivillighed. De har med andre ord ikke et valg, hvis de vil bestå eksamen. I forbindelse med frivillig tvang udtrykkes to af Habermanns motivdimensioner, sociale forventninger og karriere, da eleverne både bliver presset af klassekammerater, der vælger at installere programmet og af omverdenens forventning om at opnå en studentereksamen.

Diskussionen om frivillig tvang omhandler desuden forventning til fx erfaring, som eleverne oplever som et socialt pres. En elev siger:

”Så kan det godt være, man socialt føler sig tvunget til at gøre det. Så man vil føler, at det er det her alle andre synes er rigtigt, så derfor bliver man nødt til at gøre det” (bilag 6, l. 44).

Den frivillige tvang opstår altså på baggrund af en forventning, hvorfor eleverne oplever det som et socialt pres at opnå en studentereksamen. Idet eleverne lader sig påvirke af andres handlinger og forventninger kommer motivdimensionen, social indflydelse, til udtryk. De ikke-frivillige har altså oplevet situationer, hvor de har accepteret at deltage i aktiviteter, som de ikke ville have valgt til uden udefrakommende faktorer, og denne slags pres – mener eleverne – kan være netop det, der er afgørende for et tilvalg af frivillighed.

Tvunget frivillighed er dog ikke noget de frivillige nævner, hvorfor grupperne – på trods af identiske forventninger – har forskellige syn på frivillighed som begreb. De frivillige italesætter andre situationer som frivillighed og ser derfor ikke Den Digitale Prøvevagt som en del af dette begreb. De ikke-frivillige fokuserer altså mest på selve ordet frivillighed, hvor de frivillige forholder sig til begrebet.

Både de frivillige og ikke-frivillige forholder sig til, hvorfor den yngre generation er underrepræsenteret i frivilligt arbejde. Ligesom de frivillige påpeger de ikke-frivillige, at prioritering er en afgørende faktor for, om unge vælger frivillighed til eller fra (bilag 6, l. 415, 428). Dette synspunkt kommer til udtryk her:

“(...) vi prioriterer jo selv vores tid, men der er måske bare flere unge, der prioriterer sin tid anderledes. Altså så skærer de det fra, fordi frivilligt arbejde det er sådan noget, det kan man jo godt skære fra. Det er jo ikke livsnødvendigt (...). Så kan man diskutere, om det er godt eller skidt, det man har valgt at nedprioritere (...)” (bilag 6 l. 460-467).

Der er altså flere af de ikke-frivillige, der er enige om, at frivillighed sagtens kan nedprioriteres, fordi det ikke er ”livsnødvendigt”, hvilket underbygges af endnu elevs påstand om, at det må være op til andre at yde frivilligt arbejde (bilag 6, l. 382). En anden elev påpeger dog, at uden frivillighed ville Kulturmøde ikke finde sted (bilag 6, l. 380-381).

Denne indstilling deler en anden elev, der udtaler, at det kunne være *“(...) fedt at komme ind at hjælpe, fordi hvis ikke der er nogen, der hjælper, så bliver der jo ikke [noget] Kulturmødet. Der skal jo være nogle, der hjælper”* (bilag 6, l. 706-709). Selvom eleven mener, at frivilligt arbejde er godt, prioriteres dette ikke. Eleven interesserer sig ikke for kultur og vil derfor ikke være frivillig på Kulturmødet. Flere af de frivillige elever giver udtryk for samme mangel på interesse for kultur, men deltager til trods som frivillig Kulturmødet, da det gavner lokalsamfundet. Dette understreger de frivillige og ikke-frivilliges forskellige syn på frivillighed. Begge grupper er altså til dels enige om, at Kulturmødet er vigtigt for Mors, og at de frivillige er essentielle for eksistensen, men hvor de frivillige påtager sig opgaven, mener de ikke-frivillige, at dette må varetages af andre end dem selv. De ikke-frivillige elever fravælger derfor motivdimensionen, indflydelse, idet de som frivillig hos Kulturmødet vil have mulighed for at påvirke både begivenheden, men også dens forankring i lokalsamfundet. Dette synspunkt understøtter dermed en af undersøgelserne i litteraturreviewet, der siger, at der er uligheder mellem grupper af unges engagement i frivillighed, hvilket også er tilfældet med eleverne fra Morsø Gymnasium (jf. litteraturreview).

Fællesskab er vigtigt for de frivillige. I kraft af at de ikke-frivillige fravælger frivillighed, fravælger de også frivillighedens fællesskab. Idet eleverne ikke indgår i et fællesskab har de ikke del i social kapital og går dermed glip af de fordele, som et sådant fællesskab medfører. En ikke-frivillig elev synes *“(...) ikke fællesskab er præmissen for, at man indgår i frivilligt arbejde”* (bilag 6, l. 322), mens en anden dog mener, at personlige relationer er vigtigere end belønning (bilag 6, l. 397). De resterende elever forbinder dog frivillighed med en måde at skabe nye eller dyrke allerede eksisterende fællesskaber (bilag 6, l. 176-250), men vælger andre muligheder: *“Man vil jo stadig gerne være social, så derfor begynder man på sportsgrene osv.”* (bilag 6, l. 417). Flere af de ikke-frivillige er altså interesserede i at skabe nye relationer, men foretrækker at finde dem i deres fritidsinteresser. De fleste ser derfor frivillighed som en måde, hvorpå de kan dyrke det, som Habermann betegner som kammeratskab, men fravælger det, da behovet herfor bliver dækket i andre sammenhænge. Frivillighed i forhold til kammeratskab er hverken den eneste eller den prioriterede måde at indgå i et fællesskab. Her afkræfter de ikke-frivillige altså – modsat de frivillige – hypotesen,

Muligheden for at indgå i et fællesskab og/eller opbygge sociale relationer har betydning for unges til- eller fravalg af frivilligt arbejde.

De ikke-frivillige elever mener altså, at fællesskab hverken er en afgørende eller vigtig faktor, fordi dette kan dyrkes i andre sammenhænge. Dette er dog baseret på de ikke-frivilliges nuværende situation som gymnasieelever. Der er altså forskel på, om de ikke-frivillige tænker frivillighed ind i deres nuværende situation eller en fremtidig. En eventuel fremtidig indsats som frivillig kan være mere sandsynlig og er i langt højere grad knyttet til motivdimensionerne, værdier og identitet, end sociale forventninger og karriere end den hypotetiske nuværende frivillige indsats. Dette kan betyde, at de ikke-frivillige faktisk drives mere af indre motivation, end de er bevidste om. At ydre motivation dominerer på nuværende tidspunkt kan skyldes, at de er blevet placeret i en situation og bedt om at forholde sig til frivillighed. Hvis eleverne først havde forholdt sig til frivillighed, når og hvis de en dag selv tilvælger det, så er det sandsynligt, at motivdimensionerne var langt mindre fremtrædende. En anden årsag kan være, at de ikke-frivillige elever påvirkes af forældrenes baggrund, idet børn af forældre med ikke-akademisk baggrund sjældent er aktive frivillige (jf. litteraturreview).

MOTIVATION

De ikke-frivillige har aldrig har udført frivilligt arbejde og kan derfor kun forholde sig hypotetisk til motivation. Det betyder, at hypotesen, *Unge opsøger ikke frivilligt arbejde*, kan bekræftes allerede før de ikke-frivillige diskuterer emnet. Ydermere er eleverne blevet sat i situation og bedt om at forholde sig til frivillighed, hvilket medfører lettere atypiske perspektiver,. De to perspektiver er: elevernes motivation for fravalg af frivilligt arbejde samt elevernes potentielle motivation for eventuelt frivilligt arbejde.

På trods af perspektivernes atypiskhed, så er flere af Habermanns motivdimensioner, samt indre og ydre motivation til stede i diskussionen eleverne imellem. Samtlige elever på nær en enkelt, der foretrækker belønning, har valgt personligt engagement som den motivationsfaktor, de mener er vigtigst i frivilligt arbejde (bilag 6, l. 176-258). Personligt engagement bliver italesat som noget man kan *“få erfaring [fra] som man kan bruge senere”* (bilag 6, l.176-178), mens en anden elev udtrykker:

“Det er fordi, jeg tænker, at for at man komme ud og får lavet frivilligt arbejde, så skal man have en interesse for det, man laver, ja, kan stå inde for, hvad det er. Så tænker jeg også fx når jeg vil ud og læse videre, så vil jeg jo gerne, at det er noget, som fanger min interesse som fx på en gård, som er spændende” (bilag 6, l. 184-188).

Eleverne er altså i høj grad enige om, at frivilligt arbejde er noget, man udfører for at opnå noget. De fremhæver dertil et styrket CV og øgede chancer for optag på uddannelse gennem kvote 2 (bilag 6, l. 124, 199, 208). Dette nævnes af flere i sammenhæng med personligt engagement, idet en frivillig indsats øger chancerne for netop et stærkere cv og større chance for optag gennem kvote 2. Motivdimensionen, karriere, er her tilstede, da eleverne ønsker at fremme karrieremæssige muligheder gennem uddannelse. Eftersom eleverne forholder sig til deres nuværende situation, er ydre motivation den tilstedeværende faktor. De ikke-frivilliges konkrete mål kan helt eller delvist indfries med frivillighed, hvorfor motivationen opstår på baggrund af udefrakommende faktorer. Det er altså ydre faktorer, der spiller ind, når de ikke-frivillige skal stille hypotetiske motivationsfaktorer for at udføre frivilligt arbejde. Udover disse forståelse af personligt engagement er der to elever, der har et andet perspektiv: *“Jeg har også personlig motivation øverst. Jeg synes det er. Altså man skal virkelig føle, at man selv kan gøre en forskel. Det skal betyde noget for en, før man vil stille sin arbejdskraft til rådighed”* (bilag 6, l. 211-213), mens den anden elever udtaler, at personligt engagement *“(…) er for at få en god fornemmelse i maven ved at hjælpe andre og sikre sig, at altid går godt. Som at tage ud og hjælpe på et plejehjem”* (bilag 6, l. 225-227). Eleverne har altså forståelse for indre motivation og kan se, hvordan der kan opnås personlig tilfredsstillelse herigennem, men graden af motivation er ikke høj nok til at aktivere dem til faktisk frivilligt arbejde.

En enkelt elev mener dog, at frivillighed altid udspringer af egoistiske årsager, da det er *“(…) noget, du gør for sig selv. Det er noget, du selv skal være motiveret for, så jeg synes ikke, det er noget, du skal gøre for en anden”* (bilag 6, l. 287-289). Denne holdning er en af de andre ikke-frivillige elever dog ikke er enig i, da *“(…) uanset om man gør det for sin egen skyld, så gør man det jo stadig for nogle andre”* (bilag 6, l. 292).

Eleverne ligger sig dermed på linje med Ryan og Decis teori, der siger, at en person altid skal være inspireret og dermed motiveret for at handle. Mangler de ikke-frivillige personligt engagement har de altså ingen grund til at handle på det. De ikke-frivillige er derfor primært

drevet af ydre motivation. Selvom den indre motivation betegnes som den vigtigste, kan overvægten af ydre motivation forklares ved, at de ikke-frivillige jo netop ikke er frivillige og dermed ikke forholder sig til en egentlig motivationsfaktor, men kun hypotetiske muligheder. Eleverne kan dog ikke udelukkende betegnes som motiverede gennem ydre motivation, da flere elever giver udtryk for, at de i et tilvalg af frivillighed ville prioritere mere eller mindre godgørende formål. En elev siger, at han ikke vil støtte sager, hvor pengene går til *"en eller anden fin mand"* (bilag 6, l. 489). Der findes derfor også en grad af både indre motivation, da eleverne ikke ønsker at bidrage til kapitalistiske foretagender, men hellere prioriterer sager, der bidrager til nogen eller noget. Dermed aktiveres motivdimensionen værdier også, da eleverne hermed ikke ønsker at blive sat i sammenhæng med foretagender, der drives af profit, men i stedet organisationer eller sager, der bidrager socialt. I kraft af de ikke-frivillige elevers manglende engagement kan betegnes som demotiverede, da de fravælger frivillighed, selvom de har mulighed for at prioritere det. De ikke-frivillige bekræfter hermed – ligesom de frivillige – hypotesen, *Unge udfører udelukkende frivilligt arbejde, når der opnås konkret belønning*. Det betyder samtidig også, at hypotesen, *Unge foretrækker at være frivillige i foreninger frem for kulturelle sammenhænge*, hverken kan be- eller afkræftes, idet et eventuelt tilvalg af frivillighed vil tages på baggrund af belønning og ikke arbejdsgiver, hvilket stemmer overens med de frivillige, der bekræftede hypotesen, men med forbehold for andre faktorer.

Hvis de ikke-frivillige *skulle* vælge at udføre frivilligt arbejde, ville de vælge et sted eller formål, som "man kender" og altså har et forhåndskendskab til (bilag 6, l. 609-610). Derudover giver de til dels udtryk for, at de helst vil være frivillige et sted, hvor arbejdet kunne udføres med personer, som de kender i forvejen. Dette kommer blandt andet til udtryk ved: *"(...) det er jo heller ikke fedt at komme ud og så skulle være frivillig med en hel masse, man ikke kender"*, hvortil en af andre påpeger, at *"[d]u lærer dem jo at kende"* (bilag 6, l. 557-558, 559). De frivilliges konklusion på dette er, at hvis "sagen er vigtig nok" og de ved, hvem der står bag organisationen, betyder velkendte kollegaer mindre (bilag 6, l. 559, 594-595). På baggrund af disse udsagn kan hypotesen, *Unge foretrækker at være frivillige i miljøer, som de allerede har kendskab til* derved bekræftes. Dette kan skyldes, at de ikke-frivilliges manglende erfaring med frivillighed, og at et velkendt miljø derfor fremstår som et trygt element modsat de frivillige, hvor det velkendte element består i det frivillige

engagement. De frivillige har således ikke behov for et velkendt miljø og vælger derfor ukendte organisationer såsom Kulturmødet til. Prioriteringen af tid er derfor endnu et punkt, hvor forskellen på de ikke-frivillige og frivillige elever kommer til udtryk. De frivillige kan netop tilsidesætte egne behov, da de forstår vigtigheden af de frivillige arbejde. Hvis ikke de ikke-frivillige kan opnå samme indsigt, vil frivilligt arbejde blive en minimal eller ikke-eksisterende del af deres liv.

Samtlige ikke-frivillige elever er tidligere blevet spurgt, om de vil være frivillige, men har aldrig selv opsøgt det (bilag 6, l. 651). De mener alle, at de kan prioritere tid og har brugbare kundskaber, men har alligevel fravalgt alt frivilligt arbejde indtil nu, hvilket en af eleverne uddyber:

“Jeg synes måske mere (...), at hvis man er virkelig villig, så kunne man måske godt presse et eller andet ind. Det kunne bare være en dag i ugen. Men måske også, at der tit hører medansvar med frivilligt arbejde” (bilag 6, l. 442-444).

Dermed frasiger eleverne sig muligheden for at stifte bekendtskab med den resterende motivdimension, nemlig læring. Dette gør sig gældende, både fordi eleverne faktisk ikke er frivillige, men selv i en diskussion om hypotetiske situationer bliver læring udeladt. Denne kan dog blive aktuelt i en fremtidig hypotetisk frivilligindsats, hvor eleverne ser nye bekendtskaber og menneskelig forståelse som en reel bonus.

FORDOMME

De ikke-frivillige italesætter fordomme og forestillinger, de har om mennesker, der udfører frivilligt arbejde. Flere af de ikke-frivillige mener, at en frivillig indsats må ske på baggrund af *“(...) noget glæde måske, hvis man hjælper en med en opgave og sådan noget”*, og det kan *“være mentalt, så man bliver lidt gladere”* (bilag 6, l. 39, 279). Andre mener, at det sker på baggrund af ideologiske overbevisninger og støtte til specifikke formål eller organisationer (bilag 6, l. 405), mens flere andre af de ikke-frivillige mener, at motivation må opstå på baggrund af *“(...) en sag, som man interesserer sig for ... som man gerne vil forbedre”*, hvilket uddybes af endnu en elev, der udtaler (bilag 6, l. 35):

Man kan også godt sige, så gør man det jo, fordi dem man kommer derved med har samme interesse og samme tankegang. Så derfor vil man jo nok falde i hak med dem. Man har jo noget at snakke om” (bilag 6, l. 581).

De frivillige har altså en forestilling om, at frivilligt arbejde indebærer socialt samvær eller interessefællesskaber eller som alternativ til organiserede fritidsinteresser eller, “(...) *hvis de (...) ikke har noget at lave i deres fritid, men gerne vil have noget at lave*” (bilag 6, l. 681). Med disse udlægninger beskriver de ikke-frivillige altså de frivilliges bevæggrunde for at deltage som frivillige, selvom der dog er to elever, der forbinder nogle frivillige med “sociale tabere” (bilag 6, l. 692, 694-695). De bygger denne holdning – eller fordom – på, at der er nogle, der yder frivilligt arbejde, fordi de har en smal eller ingen vennekreds (bilag 6, 69-691). Denne naive måde at omtale frivillige på tydeliggør, at der er flere af de frivillige, der har en manglende forståelse og et smal viden om frivillighed, og hvilke grunde der ligger bag et engagement.

Til forskel fra elevernes egne motivationsfaktorer, så forestiller de sig, at faktiske frivillige er drevet af indre motivation. På trods af overvægten af motivdimensioner, der kan tilskrives ydre motivation, forestiller de ikke-frivillige sig, at frivillighed drives af netop indre motivation og dermed udelukkende det modsatte. Social kapital er også en væsentlig del af de ikke-frivilliges forventninger til frivillige, da socialt samvær og interessefællesskaber er en af de faktorer, der ses ikke bare som plausibel, men faktisk som selvskrevet.

Til sammenligning nævner de frivillige elever, at ikke-frivillige har en opfattelse af, at frivillighed er et tabu. Eftersom det udelukkende er de frivillige, der italesætter frivillighed som tabu, kan dette skyldes, at de ikke-frivillige ikke har haft behov for at bryde det og dermed aldrig blevet bekendt med netop dette tabu. Det kan desuden skyldes, at de ikke-frivillige reelt set ikke anser frivillighed som et tabu, eller at det faktisk *er* et tabu og det derfor ikke italesættes. Hvis denne indikation er tilfældet, kræver det således meget af Kulturmødet at tiltrække unge, der ikke har været frivillige tidligere. Hvis de ikke-frivillige ikke er af samme opfattelse, tenderer de frivilliges betragtning af ikke-frivillige unge til at være af negativ og dømmende karakter.

Endelig har de ikke-frivillige en forventning om, at unge i alderen 15-29 år er frivillige af nødvendighed; blandt andet for uddannelses- og arbejdsmæssig erfaring (bilag 6, l. 463).

Derudover har de ikke-frivillige en forventning om, at *“det der skelner, det er hvor man ved det der voksen 29 der. Der tror jeg, det går fra at være belønning til at være til at hjælpe andre”* (bilag 6, l. 699-700). Ud fra dette synspunkt bliver yngre (under 29) altså motiverede af at modtage belønning, mens de, der er over 29 år, tilsidesætter egne behov til fordel for et ønske om at hjælpe andre. Eleverne ser dermed social kapital som en større del af de ældres fællesskaber end de helt unges, og at motiverne hos en ældre aldersgruppe primært bygges på indre motivation, hvor de unges primært er baseret på ydre, fordi *“[s]å får man lidt mere overskud til at hjælpe andre”* (bilag 6, l. 701).

IDENTIFICERING AF DISKURSER

Gennem komparativ analyse af de frivillige og ikke-frivilliges forhold til frivillighed har vi identificeret de eksisterende diskurser. Den frivillige diskursorden er selvsagt til stede, da begge grupper italesætter, hvad frivillighed er for dem. Forskellen er, at de frivillige har mulighed for at sætte ord på, hvilken betydning frivilligt arbejde har for dem, mens de ikke-frivillige blot forestiller sig, hvad det indebærer. Dette betyder, at samme diskursorden – frivillighed – er gældende blandt begge elevgrupper. Vi har identificeret, hvorledes eleverne italesætter frivillighed gennem gentagelser og mønstre, hvordan eleverne henholdsvis motiveres eller demotiveres.

Ud fra de frivillige elevers engagement kan vi identificere en diskurs; nemlig motivation. Ud fra den måde som de italesætter, hvordan de prioriterer deres tilvalg af frivilligt arbejde, er det tydeligt, at deres motivation for frivillighed er essentiel. Dette bygger på, at de har en forståelse af, at de motiveres af at hjælpe andre og tilsidesætte deres egne behov for blandt andet at kunne støtte deres lokalsamfund – og ikke for at kunne modtage belønning for deres opgaver. Derfor kan belønning og lokalpatriotisme kan defineres som endnu to diskurser, idet de frivillige elever sætter ord på, at belønning ikke er vigtigt for dem, men det har derimod betydning for dem at udvise stolthed og ydmyghed i forhold til at ville bibeholde den lokale forening og Kulturmødet.

Motivation eller mangel på samme er også en diskurs hos de ikke-frivillige. Man kan imidlertid diskutere, hvorvidt de egentlig er motiverede, når de (endnu) ikke er frivillige. De ikke-frivillige sætter dog ord på, hvad der kan, og hvad der ikke kan motivere dem til at udføre frivilligt arbejde, hvorfor demotivation i denne del af analysen også er gældende

modsat i den anden del med de frivillige unge. Der er fx nogle af de ikke-frivillige elever, som slet ikke er interesserede i at yde frivilligt arbejde, medmindre de modtager belønning, men størstedelen deler dog – med de frivillige – en generel forståelse af frivillighed, der indebærer hjælpsomhed uden fysisk gevinst. Den forskellige prioritering af belønning, personligt engagement, fællesskab og lokalpatriotisme betyder, at de med undtagelse af belønning ikke kan betegnes som diskurser på samme måde, som det er tilfældet hos de frivillige elever. De frivillige italesætter desuden erhvervserfaring, hjælpsomhed og oplevelse som motivationsfaktorer, hvorfor alle disse optræder som diskurser. Fælles for disse diskurser er, at de alle har forbindelse til førstnævnte diskurs, motivation. De frivillige belyser og italesætter altså motivation som diskurs samt flere diskurser, der er tæt forbundet netop hertil. Motivation er altså dominerende, idet de resterende diskurser støtter op herom.

Unge og frivillighed italesættes yderligere som diskurs. De frivillige forholder sig til, hvorfor antallet af frivillige unge er lavere end hos ældre generationer. Ifølge de frivillige skyldes det overordnet set fordomme og manglende tid. De frivillige mener, at mange unge i dag nedprioriterer frivillighed og forbinder det at være frivillig med fordomme. Fordomme som diskurs er den sidste, som de frivillige elever italesætter. Denne diskurs bliver yderligere italesat af de ikke-frivillige elever, der – som de frivillige antager – har fordomme om mennesker, der udfører frivilligt arbejde.

De eksisterende diskurser blandt de frivillige og ikke-frivillige er altså: motivation og fordomme. Derudover findes diskurserne belønning, personligt engagement, fællesskab, lokalpatriotisme, erhvervserfaring, hjælpsomhed, oplevelse samt unge og frivillighed. Disse italesættes af de frivillige elever, men ikke de ikke-frivillige.

MAGTFORHOLDET MELLEM DISKURSER

Dette afsnittet inddrager Faircloughs begreb magt for at undersøge, hvilke relationelle magtforhold der gør sig gældende i de identificerede diskurser med det formål at undersøge, hvilken diskurs, der er herskende.

Diskursordenen for indeværende speciale er, som nævnt, frivillighed. Denne diskursorden gør sig gældende for samtlige deltagere, både frivillige og ikke-frivillige, idet specialets netop fokuserer på frivillighed.

Begge fokusgrupper italesætter motivation som diskurs. Der er dog den forskel, at grupperne ikke har de samme vilkår for at udtrykke sig om denne diskurs. Forskellen består i at de ikke-frivillige elever forholder sig hypotetisk til frivillighed modsat de frivillige, der faktisk har erfaring med frivilligt arbejde. De frivillige har altså en anden og mere nuanceret forståelse for, hvilke faktorer, der har indflydelse på. Grupperne har derfor forskellige forudsætninger for at kunne belyse vilkårene for, hvordan det er at være frivillig og – i særdeleshed – hvad der motiverer til frivillighed. Omvendt kan de ikke-frivillige give deres perspektiv på, hvad der kunne motivere frivillighed. Idet netop motivation er gennemgående, og kan relateres til samtlige af de resterende diskurser, er denne den herskende diskurs under diskursordenen, frivillighed. Det er altså den diskurs, der har størst indflydelse på de frivillige og ikke-frivilliges forståelser og perspektiv på frivillighed – og den faktor, som begge grupper anskuer som afgørende for frivilligt engagement.

Motivation som diskurs er dog ikke tilstedeværende på samme måde hos de frivillige og de ikke-frivillige, da de frivillige besidder motivation og derfor udfører frivilligt arbejde modsat de ikke-frivillige, hvor motivationen er fraværende – og dermed så frivillighed. Dette er gældende på trods af begge gruppers viden om vigtigheden af frivillighed i et lokalsamfund. De frivillige bidrager for at opretholde et aktivt lokalsamfund og de ikke-frivillige lader dem gøre det. Motivation er derfor tilstede hos de frivillige, som faktisk motivation, hvor tilstedeværelsen blandt de ikke-frivillige består i manglen herpå, altså demotivation.

Udover motivation som diskurs er fordomme en fælles diskurs for både de frivillige og de ikke-frivillige. Grupperne mener, at prioritering af tid er en væsentlig faktor, når unge til- eller fravælger frivillighed. Forskellen ligger altså i, at de frivillige prioriterer tid til frivilligt arbejde, hvor de ikke-frivillige fravælger denne prioritering.

De resterende diskurser, belønning, personligt engagement, fællesskab, lokalpatriotisme, erhvervserfaring, hjælpsomhed, oplevelse samt unge og frivillighed, er udelukkende identificeret som diskurser på baggrund af de frivilliges italesættelse heraf. Selvom de ikke-

frivillige har diskuteret samtlige af disse diskurser, så understøttes deres status som diskurs ikke på denne baggrund. Dette skyldes, at de ikke-frivillige udelukkende italesætter disse diskurser hypotetisk og derfor ikke ville identificeres som diskurser, hvis konteksten udelukkende bestod af de ikke-frivillige.

Selvom de ikke-frivillige ikke anser lokalpatriotisme som vigtig, forstår de alligevel nødvendigheden heraf for opretholdelse af lokalsamfundets tilbud. De frivillige elever er modsat enige om, at man som borger bør støtte sit lokalsamfund, da det netop bidrager til lokalsamfundet og styrker fællesskabet blandt unge på Mors. Fællesskab som diskurs er altså forbundet til lokalpatriotisme, idet førstnævnte er et biprodukt af den anden. De ikke-frivillige ser dog ikke frivillighed som en nødvendighed for fællesskab, hvorfor diskursen kun tilskrives de frivillige.

De ikke-frivillige har desuden diskuteret både belønning og personligt engagement både med udgangspunkt i egne og andres holdninger. De ikke-frivillige motiveres – til forskel fra de frivillige – ikke af hverken belønning eller personligt engagement, hvorfor denne heller ikke understøtter diskursen, der blev identificeret hos de frivillige. De ikke-frivillige vil ikke overveje at engagere sig frivilligt uden belønning, og de frivillige anser muligheden for at handle på personlig motivation som netop belønning, hvorfor disse diskurser er forbundet til hinanden.

Diskursen, oplevelse, er den eneste, der udelukkende er til stede – som diskurs eller ej – hos de frivillige. Dette skyldes, at eleverne selv italesatte denne uden at være blevet opfordret hertil. De ikke-frivillige har således udelukkende italesat de emner, som er blevet dem forelagt under fokusgruppeinterviewet.

Selvom der er bred enighed blandt begge grupper om, hvilke faktorer, der motiverer til frivillighed, er motivation den herskende diskurs. Graden af motivation er dog væsentlig blandt de to grupper, idet forskellen på disse netop består i status som frivillig eller ikke-frivillig.

HÅNDBOG FRA MUSKELSVINDFONDEN

Muskelsvindfonden udleverer en håndbog til frivillige på Grøn hvert år. Bogen indeholder informationer og råd, der måtte være nyttig for de frivillige. Vi har udvalgt fire sider fra den håndbog, der blev udleveret i år 2018, med henblik på at identificere styrkerne gennem

Faircloughs begreber, udsagnskraft, kohærens, intertekstualitet og interdiskursivitet. Styrkerne benyttes som en del af grundlaget for de ændringer, vi mener, Kulturmødet bør gennemføre for at optimerer organisationens frivilligformidling.

Muskelsvindfonden er afsender på den håndbog, som de frivillige får udleveret, når de ankommer til Grøn (bilag 7). Heri findes en præsentation af livet som frivillig på Grøn, informationer om det, som de frivillige kunne være eller blive i tvivl om samt Muskelsvindfondens værdisæt i forhold til frivillighed. Vi har udvalgt fire sider fra bogen, som vi vil analysere med henblik på at identificere virkemidler, som Muskelsvindfonden succesfuldt anvender i kommunikationen til potentielle frivillige. Disse fire sider har vi identificeret som repræsentative og brugbare i netop indeværende analyse. Dette vil blive sat op mod Kulturmødets kommunikative indsats fra tekstdimensionen med det formål at stille forslag til forbedringer. Muskelsvindfonden har gennem langvarig erfaring med frivillige etableret en kommunikation, der tiltaler og fastholder, hvorfor Kulturmødet kan trække på disse erfaringer til at sikre effektiv kommunikation til begivenhedens egne frivillige.

Teksten, der udgør indholdet i Muskelsvindfondens håndbog til frivillige, er skrevet i hverdagssprog, der nogle steder næsten kan kategoriseres som talesprog. Dette ses fx i prioriteringen af mange korte sætninger fremfor skriftsprogets færre, længere sætninger fx: *"Og mange af jer, rigtig mange, vender retur år efter år. Det er vi taknemmelige for. Og til dig der er ny"* (bilag 7, s. 3). Dette hjælper Muskelsvindfonden til at tydeliggøre tekstens budskab: Det er sjovt at være frivillig på Grøn. Citatet viden desuden, at Muskelsvindfonden rette direkte henvendelse til nye frivillige, hvorfor teksten fremstår imødekomende til modtager. Derudover Sætningen er et af flere eksempler på, at teksten er skrevet og sammensat på en måde, der kan minde om unges interaktion på sociale medier, hvilket understreger, at målgruppen må være netop unge mennesker. Dette betyder, at budskabet ikke alene består af ordene, der er skrevet, men også måden, hvorpå det er skrevet.

Teksten benytter flere gange versaler, hvilket eksemplificeres ved: *"GLÆD DIG..."* og *"GRØN"* (bilag 7, s. 3). Brugen af disse kan argumenteres for at være endnu et virkemiddel til at interagere med et yngre segment – og understreger det ungdommelig sprogbrug.

Tekstens tegnsætning er flere steder ikke korrekt på grund af forkert kommatering flere steder, hvilket understreger, at tekstens indhold er det vigtigste element. Idet kommatering ikke prioriteres højt, kan man argumentere for, at teksten henvender sig naturligt til en yngre målgruppe. Den ukorrekte kommatering ses fx i sætningerne: *“Som en del af det arbejde, har vi i 2018 lavet en ny strategi, med fokusområder for de næste tre år”* og *“[c]rewkulturen er unik – respekt - for hinanden, de gamle traditioner, de nye tiltag, “vi gør som vi plejer””* (bilag 7, s. 25). Den uformelle tone og laissez-faire tilgang til grammatiske regler giver modtager et indtryk af et fællesskab, der dyrker fællesskabets glæder og forskelligheder og samtidig ikke slår ned på dem, der på en eller anden måde falder udenfor normen.

Tekstens kohærens, der i diskursiv praksis koncentrerer sig om sætningers meningsfuldhed, er derfor stærk, idet den bindes sammen af den særlige tone, som Muskelsvindfonden formidler i. Teksten i håndbogen adskiller sig med sine grammatiske fejl fra rekrutteringsteksten fra Muskelsvindfondens hjemmeside. Dette påvirker dog hverken budskabet eller formidlingen, da dette bevidste valg understreger Muskelsvindfondens kendskab til målgruppen. Dette står i kontrast til Kulturmødets hjemmesidetekst, hvor de grammatiske fejl eller fravalg ikke understøtter en særlig tone eller et formål. I stedet for netop at understøtte et budskab skaber disse grammatiske anomalier forvirring i en tekst, der i forvejen er hverken skarp eller udtømmende. Muskelsvindfonden betegner sig selv – altså medarbejderne – som *“de voksne”* (bilag 7, s. 3), hvilket betyder, at det fællesskab, der inviteres til bliver sidestillet med ungdomsfester. Der skabes dermed et billede af glæde, sammenhold og fest til den lyse morgen. Muskelsvindfonden bliver de seje forældre, der lader de unge gøre, hvad de vil – indenfor fællesskabets grænser.

Disse grænser præsenteres gennem Muskelsvindfondens frivilligstrategi, der består af fem talehandlinger, som er eller burde være til stede hos de frivillige. Modsat Kulturmødet har Muskelsvindfonden altså en afgrænset og defineret målgruppe – unge – hvilket betyder, at kommunikationen kan målrettes og dermed bliver både skarpere og mere fokuseret. Talehandlinger er til stede, idet Muskelsvindfonden i disse fem stiller løfter: *“Fællesskab er altafgørende”*; *“Det skal være sjovt”*; *“Plads til forskelle”*; *“Alle skal bidrage”*; *“Crewkulturen er unik”* og *“Vi vil være blandt de bedste”* (bilag 7, s. 25).

Enkelte af disse udsagn kan dog også ses som en trussel fx "alle skal bidrage". I denne sætning ligger en forventning til den frivillige om bidrag til det frivillige fællesskab og dermed en trussel om ekskludering, hvis ikke denne forventning mødes. Der ses desuden en trussel i den tilhørende tekst til punktet "det skal være sjovt", hvor der står: *"Hvis ikke det er sjovt at være frivillig, kan man finde andet at bruge sin tid på"* (bilag 7, s. 25). Muskelsvindfonden etablerer hermed en forventning både fra afsender til modtager, men også fra modtager til afsender. Afsender forventer, at modtager bidrager til fællesskabet og derigennem skaber grundlag for "sjov", og modtager kan til gengæld forvente, at det fællesskab, de indgår i, søger at skabe rammer, der er behagelige. Heri ligger en underspillet trussel fra Muskelsvindfonden, idet en frivillig, der ikke bidrager til denne stemning vil blive udelukket fremover. Den frivillige kan dog også sige fra og fravælge at være en del af fællesskabet, hvis ikke denne form for fællesskab passer til vedkommende.

Disse fem talehandlinger udgør altså tekstens udsagnskraft, der er stærk, idet forventningerne til den frivillige tydeliggøres og samtidig bliver den frivillige forholdt, hvad der kan forventes af Muskelsvindfonden som arbejdsgiver. Kulturmødet kan med fordel benytte denne strategi, idet forventningsafstemningen klares med en forholdsvis kort tekst. Fem udsagn, der præsenterer et værdigrundlag og samtidig fremstår både motiverende og indbydende. Potentielle frivillige vil kunne basere til- eller fravalg på informationer om det fællesskab, de overvejer at indgå i.

Håndbogens talesprog adskiller sig, som nævnt, fra det sproglige indhold i rekrutteringsteksten fra Grøns hjemmeside, idet rekrutteringsteksten formelt overholder de grammatiske formalia, som håndbogen bryder med. Dette kan forklares ved forskellen på modtagerne af de to tekster; hvor håndbogens tekst er rettet mod unge frivillige i selve frivilligindsatsen er rekrutteringsteksten rettet mod potentielle frivillige, der skal overbevises om værdien i det fællesskab, som Det Grønne Crew tilbyder. Teksterne har dog flere elementer, der binder dem sammen og understreger den intertekstualitet, der er til stede teksterne imellem. Idet rekrutteringsteksten er den første, som en modtager vil stifte bekendtskab med, udgør håndbogen den tekst, der enten modsiger, erklærer sig enig med eller tilpasser sig rekrutteringsteksten. Teksterne har – i kraft af frivillighed på Grøn på fælles emne – en enighed omkring emne og budskab: fællesskabet i den frivillighed, der eksisterer på Grøn er værd at være en del af. Udover at erklære sig enig med budskabet fra

rekrutteringsteksten, så tilføjes der flere elementer i håndbogen gennem brugen af netop talesprog. En modtager – som her er en frivillig på Grøn – vil forvente at håndbogens tekst tilbyder flere og mere dybdegående informationer om den frivillige opgave end det, der er præsenteret i rekrutteringsteksten. Teksten i håndbogen er mere indforstået og kræver mere forhåndsviden af den frivillige, hvilket blandt andet ses i sætningen *”[v]i mærker hvert år større og større interesse for at sikre sig årets respekt pris, og det er for os et tegn på at også kunstnerne ved, vi har verdens sejeste frivillige”* (bilag 7, s. 3-5). Sætningen forudsætter viden omkring den såkaldte ”respekt pris” og ”artisterne”, mens ”verdens sejeste frivillige” trækker tråde til rekrutteringsteksten. Håndbogen skriver altså videre på den stolthed, der hersker blandt Muskelsvindfondens medarbejdere i forbindelse med deres frivillige.

Interdiskursiviteten er her repræsenteret gennem diskurserne, fællesskab og stolthed. Håndbogens tekst indskrives sig altså i frivillighed som diskursorden og bidrager til hermed til udvikling af denne ved netop at italesætte fællesskab og stolthed. Disse to ses i de førømtalte talehandlinger, hvor fællesskab og stolthed repræsenteres i henholdsvis første og tredje, fællesskabet er altafgørende og plads til forskelle, og sidste punkt, vi vil være blandt de bedste. I de fire resterende punkter ses glæde, mangfoldighed og respekt, hvilke alle også kan betragtes som diskurser under diskursordenen frivillighed. Samtlige punkter repræsenterer en kerneværdi i Muskelsvindfondens frivillighed, hvorfor de må betegnes som diskurser. Frivillighed som diskursorden udfordres ikke på sine grundprincipper fra rekrutteringsteksten til håndbogen, men udfolder og tilføjer til de herunder eksisterende diskurser .

Ligesom billedet tilhørende teksten i den tekstuelle analyse er billederne – på de udvalgte sider – på samme måde i håndbogen gennemtænkte. Det første billede viser et stemningsbillede fra en koncert fra Grøn (se billede 3).

Billede 3. Muskelsvindfondens håndbog (bilag 7, s. 5)

Publikum er rettet mod scenen, mens en tilskuer kaster – må det antages – sin pige i vejret. En stemning som Muskelsvindfonden gerne vil formidle til eventuelle nye frivillige. Billedet understøtter teksten, i og med teksten fortæller, at modtager skal glæde sig, for *“vi tør godt love, (...) at du sikkert er med igen næste år...”* og på samme måde understreger teksten, at de *“(...) har sat det stærkeste hold. Ikke kun blandt de frivillige, men også blandt artisterne”* (bilag 7, s. 3). Der er altså en sammenhæng, når teksten blandt andet fremhæver, at man som frivillig vender tilbage og viser et billede af en af grundene til hvorfor. Det er stemningen, de frivillige og artisterne. Det er således forankring mellem tekst og billede, som tilfældet er med billedet i

Det andet billede viser en gæsts to hænder, der tilsammen illustrerer et hjerte med en dertilhørende sløret baggrund af et publikum med det formål at hjertet skal være blikfang (se billede 4).

Billede 4. Muskelsvindfondens håndbog (bilag 7, s. 9)

Teksten fortæller modtager, at *“Turborgen er et rigtig godt opslagsværk at have på sig under turen, ligegyldigt om man er ny eller gammel”* (bilag 7, s. 9). Indholdet til det tilhørende billede oplyser modtager om, hvad Turbogen kan benyttes til og kan derfor ikke siges at have noget med et hjerte formet af hænde at gøre. Det eneste ville være et budskab eller et håb fra Muskelsvindfonden om, at du som frivillige får en god og hjertelig oplevelse – og et håb om en vellykket Grøn-sæson for hele Crewet og Grøns gæster. Forholdet mellem billede og tekst udtrykker derfor afløsning. Der ingen decideret sammenhæng er mellem dem, hvorfor det er det eneste billede, der kan betegnes som værende mindre gennemtænkt end de to andre billeder fra Muskelsvindfonden. Man kan dog argumentere for at udvælgelse af dette billeder relaterer mere til unge på grund af ikonet, hvorfor billedet på denne måde er tilpasset og tiltænkt tekstens modtager.

Denne tekst af Muskelsvindfonden er altså – ligesom den første analyserede i tekstdimensionen – præget af, at afsender har kendskab til sin modtager. Analysen af håndbogen viser, at Muskelsvindfonden anvender flere virkemidler i henvendelsen til potentielle frivillige. Der er flere elementer, der indikerer, at teksten er møntet på et yngre målgruppe end teksten på Muskelsvindfondens hjemmeside. Sprogbruget, der er anvendt, kan fx minde om, hvordan unge interagerer på sociale medier. Muskelsvindfonden forsøger altså at henvende sig til unge på samme måde, som unge ville kontakte deres jævnaldrende. Med denne måde at rette henvendelse til modtager illustrerer, hvordan man kan formidle sit budskab til en specifik målgruppe, hvilket Kulturmødet med fordel også kunne drage nytte af. Ved at have forskellige tekster på flere platforme kan Kulturmødet tilpasse sig den eller de ønskede målgrupper, da det for organisationen ikke er tilstrækkelig at tiltrække én målgruppe. Et andet virkemiddel som Kulturmødet kan drage fordel af er – ligesom

pointeret i tekstdimensionen – hvordan man med billeder kan understøtte en teksts budskab og omvendt. Det ene billede, som Muskelsvindfonden benytter sig af i håndbogen er gennemtænkt, fordi både indholdet på billedet og i teksterne fortæller samme budskab til modtager. Betydningen heraf er, at modtager kan opleve en mere gennemført forståelse af afsenders budskab, hvilket ikke på samme måde er tilfældet med det andet billede i håndbogen. Til trod for dette kan Muskelsvindfondens valg af billede dog alligevel forsvaret, fordi det henvender sig til en yngre målgruppe. Netop valget af billeder er endnu et element, hvor Kulturmødet kan forbedre sig, idet de har stor betydning for, hvordan modtager aflæser og forstår helheden – altså tekst og billede – af en givent budskab.

DELKONKLUSION

De frivillige og ikke-frivillige unge har flere formodninger og fordomme om hinandens tilgang til frivilligt arbejde. Størstedelen af de ikke-frivillige har en formodning om, at frivillige er engagerede i frivillighed for at støtte specifikke formål og organisationer eller på baggrund af et fællesskab og forbinder derved frivillige som mennesker, der ønsker at bidrage til et større formål. Modsat har de unge frivillige ligeledes fordomme om de, der aldrig har arbejdet frivilligt, idet de er luddovne, snæversynede og udelukkende drevet af udsigt til belønning. De frivillige forestiller sig desuden, at ikke-frivillige mener, at frivillighed er kikset og tabubelagt og mener, at det er grænseoverskridende første gang man engagere sig som frivillig, fordi det er nyt og ukendt.

De frivillige og ikke-frivillige elever er dog enige i en anden betragtning; nemlig hvorfor der i dag er få fra den yngre generation, der engagerer sig i frivilligt arbejde. Begge grupper påpeger, at prioritering af tid eller mangel på samme er en afgørende faktor. Unge ikke-frivillige vælger altså andre ting til på bekostning af fx Kulturmødet. Det er en udfordring for en begivenhed som Kulturmødet, idet unge har utallige valgmuligheder – og hverken de frivillige eller ikke-frivillige giver udtryk for at interessere sig for kultur og Kulturmødet. Der er fx flere udsagn, der indikerer, at de frivillige ville prioritere en lokal idrætsforening fremfor Kulturmødet, eftersom eleverne har større tilknytning hertil. Kulturmødet kan imidlertid drage fordel af den korte periode, som de frivillige skal være aktive under begivenheden. Desuden kan Kulturmødet udnytte de unge med indre motivation, da de gennem frivilligt engagement på Kulturmødet både hjælper andre og bidrager til lokalsamfundet for fornøjelsens skyld.

Forskellen på de frivillige og ikke-frivillige unge er tydelig i deres respektive opfattelse af Kulturmødet. De frivillige er villige til at bidrage til lokalsamfundet for at bibeholde det, mens de ikke-frivillige velvidende om, at et samfund ikke kan drives uden frivillige, alligevel fravælger at tage del i opgaven. Deres begrundelse er, at de ikke er interesserede i kultur, hvilket ikke afholder de frivillige fra at vælge Kulturmødet til, selvom de heller ikke har interesser derfor. De ikke-frivillige kan derfor ikke siges at være motiverede – modsat de frivillige – til at støtte op om lokalsamfundet, men er derimod passive og demotiverede.

De frivillige pointerer flere gange, at de var tilfredse med forløbet som frivillige på Kulturmødet og giver udtryk for ønske om at deltage igen. Idet tidligere frivillige er tilbagevendende, bør Kulturmødet rette henvendelse til de ikke-frivillige med henblik på at sikre endnu flere engagerede. Kulturmødet skal derfor overveje, hvordan nye frivillige tiltrækkes, da det tyder på, at frivillige – når de først har engageret sig – gerne deltager igen året efter og derfor ikke er en udfordring at bibeholde. Det kan med fordel rette opmærksomheden på, hvordan Muskelsvindfonden har rettet henvendelse til sin målgruppe ved netop at tilpasse kommunikation. Muskelsvindfonden benytter altså essensen af interaktion på sociale medier med den hensigt at kommunikere på samme måde, som unge selv anvender. Der er altså tale om et effektivt virkemiddel, da det er kommunikation, som de unge kan relatere til.

Analysen af de frivillige har vist, at den herskende diskurs er motivation. Der er bred enighed om denne både ud fra de frivillige og ikke-frivilliges forståelser og perspektiv på frivillighed – og i særdeleshed fordi et frivilligt engagement afhænger deres motivation.

SOCIAL PRAKSIS

I dette afsnit vil resultaterne fra de to forrige dimensioner blive analyseret med henblik på at identificere sammenhænge mellem elevernes diskursive praksis og deres lokalmiljø. Disse sammenhænge vil herefter danne grundlag for en diskussion af forslag til, hvordan Kulturmødet kan motivere flere unge til at deltage som frivillige i begivenheden.

Under begge fokusgruppeinterviews italesætter henholdsvis de frivillige og de ikke-frivillige nødvendigheden af frivilligt arbejde for at opretholde et aktivt lokalsamfund. Samtlige

deltagere er altså optaget af deres lokalmiljø – som er en del af det Giddens' betegner som moderniteten. De resterende emner, der blev diskuteret i begge fokusgruppeinterviews, blev diskuteret på baggrund af spørgsmålene, der blev stillet, men netop frivilligheds indvirkning på og nødvendighed for et lokalsamfunds eksistens opstod på elevernes eget initiativ. Eleverne – både frivillige og ikke-frivillige – er altså opmærksomme på, at de påvirker eller har muligheden for at påvirke den måde, hvorpå deres lokalmiljø fungerer.

De frivillige og ikke-frivillige ser begge frivillighed som nødvendig for at bibeholde lokalmiljøets tilbud og aktiviteter, men grupperne er uenige i omfanget af aktivt bidrag til at sikre fortsat eksistens. De to grupperingers holdninger til frivillighedens nødvendighed er altså identisk, men både motivation og graden heraf er vidt forskellige. De frivillige italesætter i stor grad betydningen af deres oplevelser med frivillighed i deres barndom. Mange af de aktiviteter, de deltog i, var faciliteret af netop unge frivillige, hvorfor dette også fungerer som motivation for selv at give andre samme oplevelse. De ikke-frivillige har, ligesom de frivillige, oplevet denne form for frivillighed i barndommen, men modsat de frivillige, har dette ikke betydet, at de ønsker at bidrage med det samme. De frivillige og ikke-frivillige har altså samme forudsætninger for at være aktiv frivillig, men alligevel er engagementet ikke identisk. De frivillige baserer altså en stor del af deres frivillige engagement på præmissen, at det er nødvendigt for at opretholde lokalsamfundets tilbud. I denne gruppe hersker altså et ønske om at bibeholde eller udvide mulighederne for lokalsamfundets borgere, hvorimod den ikke-frivillige gruppe anerkender, at frivillighed er afgørende, men samtidig ikke ønsker at bidrage som frivillig – heller ikke, når frivillighed er en nødvendighed. Dette underbygger motivation som den herskende diskurs under diskursordenen frivillighed, idet netop motivation er den afgørende faktor for begge gruppers engagement. De samfundsmæssige udfordringer, der i dette tilfælde består af lokalsamfundets behov og afhængighed af frivillige indsatser, har altså direkte indvirkning på begge gruppers dagligdag, omend større på den frivillige gruppering, idet de ikke-frivillige hverken bidrager til eller benytter mulighederne, der opstår på baggrund af frivillighed. Denne gruppe unge er altså ikke umiddelbart motiveret for frivilligt arbejde, hvorfor engagement fra denne gruppe vil skulle opbygges over længere tid. Dette kunne fx ske gennem arrangementer gennem året, hvor de unge kan deltage – uden at være frivillige – og dermed på kendskab til, og forhåbentlig interesse, for at hjælpe Kulturmødet. På denne

måde kan Kulturmødet bygge et fællesskab, der ikke er baseret på en frivillig indsats, men på Kulturmødet og dets indhold, hvilket kan bidrage til at øge motivationen for frivilligt engagement hos netop Kulturmødet.

De frivillige og ikke-frivillige, er, ligesom andre borgere på Mors, altså afhængige af frivillighed, idet tilbud og aktiviteter ikke kunne eksistere uden netop frivillighed. Livet i lokalsamfundet står og falder altså med det engagement, som dets borgere bidrager med. Denne vekselvirkning borgere og lokalsamfund imellem beskrives af Giddens som gensidig påvirkning, idet ændringer i borgernes engagement har indflydelse på lokalsamfundets tilbud, mens ændringer i lokalsamfundets tilbud har indflydelse på borgernes engagement. Forskellen på de frivillige og de ikke-frivillige består i, at de frivillige faktisk påvirkes af og dermed søger at forhindre, at lokalsamfundets tilbud mindskes eller forsvinder, hvorimod de ikke-frivillige overordnet set ikke er modstander af disse tilbud, men heller ikke påvirkes af et eventuelt fravær. De frivillige bliver derfor den konstituerende faktor, idet de bidrager til at vedligeholde og udvikle. Det er motivationen – og størrelsen herpå – bag dette valg, der er bidrager til, at netop motivation er den herskende diskurs, og at frivillighed fortsat eksisterer blandt nogle de unge på Mors. Denne indsats er samtidig den afgørende faktor i de frivillige status som konstitueret, da resultaterne af den frivillige indsats skaber rammerne for et lokalsamfund, som i de frivilliges øjne er værdigt. De ikke-frivillige bidrager ikke som konstituerende eller konstitueret, idet de hverken bidrager til frivilligheden i lokalsamfundet eller benytter de tilbud, som denne frivillighed medfører fx den lokale idrætsforening.

De frivillige ser ikke kun frivillighed som nødvendig, men nærmest i borgerpligt, idet dette netop udgør eksistensgrundlaget for et aktivt lokalsamfund.

De ikke-frivillige repræsenterer størstedelen af Danmarks unge i aldersgruppen 15-29 år, idet andelen, der faktisk arbejder frivilligt er lille. Det er derfor de ikke-frivillige, der repræsenterer normen indenfor frivillighed blandt de unge, og de frivillige, der dermed støtter op om lokalsamfundet, falder udenfor denne norm. De ikke-frivillige har, modsat de frivillige, ikke bevidst forholdt sig til konsekvenserne af dette, førend de blev forholdt det gennem fokusgruppeinterviewet. Dette tyder på, at tendensen til at fravælge frivilligt arbejde muligvis ikke er en tendens, men derimod en konsekvens af ikke at forholde sig til et

faktisk tilvalg. De ikke-frivillige kan altså ikke tillægges fravalg og slet ikke oplyst fravalg. Det ikke-eksisterende engagement i frivillighed består i manglende viden om eller overvejelser omkring konsekvenserne ved ikke at være aktiv frivillig. Normen består derfor ikke i et fravalg og dermed ligegyldighed i forhold til konsekvenserne for lokalsamfundet, men derimod ignorance i forhold til netop konsekvenserne, hvorfor fravalget af frivillighed er baseret på andre faktorer, såsom prioritering af tid. De frivilliges tilvalg af frivillighed er derfor baseret på vurdering af konsekvenser ved et fravalg og en vægtning af disse konsekvenser mod andre faktorer, der kunne påvirke et tilvalg.

Dette underbygger Møberg og Frederiksen (2015) i deres artikel *Mobilitet i den frivillige sektor* (jf. Litteraturreview), hvor der peges på tre faktorer, der har indflydelse på frivillighed, hvoraf to gør sig gældende i denne sammenhæng: normer og netværk. De frivilliges engagement og de ikke-frivilliges mangel på samme vil således kunne forklares gennem de herskende normer gennem deres opvækst. Den nærmeste familie og omgangskreds vil derfor have indflydelse på eventuelt frivilligt engagement senere i livet, hvorfor de fleste frivillige må formodes at have stiftet bekendtskab med frivillighed gennem deres opvækst modsat de ikke-frivillige, der vil have en opvækst med mangel på samme. Dette betyder desuden, at en ændring i normerne, enten som frivillig eller ikke-frivillig, kan medføre en ændret holdning til og dermed et engagement i frivillighed. Kulturmødet må derfor yde en indsats for at fastholde engagementet blandt de allerede frivillige og skabe engagement blandt ikke-frivillige for at modvirke, at normen bliver lavere frivilligt engagement fx ved brug af ovennævnte forslag med aktiviteter for de unge i løbet af året.

Forskellen på de frivillige og de ikke-frivilliges engagement vil yderligere kunne forklares gennem deres nuværende, personlige netværk. Hvis ikke vennekredsen engagerer sig i frivilligt arbejde, er sandsynligheden for at en elev selv gør det, forsvindende lille. Denne antagelse understøttes af det faktum, at alle kendte hinanden i den frivillige gruppering, hvorimod den ikke-frivillige gruppering udelukkende havde kendskab til hverandre. De frivillige har altså en mere solid relation end de ikke-frivillige og er på den måde mere tilbøjelige til at aktivere og invitere hinanden ind i nye frivillige fællesskaber. Det understøttes yderligere af Frederiksen og Møberg (2015), der påpeger, at dette især gør sig gældende i forenings- og kultursammenhænge. De frivillige, der både er aktive på Kulturmødet og i den lokale idrætsforening, er derfor yderst disponeret for at blive påvirket af deres omkringværende netværk.

DELKONKLUSION

Eleverne – frivillige som ikke-frivillige – er bevidste om nødvendigheden af frivilligt arbejde for at fastholde et aktivt lokalsamfund og at de dermed kan påvirke graden af aktivitet gennem deres eget frivillige engagement. De ikke-frivillige mener, at andre må bidrage frivilligt, men ønsker ikke at gøre det selv modsat de frivillige, der ser det som en form for borgerpligt at hjælpe til opretholdelse af lokalsamfundet. En stor del af de unges engagement udspringer altså af nødvendigheden af frivillighed, hvilket fungerer som motivation for de frivillige og mangel på samme for de ikke-frivillige. Dette understreger, at motivation er den herskende diskurs blandt eleverne. Kulturmødet skal fokusere på at opretholde og videreudvikle samarbejdet med de frivillige og samtidig skabe en kontakt til de ikke-frivillige fx gennem aktiviteter i løbet af året og dermed sikre større grad af motivation hos begge grupper.

De frivillige vil faktisk påvirkes af et fald i aktiviteter i lokalsamfundet, da de benytter sig af dem, hvilket kan være en del af den høje motivation blandt denne gruppe. De ikke-frivillige benytter sig ikke af tilbud, hvorfor færre eller slet ingen tilbud ikke vil påvirke deres hverdag. Frivillige kan derfor betegnes som både konstituerende og konstitueret, da de både påvirker og påvirkes af frivillighed i det omkringværende samfund modsat de ikke-frivillige, der hverken påvirker eller påvirkes. Dette understøttes yderligere af, at de frivillige overvejer og forstår konsekvenserne af et fravær af frivillighed og faktisk arbejder aktivt for at modarbejde disse konsekvenser.

De frivillige og ikke-frivilliges holdninger til frivillighed baseres hovedsageligt på normerne i den omgangskreds, de er en del af. De frivillige har før været frivillige sammen og dyrker fællesskabet, hvorfor de er mere tilbøjelige til at aktivere hinanden og deres omgangskreds i frivilligt arbejde og nye fællesskaber. Netværket er derfor en essentiel del, hvilket Kulturmødet skal udnytte, så eleverne kan bruge frivillighed på netop Kulturmødet som et sted, hvor de kan dyrke fællesskabet. Derudover er de unge mere individualistiske end tidligere, hvorfor der er behov for en synlig, personlig gevinst forbundet med frivillighed.

DISKUSSION

I følgende afsnit bliver de tre analysedimensioners resultater præsenteret, hvorefter disse diskuteres med henblik på at opstille handlemuligheder for Kulturmødets fremtidige rekruttering af unge frivillige.

I tekstdimensionen undersøgte vi, hvordan henholdsvis Kulturmødet og Muskelsvindfonden kommunikerer med potentielle frivillige. På baggrund af analysen har vi konkluderet, at Muskelsvindfonden udviser stor forståelse for potentielle frivillige modsat Kulturmødet, der hverken har forståelse for de potentielle frivillige eller en procedure, der imødekommer frivilliges behov for viden eller brugervenlighed ved tilmelding. Dette inspirerede os til – under diskursiv praksis – at undersøge de gældende motivationsfaktorer hos de frivillige og ikke-frivillige elever med henblik på at identificere elementer i Kulturmødet og Muskelsvindfondens rekrutteringstekster, der understøtter eller modvirker denne motivation. De frivillige italesatte fællesskab som en af de essentielle faktorer, hvorimod de ikke-frivillige vurderede sandsynligheden for at yde en frivillig indsats på baggrund af en eventuel belønning og dennes værdi. Derudover pegede begge fokusgrupper på, at frivillighed er nødvendigt i et lokalsamfund som Mors, idet langt de fleste fritidsaktiviteter og tilbud koordineres og varetages af netop frivillige. Begge grupper anerkendte denne problematik, men kun de frivillige har valgt og vil fortsat bidrage til vedligeholdelsen af disse tilbud.

Vi har på baggrund af elevernes italesættelse af motivation konkluderet, at Muskelsvindfondens rekrutteringstekst imødekommer elevernes motivationsfaktorer i langt højere grad end Kulturmødet, hvilket både skyldes teksternes respektive længder og graden af information, men i ligeså høj grad sprogbrug. Muskelsvindfondens tekst var målrettet og tilpasset, hvorimod Kulturmødet tekst var vævende og upræcis. Vi har derudover identificeret hvilke diskurser, der eksisterer blandt eleverne inden for diskursordenen frivillighed. Samtlige diskurser, vi har identificeret, kan relateres til motivation som diskurs, hvorfor en herskende diskurs er netop motivation og fordi frivilligt engagement afhænger af netop motivation. Eleverne – både de frivillige og ikke-frivillige – og deres frivillige engagement eller mangel på samme kan beskrives gennem graden af den bagvedliggende motivation, hvorfor de resterende diskurser kan betegnes som underordnede i forhold til motivation. Diskurserne stemmer desuden overens med de kategorier, der blev sammensat

efter kodningen af de to fokusgruppeinterviews, bortset fra oplevelse, som en af de frivillige elever selv bød ind med.

Med udgangspunkt i de identificerede diskurser har vi under social praksis undersøgt den påvirkning, elevernes motivation har på dagligdagen i lokalsamfundet på Mors og omvendt, hvordan dagligdagen har indflydelse på elevernes motivation. Begge grupper er til en vis grad opmærksom på konsekvenserne for et lokalsamfund, hvor frivillighed ikke prioriteres, men samtidig er det udelukkende de frivillige elever, der har bidraget og har intention om at fortsætte. Dette kan til dels forklares ved de frivilliges brug heraf og bidrag hertil, men også gennem tidligere erfaringer med frivillighed. Hvor de ikke-frivillige ikke benytter eller har benyttet tilbud, der er varetaget af frivillige, har de frivillige både deltaget i og selv faciliteret frivillige aktiviteter. De frivillige har altså stiftet bekendtskab med frivillighed i en tidlig alder, hvorfor de er mere tilbøjelige til selv at være aktive.

På baggrund af analysen opstiller vi en række parametre, som organisationer som Kulturmødet bør forholde sig til i rekruttering af unge frivillige.

Kulturmødet må først og fremmest udnytte, at de unge faktisk ser frivillighed som nødvendigt for at fastholde lokale tilbud og arrangementer som Kulturmødet. Selvom de ikke-frivillige afviser at engagere sig, har de forholdt sig problematikken og anerkendt den som en faktisk problematik, hvilket Kulturmødet kan drage nytte af. Kulturmødets unge frivillige tilvælger altså frivillighed, fordi begivenheden er lokal og dermed støtter op om lokalsamfundet. Dette står i modsætning til Muskelsvindfondens frivillige, der vælger at være frivillige, fordi det er Grøn, de bliver frivillige på. De frivillige har altså forskellige udgangspunkter for at vælge det sted, hvor de vil bidrage med arbejdskraft.

Idet Kulturmødets frivillige drives af dets funktion og ikke begivenhedens indhold skal rekrutteringsteksten på Kulturmødets hjemmeside opdateres, så den både informerer, inviterer og benytter et sprogbrug, der hverken er for voksent eller fordummende. Der kan med fordel hentes inspiration fra Muskelsvindfondens tekster, der ikke alene rekrutterer, men også sætter stemningen for det frivillige fællesskab, der tilbydes. Teksten skal tale direkte til den potentielle frivillige og skabe forestillinger for både arbejdet og fællesskab. Derudover skal billedet, der ledsager teksten vise faktiske frivillige i konkrete situationer på Kulturmødet. Der kan igen med fordel hentes inspiration fra Muskelsvindfondens billede, der afspejler glæde og kraft i en sammenhæng, der utvetydigt repræsenterer Grøn.

Kulturmødet kunne engagere to eller flere af de unge frivillige, i t-shirts, der repræsenterer Kulturmødet. Der kunne tages billeder, hvor eleverne grinende varetager en af de opgaver, der stilles eller i en pause, hvor de frivillige nyder de gastronomiske goder, der tilbydes netop frivillige. Baggrunden for et sådant billede kunne være udsmykning, der igen repræsenterer Kulturmødet, eller et af de mange events der finder sted. Kulturmødet vil dermed kunne sikre, at potentielle frivillige ikke fravælger frivillighed på baggrund af manglende informationer eller besværlige processer, men i stedet pikerer den interesse, som nødvendigvis må ligge forud for et besøg på Kulturmødets hjemmeside.

Derudover skal Kulturmødet aktivt fastholde og udvikle forholdet til eleverne, der allerede er frivillige, da disse elever ikke alene anerkender frivillighed som nødvendigt, men også aktivt deltager som frivillig på både Kulturmødet og i lokale foreninger. Forholdet og samarbejdet med disse elever kunne med fordel udnyttes til at skabe kontakt til flere elever, som tidligere har afvist frivillighed på Kulturmødet, idet netværket – og dermed vennerne – har vist sig at have større indflydelse på tilvalget af et sådant engagement. Kulturmødet kunne hjælpe til at understøtte og dyrke de unges netværk gennem arrangementer i løbet af året, hvor fokus ikke nødvendigvis er frivillighed på Kulturmødet, men kulturelle samlinger, der kan øge de unges interesse for både kultur og fællesskabet bag. Dette vil desuden understøtte elevernes glæde ved lokale fællesskaber på Mors.

Til trods for aktiviteter, der inviterer samtlige unge til fællesskab, skal Kulturmødet hverken forsøge at aktivere eller forvente at alle bidrager til frivillighed. Unge er mere individualistiske end tidligere, hvorfor der skal være en gevinst, som for den enkelte anses som personligt givende. Idet Kulturmødet ikke nødvendigvis behøver samtlige unge på Mors som frivillige må fokus rettes mod de, som allerede er eller nemt kunne motiveres til at bidrage. Kulturmødet skal derfor benytte de frivilliges allerede eksisterende netværk, da venner og bekendte lettere overtales til frivillighed af folk, de allerede kender. Dette betyder ikke, at Kulturmødet skal tilpasse sin kommunikation til hver enkelte frivillig, men der skal etableres et sæt værdier og de frivillige, der kan spejle sig i dette, er dem, Kulturmødet skal forsøge at nå. De vil dermed kunne opbygge en gruppe af frivillige, der engagerer sig på grund af fællesskabet og fordi, de identificere sig med Kulturmødets værdier. Dette vil både skabe glæde for de frivillige, som derfor vil fungerer som rekrutterende ambassadører, og det vil skabe værdi for Kulturmødet, da de frivillige både

varetager konkrete opgaver, men derudover også skaber stemning, både før, under og efter Kulturmødets afvikling.

KAPITEL IV – KONKLUSION

Konklusionen vil besvare specialets problemformulering: *Hvilken motivation ligger bag unges til- og fravalg af frivillighed, og hvordan kan flere unge motiveres til frivilligt arbejde?*

De frivillige og ikke-frivillige elever mener, at manglende tid eller prioritering af selvsamme er en afgørende faktor, når unge vælger frivilligt arbejde fra. De frivillige er af den opfattelse, at unge i dag er bange for at gå glip af andre ting og kan vælge og vrage blandt tilbud i deres fritid. Derudover har de frivillige en forståelse af, at unge – der har været frivillige – har en forventning om at modtage belønning, hvilket de ikke-frivillige bekræfter. Idet de ikke-frivillige primært har fokus på belønning er deres tilgang til frivillighed mere individualiserede end de frivilliges, som dog også er præget af denne mere resultatorienterede tilgang. Forskellen er dog, at de frivillige udfører frivilligt arbejde på trods af mangel på materiel belønning. De frivillige associerer således frivilligt arbejde med at hjælpe andre. De frivillige motiveres altså af indre faktorer, hvorimod de ikke-frivillige motiveres af ydre.

De ikke-frivillige mener, at unge, der tilvælger frivillighed kan have problemer med at blive en del af fællesskaber i andre sammenhænge. Dette betyder, at de ikke-frivillige ser frivillige som det, de betegner som sociale tabere, og da de ikke ønsker, at blive betegnet sådan, fravælger de frivillighed. Fordomme er altså en del af baggrunden for fravalg af frivilligt arbejde.

De frivillige bidrager med frivilligt arbejde på Kulturmødet, idet de er motiverede til at støtte lokalsamfundet. Det er således ikke Kulturmødet og Kulturmødets formål, der tiltrækker de frivillige, men i stedet Kulturmødets position som aktiv bidrager til lokalsamfundet på Mors. De frivillige ser det som en form for borgerpligt at støtte og opretholde netop lokalsamfundet. De ikke-frivillige er bekendte med konsekvenser, der følger et fald i frivillighed, men mener at andre må bidrage. De frivilliges motiveres altså af arbejde, der støtter eller er en del af lokalsamfundets aktiviteter.

På baggrund af analysen er det muligt at pege på forskellige faktorer, som Kulturmødet kan udnytte i rekrutteringen af unge frivillige. Kulturmødet må først og fremmest udnytte, at

nogle af de unge faktisk ser frivillighed som nødvendigt for at fastholde lokale tilbud og arrangementer som Kulturmødet. Kulturmødets unge frivillige tilvælger altså frivillighed, fordi begivenheden er lokal og dermed støtter op om lokalsamfundet. Derudover er netværk en essentiel del af frivillighed, hvilket Kulturmødet skal udnytte, således eleverne kan bruge frivillighed på netop Kulturmødet som et sted, hvor de kan dyrke fællesskabet. Kulturmødet skal derfor fokusere på at opretholde og videreudvikle samarbejdet med de frivillige og samtidig skabe en kontakt til de ikke-frivillige fx gennem aktiviteter i løbet af året og dermed sikre større grad af motivation hos begge grupper.

Kulturmødet skal desuden aktivt fastholde og udvikle forholdet til eleverne, der allerede er frivillige, da disse elever ikke alene anerkender frivillighed som nødvendigt, men også aktivt deltager som frivillig på både Kulturmødet og i lokale foreninger. Forholdet og samarbejdet med disse elever kunne med fordel udnyttes til at skabe kontakt til flere elever, som tidligere har afvist frivillighed på Kulturmødet, idet netværket – og dermed vennerne – har vist sig at have større indflydelse på tilvalget af et sådant engagement.

LITTERATURLISTE

Bøger

Brinkmann, S. (2014). *Det kvalitative interview* (1. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder: En grundbog* (1. udgave). København: Hans Reitzel Forlags Forlag.

Christiansen, H. & Rose, G. B. (2015). *Online kommunikation – et medieanalytisk perspektiv*. I H. Christiansen & G. B. Rose (Red.), *Online kommunikation* (s. 13-63). København: Hans Reitzels Forlag.

Fairclough, N. (2010). General introduction. I N. Fairclough, *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language* (s. 1-21). New York: Routledge.

Fairclough, N. (2008). *Kritisk diskursanalyse. En tekstsamling* (1. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.

Fairclough, N. (1995). *Media Discourse* (1. udgave) London: Edward Arnold.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change* (1. udgave). Cambridge & Malden: Polity Press

Frederiksen, D. J. (2019). *We Are in This Together: A Qualitative Exploration of Organisational, Relational and Personally Experienced Differences Between Paid Public Sector Work and Volunteer Third Sector Work* (1. udgave). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Fridberg, T. & Levinsen, K. (2008). Unge, foreningsliv og frivilligt arbejde. I K. Levinsen & N. Muusmann, (Red.), *Unge stemmer – Nyt engagement i politik og samfund?* (s. 19-31). Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Fowler, R. (1995). Norman Fairclough, Critical discourse analysis. The critical study of language. *Language in Society*, 26 (3), 421-468. Lokaliseret på <https://doi.org/10.1017/S0047404500019539>

Gadamer, H. (2007). Grundtræk af en hermeneutisk erfaringsteori. I H. Gadamer, *Sandhed og metode – Grundtræk af en filosofisk* (s. 253-359). København: Arne Jørgensen og Hans Reitzels Forlag.

Giddens, A. (1996). *Modernitet og selvidentitet* (1. udgave). Cambridge og Oxford: Polity Press.

Grubb, A. (2016). *Vi skal bare hjælpe og spise chokoladekiks: En kvalitativ undersøgelse af unge frivilliges deltagelse i en ikke-medlemsbaseret, digitalt koordineret organiseringsform af frivilligt socialt arbejde*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Habermann, U. (2007). *En postmoderne helgen? Om motiver til frivillighed* (1. udgave). København: Museum Tusculanum.

Halkier, B. (2016). *Fokusgrupper* (3. udgave). København: Samfundslitteratur.

Horsbøl, A. & Raudaskoski, P. (2016). *Diskurs og Praksis. Teori, metode og analyse* (1. udgave). Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode* (1. udgave). Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag/Samfundslitteratur.

Jørgensen, C. (2009). Hvad er retorik? I C. Jørgensen & L. Villadsen, (Red.), *Retorik. Teori og Praksis* (s. 11-36). Frederiksberg C.: Samfundslitteratur.

Kress, G. R. & van Leeuwen, T. (2006). *Reading Images: The Grammar of Visual Design* (2. udgave). London: Taylor & Francis Routledge.

Nielsen, J. C. (2008). Foreningslivet – unges tilvalg og fravalg. I K. Levinsen & N. Muusmann, (Red.), *Unge stemmer – Nyt engagement i politik og samfund?* (s. 33-45). Odense: Syddansk Universitetsforlag.

O'Brien (2002). The Sociology of Anthony Giddens: An Introduction. I A. Giddens & C. Pierson, (s. 1-27) *Samtaler med Anthony Giddens: At forstå moderniteten* (1. udgave). Cambridge og Oxford: Polity Press.

Pahuus, M. (2014). Hermeneutik. I F. Collin & S. Kørpe, (Red.), *Humanistisk videnskabsteori* (s. 270-301). København: Lindhardt og Ringhof Forlag A/S og DR, København.

Rasborg, K. (2013). Socialkonstruktivismen i klassisk og moderne sociologi. I L. Fuglsang, P.B L., Olsen & K. Rasborg, (Red.), *Videnskabsteori i Samfundsvidenskaberne: På tværs af fagkulturer og paradigmer* (s. 403-438). Frederiksberg C: Samfundslitteratur.

Videnskabelige artikler

Bonnesen, L. (2018). Social Inequalities in Youth Volunteerism: A Life-Track Perspective on Danish Youths. *Voluntas*, 29 (1), 160-173.

Frederiksen, M. & Møberg, R. J. (2015). Mobilitet i den frivillige sektor: En panelanalyse af danskernes frivillige engagement fra 2004 til 2012. *Dansk Sociologi*, 26 (2), 75-95, 98.

Hjelte, J., Stenling, A. & Westerberg, K. (2018). Youth jobs: Young peoples' experiences of changes in motivation regarding engagement in occupations in the Swedish public sector. *International Journal of adolescence and Youth*, 23 (1), 36-51. Lokaliseret på <https://doi.org/10.1080/02673843.2016.1269653>

Jardim, C. & Silva, S. (2018). Young People Engaging in Volunteering: Questioning a Generational Trend in an Individualized Society. *Societies*, 8 (1), 1-11. Lokaliseret på <https://doi.org/10.3390/soc8010008>

Madsen, H. L. (1994). Anmeldelse af Norman: Fairclough: Discourse and social change. *NyS – Nydanske Studier & Almen kommunikationsteori*, 18 (18), 119-126. Lokaliseret på <https://doi.org/10.7146/nys.v18i18.13363>

Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25 (1), 54–67. Lokaliseret på <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>

Ødegård, G. (2009). Når idealismen falmer. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 50 (2), 131-159,257.

Hjemmesider

Aarhus Jazz Festival. *Aarhus Jazz Festival 1989-2018*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://jazzfest.dk/artikel.php?id=420&l=da>

Almedalsveckan. *Hur fungerar Almedalsveckan*. Lokaliseret 22. april 2019 på https://www.almedalsveckan.info/hur_fungerar_almedalsveckan

Copenhagen Jazz Festival. *Om festivalen*, Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.jazz.dk/copenhagen-jazz-festival-2019/om-festival>

Copenhell. *Om Copenhell*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.copenhell.dk/om-copenhell>

DGI. *Danskerne vil gerne være frivillige*. Lokaliseret 29. maj 2019 på <https://www.dgi.dk/om/presse/presserum/seneste-nyt/danskerne-vil-gerne-vaere-frivillige>

DR. *Festivalerne eksploderer i Danmark: Derfor elsker vi livemusik og oplevelser*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.dr.dk/musik/festival/festivalerne-eksploderer-i-danmark-derfor-elsker-vi-livemusik-og-oplevelser>

Folkemødet. *Historien bag*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://folkemoedet.dk/om-folkemoedet/om-folkemoedet/>

Folkeuniversitetet. *Om Folkeuniversitetet*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://fuau.dk/om-folkeuniversitetet>

Food Festival. *Om Food Festival*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.foodfestival.dk/information/om-food-festival>

Grobund. *Praktisk info*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.byggefest.dk/praktiskinfo.html>

Grøn Koncert (a). *Historie*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.groenkoncert.dk/om-groen/historie>

Grøn Koncert (b). *Bliv frivillig på Grøn*. Lokaliseret d. 23. april 2019 på <https://www.groenkoncert.dk/om-groen/bliv-frivillig>

Have Kommunikation. *Kulturmoedet 2018 sætter fokus på kulturen og kunstens evne til 'at bygge bro'*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://havekommunikation.dk/presserum/#/pressereleases/kulturmoedet-2018-saetter-fokus-paa-kulturen-og-kunstens-evne-til-at-bygge-bro-2406529>

Information, *Det frivillige Danmark er under forandring, og det kan have konsekvenser for demokratiet*. Lokaliseret 29. maj 2019 på <https://www.information.dk/indland/2017/10/frivillige-danmark-forandring-kan-konsekvenser-demokratiet>

Kulturmoedet (a). *FAQ*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.kulturmoedet.dk/faq>

Kulturmoedet (b). *Vil du give en hånd med*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.kulturmoedet.dk/frivillig>

Muskelsvindfonden (a). *Mangfoldighed, der fungerer!* Lokaliseret 22. april 2019 på <https://muskelsvindfonden.dk/frivillighed/mangfoldighed-der-fungerer/>

Muskelsvindfonden (b). *Organisationen*. Lokaliseret d. 26. maj 2019 på <https://muskelsvindfonden.dk/om-muskelsvindfonden/organisationen/>

Muskelsvindfonden (c). *Om de frivillige på Grøn Koncert*. Lokaliseret d. 26. maj 2019 på <https://muskelsvindfonden.dk/om-de-frivillige-pa-gron-koncert/>

Roskilde Festival. *Om festivalen*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.roskilde-festival.dk/da/about/the-festival>

Smukfest. *Historien år for år*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://www.smukfest.dk/om-smukfest/historien-aar-for-aar/1980erne>

SPOT Festival. *Historie*. Lokaliseret 22. april 2019 på <https://spotfestival.dk/historie/>

Rapporter

Hjære, M., Jørgensen, H. E. D. & Sørensen, M. L. (2018). *Tal om frivillighed i Danmark – Frivilligrapport 2016-2018*. Odense C.: Center for Frivilligt Socialt Arbejde.